

Planprogram Åkers Runö

Godkännandehandling 2025-07-15

Organisation

Planprogrammet för Åkers Runö har tagits fram av en projektgrupp under ledning av Samhällsbyggnadsförvaltningen på Österåkers kommun.

Projektgrupp

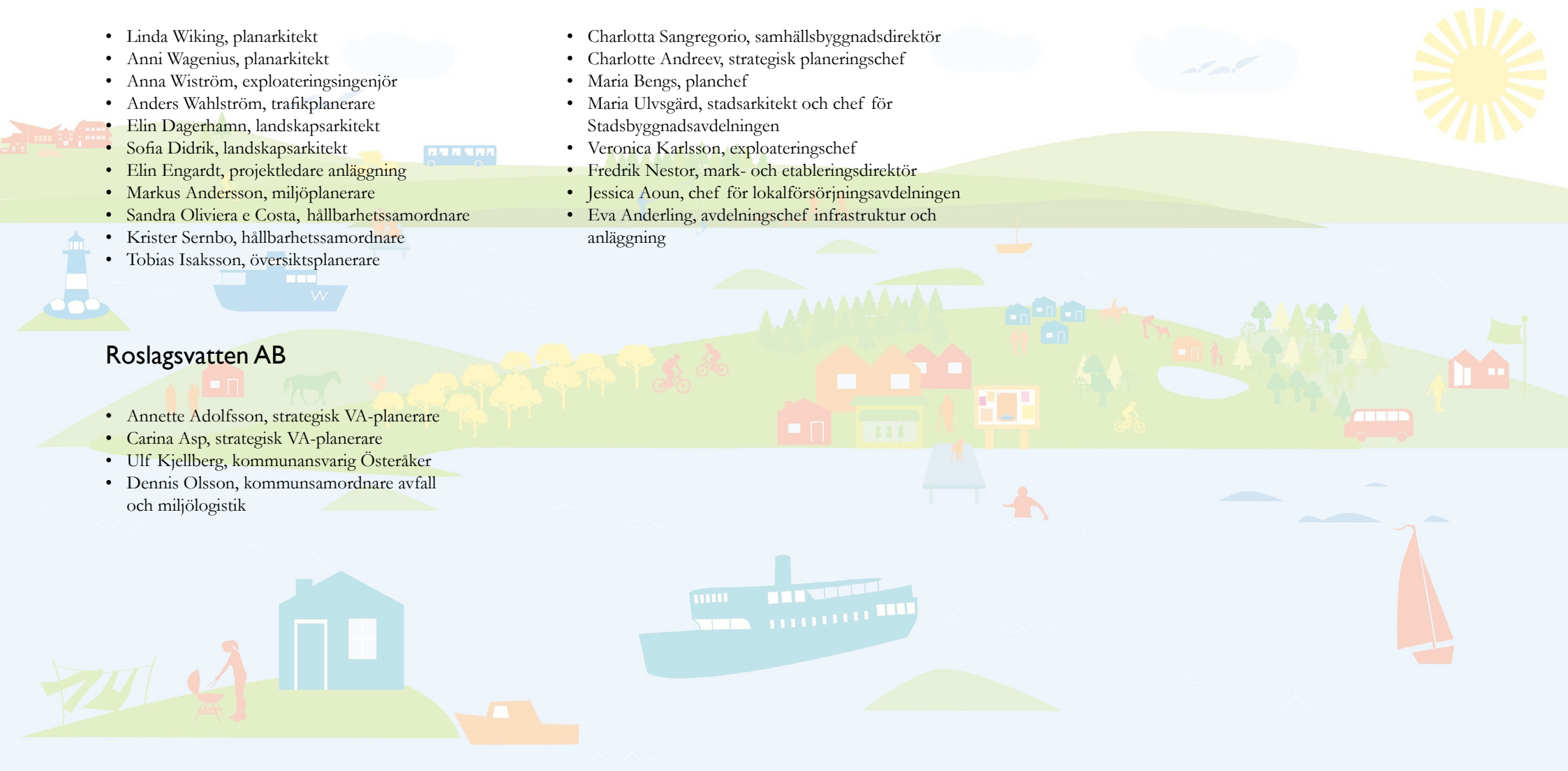
- Linda Wiking, planarkitekt
- Anni Wagenius, planarkitekt
- Anna Wiström, exploateringsingenjör
- Anders Wahlström, trafikplanerare
- Elin Dagerhamn, landskapsarkitekt
- Sofia Didrik, landskapsarkitekt
- Elin Engardt, projektledare anläggning
- Markus Andersson, miljöplanerare
- Sandra Oliviera e Costa, hållbarhetssamordnare
- Krister Sernbo, hållbarhetssamordnare
- Tobias Isaksson, översiktsplanerare

Styrgrupp

- Charlotta Sangregorio, samhällsbyggnadsdirektör
- Charlotte Andreev, strategisk planeringschef
- Maria Bengs, planchef
- Maria Ulvsgård, stadsarkitekt och chef för Stadsbyggnadsavdelningen
- Veronica Karlsson, exploateringschef
- Fredrik Nestor, mark- och etableringsdirektör
- Jessica Aoun, chef för lokalförsörjningsavdelningen
- Eva Anderling, avdelningschef infrastruktur och anläggning

Roslagsvatten AB

- Annette Adolfsson, strategisk VA-planerare
- Carina Asp, strategisk VA-planerare
- Ulf Kjellberg, kommunansvarig Österåker
- Dennis Olsson, kommunsamordnare avfall och miljölogistik

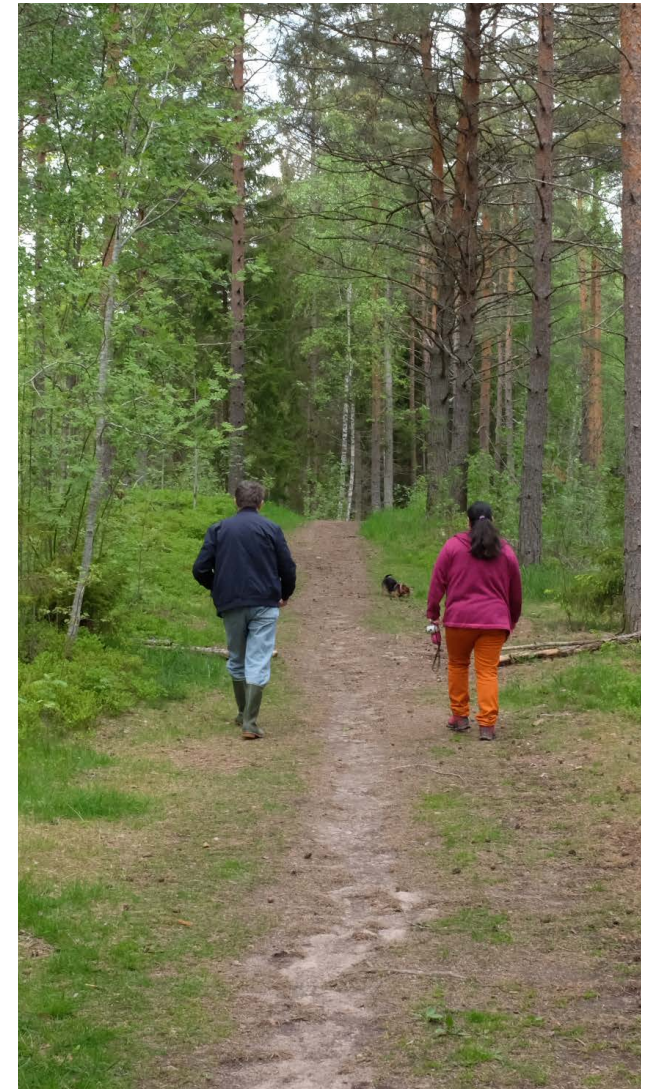
Åkers Runö

Åkers Runö ligger i utkanten av centrala Åkersberga och utgör länken mellan Åkersberga stad och de mindre stationssamhällena utefter Roslagsbanan. När kommunen växer utgör området en viktig pusselbit för att väva samman nya större utvecklingsområden med den befintliga stadsstrukturen. Området har goda kollektivtrafikförbindelser i och med Roslagsbanans centrala placering. Ett flertal grönområden och sportfaciliteter utgör värdefulla rekreationsmöjligheter.

Österåker är en expansiv del av Stockholmsregionen och har ca 50 000 invånare. I Österåkers översiktsplan uttrycks ett befolkningsmål om 70 000 – 75 000 kommuninvånare år 2040. Kommunen har genom sitt deltagande i Sverigeförhandlingen åtagit sig att tillskapa ungefär 7 000 nya bostäder från år 2017 fram till år 2035 varav cirka 2 400 ska tillskapas inom ett område om 1 km från Åkers Runö station. Området är delvis bebyggt och präglas av en variation av olika verksamheter samt småskalig bostadsbebyggelse.

Åkers Runö station utgör en av områdets främsta målpunkter och det finns goda kollektivtrafikförbindelser med både tåg och buss. Väg 276 som är en av kommunens viktigaste huvudvägar sträcker sig nordöst om området in mot centrala Åkersberga.

Bostadsområdet Fredsborg och Hagbyhöjden, beläget i de västra delarna av området, utvecklades under 2010-talet och innehåller modern småhusbebyggelse i två våningar. Pilstugeområdet i öster är ett brokigt verksamhetsområde med bebyggelse i något större skala och i anslutning till detta ligger Skärgårdsgymnasiet och Fredsborgsskolans verksamheter. Åkers Runö inrymmer ytor för både sport och rekreation. Björnungsskogen i söder är ett välanvänt rekreationsområde med ett flertal stigar. Utefter Svinningevägen finns en nybyggd multiarena och i de norra delarna av området ligger Österåkers Golfklubb.

Björnungsskogen

Innehåll

Del 1 Framtidsbild och utgångspunkter	6	Del 2 Programförslag	23	Del 3 Hållbarhet och konsekvenser	89
Vision för Åkers Runö	7	Målområde 1. Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser	26	Syfte	90
Programområdet	8	Målområde 2. Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden	42	Programmets viktigaste hållbarhetsaspekter	91
Styrdokument och utgångspunkter	12	Målområde 3. Åkers Runö är en stadsdel där hållbart resande utgör en betydande majoritet av alla resor	49	Målkonflikter och avvägningar	92
Pågående planering	19	Målområde 4. I Åkers Runö utvecklas och förvaltas ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden	57	Hållbarhetsbedömning med Värderosen	93
Förutsättningar	21	Målområde 5. I Åkers Runö finns god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter	71	Barnperspektivet utifrån hållbarhetsbedömningen	95
		Genomförande	83	Hållbarhetskonsekvenser i förhållande till miljö- och klimatmål samt sociala mål	96
				Referenser och underlag	98

Läsanvisning

I Del 1 presenteras framtidsbilden för Åkers Runö samt fem målområden som ska hjälpa till att uppnå visionen. Den nuvarande markanvändningen, förutsättningar, samt gällande styrdokument och utgångspunkter som ligger till grund för planprogrammet beskrivs.

Del 2 utgör programförslaget där de fem målområdena beskrivs samt de åtgärder som krävs för att de ska uppfyllas. Varje kapitel avslutas med en måluppfyllelse av de nödvändiga åtgärderna. Del 2 avslutas med ett genomförandeavsnitt, där bland annat en föreslagen etappindelning för genomförandet av planprogrammet presenteras.

Del 3 innehåller en sammanfattning av en genomförd hållbarhetsbedömning samt en redogörelse för planprogrammets konsekvenser sett ur ett hållbarhetsperspektiv.

Inledning

Vad är ett planprogram

Ett planprogram är ett dokument som ska vara vägledande vid den fortsatta utvecklingen och planläggningen av ett område. Vid omfattande förändring av ett större område och dess markanvändning kan det vara nödvändigt att i ett planprogram studera området ur ett bredare perspektiv innan detaljplanläggning påbörjas. Planprogrammet ska visa områdets förutsättningar samt kommunens intentioner med dess utveckling. Det ska även redovisa förslag till markanvändning, beskriva centrala funktioner, bidra med gestaltungsprinciper samt redovisa de konsekvenser förslaget medför. Planprogrammet ska ge en tydlig bild av den tänkta utvecklingen och skapa en gemensam målbild för berörda aktörer och allmänheten.

Planprogramsprocess

Dialog och utredning

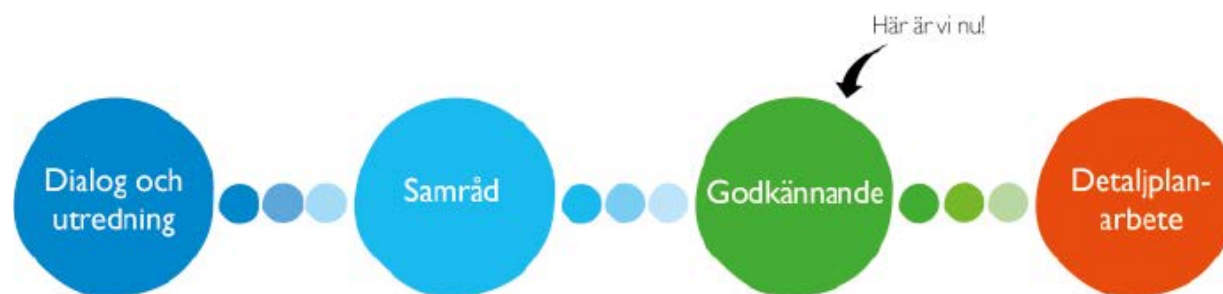
Programarbetet inleddes med en tidig dialog med allmänheten och de större fastighetsägarna inom planområdet, för att få en uppfattning om hur området används och hur det kan utvecklas. Dialogen skedde digitalt på grund av rådande pandemi. Bland annat framkom att Björnungsskogen och andra välanvända naturområden önskas bevaras samt att de kan utvecklas med fler rekreativa funktioner. En utveckling av stationsområdet med bostäder och service efterfrågades samt en ökad trygghet för stråk och allmänna platser. Även ökad trygghet längs med Svinningevägen och förbättrade kopplingar till bland annat Pilstugeområdet och över väg 276 lyftes som önskvärt av de som deltog i dialogen.

Ett flertal utredningar har tagits fram inom arbetet med planprogrammet för att säkerställa områdets förutsättningar.

Planprogram för godkännande

Denna handling redovisar målen och strategierna för utveckling av programområdet med utgångspunkt i de tankar och idéer som hittills framkommit tillsammans med politiska beslut och kommunens översiktsplan. Under samrådet fanns möjlighet för medborgare, fastighetsägare och remissinstanser att uttrycka synpunkter på programförslagets innehåll.

De synpunkter som har inkommit vid samråd har sammanställts i en samrådsredogörelse. Även ytterligare utredningar har tagits fram efter samråd och kompletterande dialogtillfällen har ägt rum, vilket tillsammans med samrådsredogörelsen har legat till grund för bearbetningen av planprogrammet. Efter denna bearbetning lämnas det färdiga planprogrammet till kommunfullmäktige för godkännande. Planprogrammet kommer därefter att fungera som en grund för det fortsatta arbetet där detaljplaner succesivt tas fram för olika delar av programområdet.

Programprocessen.

Del I - Framtidsbild och utgångspunkter

Vision för Åkers Runö

År 2050 är Åkers Runö en integrerad och funktionsblandad stadsdel med goda kollektivtrafikförbindelser och med ett rikt utbud av rekreations- och kulturmiljöer.

Detta innebär att inom Åkers Runö:

- Skapas en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser.
- Skapas en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden.
- Skapas förutsättningar för hållbart resande och att det utgör en majoritet av alla resor.
- Ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden utvecklas och förvaltas.
- Skapas en god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter.

Ovanstående fem punkter utgör planprogrammets målområden och finns beskrivna i del 2.

Åkers Runö utformas som en attraktiv modern stadsdel med småstadskaraktär och blir en lokal knutpunkt med tillgång till offentlig och kommersiell service. Stadsdelen erbjuder mötesplatser och aktiviteter för alla, dag- och kvällstid året om. Dess goda kollektivtrafikförbindelser och välanpassade cykelstråk gör det möjligt att resa hållbart.

Visionen innebär att områdets tillgångar i form av natur- och kulturvärden tas tillvara, förstärks och blir en viktig del av Åkers Runös identitet. Dessa knyts samman genom trivsamma, tydliga och trygga stråk som länkar ihop stadsdelen med bland annat Åkersberga centrum, Kanalstaden, Täljö-Gottsunda och Täljöviken.

Programområdet utvecklas med utgångspunkt i sin unika tillgång på tätortsnära naturområden och goda kollektivtrafik. Stationen blir områdets centrala mötesplats med bostäder och verksamheter runt omkring.

Åkers Runö år 2050

- Ca 3500 - 4500 nya bostäder
- Ca 7000 - 9000 nya invånare
- Verksamhetsytor för handel, service och kontor
- Stadsdelspark och ett flertal sportfaciliteter, bland annat golfbana, multiarena och simhall
- Utvecklat stationsområde med nya mötesplatser och småskaliga verksamheter
- Två nya grundskolor och sex nya förskolor

Programområdet

Läge och omfattning

Programområdet finns markerat på karta 1 på sid 9. Området ligger ca två kilometer väster om centrala Åkersberga och omfattar ca 300 hektar. Idag finns 350 bostäder och cirka 1300 boende inom området.

I väster gränsar området till pågående planprogramsområde för Täljö-Gottsunda. Programområdet följer i norr avgränsningen för de pågående detaljplanerna Hagby äng och kulle samt Pilängen som båda ingår i programområdet. I söder avgränsas området av detaljplanen för Täljöviken.

Längs den sydöstra gränsen ansluter programområdet till det område som i fördjupningen av översiktsplanen för Täljöviken är utpekad som bebyggelsezonen Johannelund, som i sin tur angränsar till Kanalstaden.

I öster följer avgränsningen väg 276 och hela Pilstugeområdet längs med Rallarvägen ingår i programområdet.

Åkers Runö har god tillgång till kollektivtrafik och mitt i programområdet ligger Åkers Runö station som trafikerar med Roslagsbanan. Roslagsbanan går mellan Stockholm Östra och Österskär via Åkersberga station som är kommunens centralort. Från Åkers Runö station tar det ca 30 min med Roslagsbanan till Östra station och ca 5 min till Åkersberga station. Utefter Svinningevägen och väg 276 går bussar till bland annat Kista, Täby Kyrkby och Åkersberga centrum.

Nuvarande markanvändning

Området består idag av en blandning av obebyggd och bebyggd mark samt ett flertal olika funktioner.

Björnungsskogen i söder är programområdets största naturområde och består av skogsmark med höga natur- och rekreationsvärden. Skogen har ett flertal gång- och ridstigar och är välbesökt av boende i närområdet. I norr bedriver Österåkers Golfklubb sin verksamhet med fokus på sport och rekreation. Inom golfbanans område finns en restaurang och på vintern anläggs längdskidspår. Centralt i området ligger den nybyggda multiarenan som är en välbesökt idrottsanläggning. Strax sydöst om Österåkers multiarena ligger Åkersberga brandstation.

Norr om Svinningevägen finns små ytor jordbruksmark som i dagsläget inte brukas. I anslutning till åkermarken finns en förskola med tidsbegränsat bygglov. Strax norr om Åkers Runö station ligger Roslagens företagspark som till största del består av kontor och mindre verksamheter samt ännu en förskola med tidsbegränsat bygglov.

Pilstugeområdet i öster är ett verksamhetsområde med inslag av handel, främst lokaliserad runt Pilstugetorget. Söder om Pilstugetorget längs Rallarvägen fortsätter verksamhetsområdet med bland annat externhandel och drivmedelsstationer. Norr om Svinningevägen strax väster om Pilstugetorget finns en helikopterlandningsplats som ska tas ur bruk.

I områdets centrala delar, norr om Svinningevägen, ligger Husbykullen som är kommunens bäst bevarade bybildning på fastlandet.

Husby har en historia som går tillbaka till järnåldern men är idag tydligt präglad av tiden efter laga skifte vid mitten av 1800-talet. Området omfattas än idag av bostäder. På andra sidan Svinningevägen finns ett järnåldersgravfält, Husby gravfält.

I väster finns bostadsområdena Fredsberg och Hagbyhöjden som består av småhus och villor. I Fredsberg finns också grundskola, F-6 samt en förskola. Inom programområdets östra delar finns även Fredsbergs högstadium samt en gymnasieskola - Skärgårdsgymnasiet.

Strax söder om Åkers Runö station finns stall med tillhörande betesmark för hästar. Utefter Furmans väg ligger småskalig äldre bebyggelse som har kulturhistoriskt värde, bland annat torpet "Egypten". Torpet har sitt ursprung i Husby men flyttades ut vid laga skifte ca 1860. Sydväst om stationen finns betesmarker med får.

Åkersberga brandstation är centralt placerad i programområdet och angränsar till Roslagsbanan.

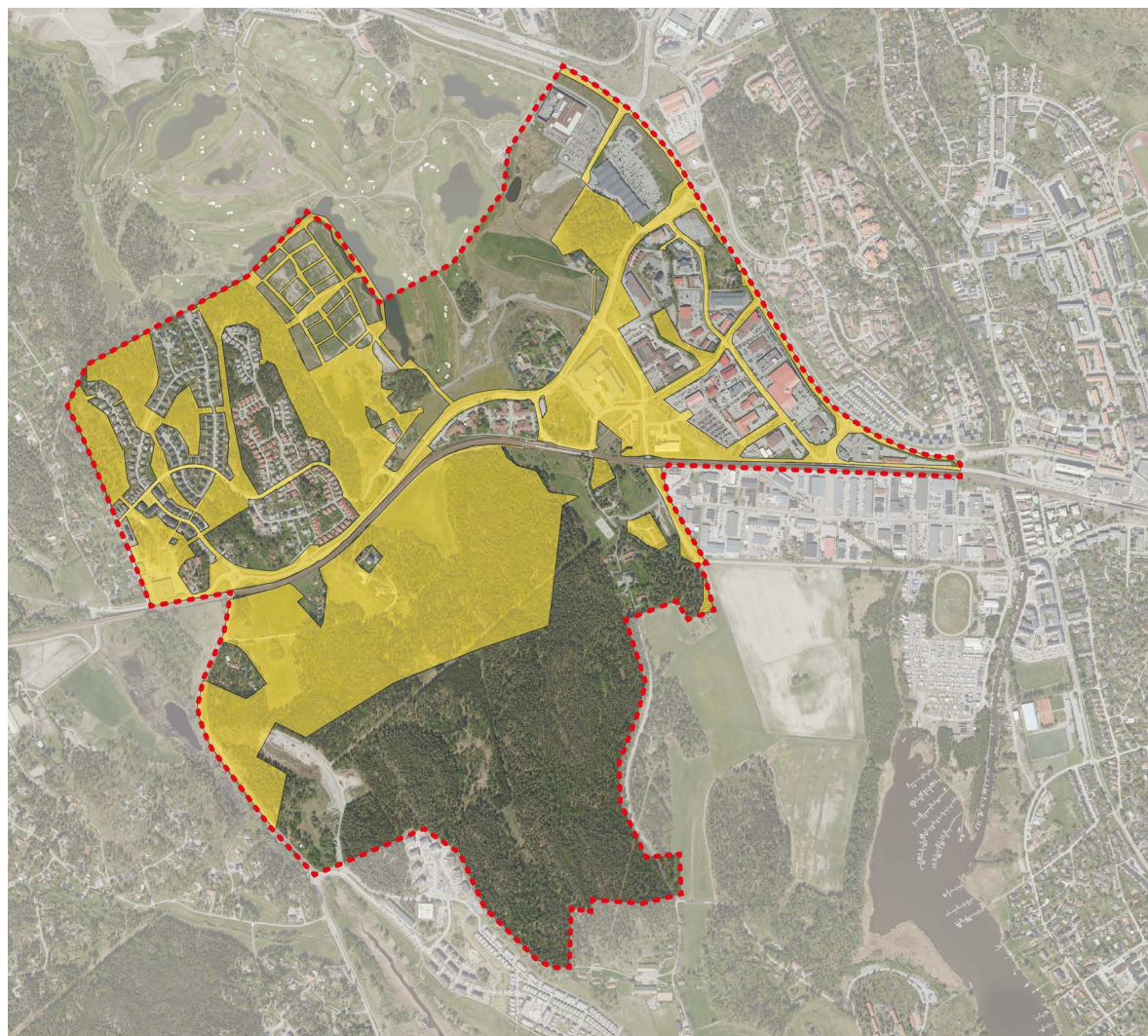

Karta 1. Planprogrammets avgränsning.

Markägoförhållanden

Kartbilden bredvid visar markägoförhållanden inom programområdet. Gula områden visar mark som ägs av kommunen eller av kommunägda bolag och icke färglagd mark ägs av privata bolag eller privatpersoner. Det finns både större och mindre privata fastighetsägare representerade. Kommunen samt det kommunala fastighetsbolaget Armada äger en stor del av området, främst söder om järnvägen.

Inom programområdet är huvudmannskapet i huvudsak kommunalt. Det finns enskilda vägar inom Hagbyhöjden, Fredsborg och Husbykullen. Täppans väg omfattas idag av enskilt huvudmannskap.

 Fastigheter som ägs av kommunen eller kommunägda bolag

Resterande fastigheter är privatägda

Karta 2. Markägoförhållanden inom programområdet.

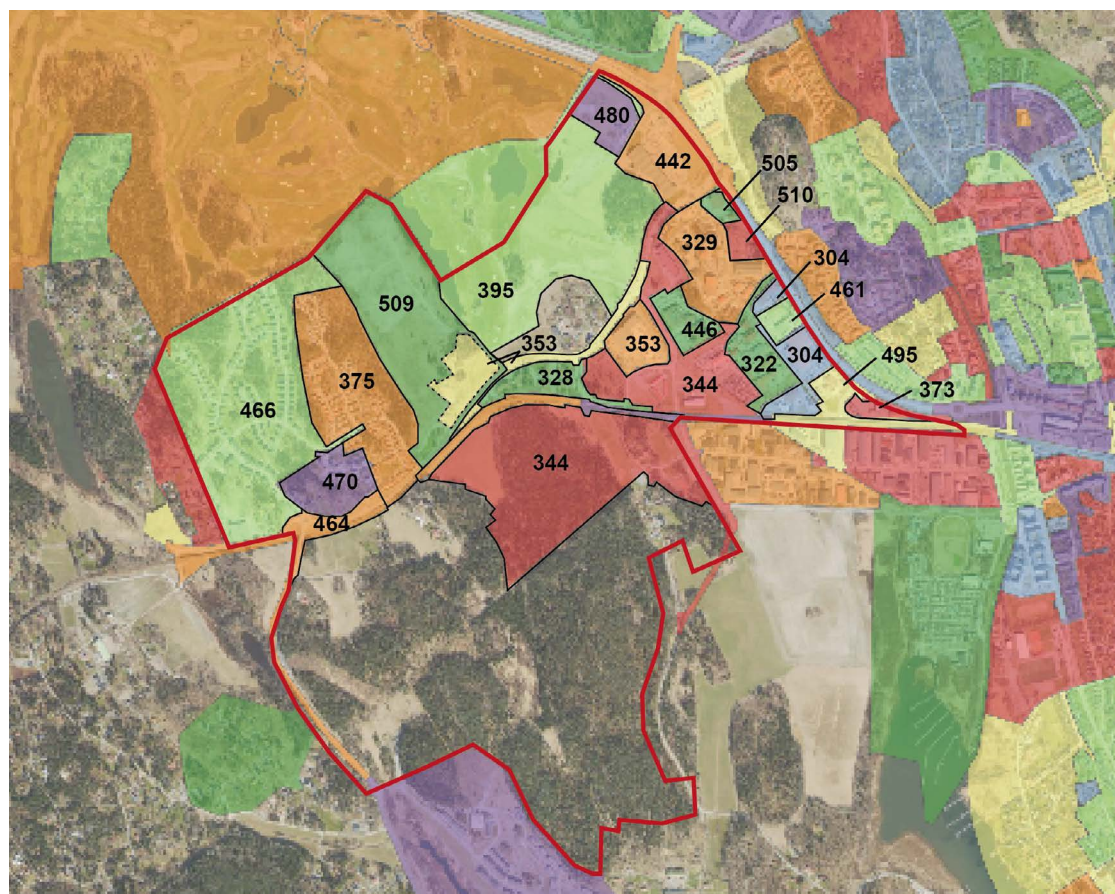
Gällande detaljplaner

Hela programområdet är sedan tidigare planlagt förutom Husbykullen, Björnungsskogen samt området kring Täppans väg. Nya detaljplaner krävs för att möjliggöra föreslagen utveckling inom området.

Kartbilden bredvid samt nedanstående lista redovisar gällande detaljplaner:

- Detaljplan för Runö 7:1. Plannr: 304. Laga kraft 1984-09-10
- Detaljplan för Runö-Husby etapp 2. Plannr: 322. Laga kraft 1987-07-28
- Detaljplan för Roslagens företagspark. Plannr: 328. Laga kraft 1987-12-10.
- Detaljplan för Runö-Husby verksamhetsområde. Plannr: 329. Laga kraft 1988-02-22
- Detaljplan för Roslagens företagspark etapp 2. Plannr: 344. Laga kraft 1990-05-29
- Detaljplan för Gottsunda Centrum. Plannr: 353. Laga kraft 1992-04-21
- Detaljplan för Runö-Husby etapp 5. Plannr: 373. Laga kraft 1994-10-26
- Detaljplan för Åkers-Husby etapp 2. Plannr: 375. Laga kraft 1995-01-10
- Detaljplan för Utökning Hagby Golf. Plannr: 395. Laga kraft 2004-11-24
- Detaljplan för Pilstugetomten. Plannr: 442. Laga kraft 2011-04-07
- Detaljplan för Näsvägen 15-17. Plannr: 446. Laga kraft 2011-07-20
- Detaljplan för Runö 7:11 och del av Runö 7:108. Plannr: 461. Laga kraft 2013-03-08
- Detaljplan för Täljö vägskal. Plannr: 464. Laga kraft 2013-04-18
- Detaljplan för Fredsborg. Plannr: 466. Laga kraft 2013-10-30

- Detaljplan för Hults Båtsmanstorp m.fl. Plannr: 470. Laga kraft 2014-04-09
- Detaljplan för Pilstugetomten Västra. Plannr: 480. Laga kraft 2015-06-04
- Detaljplan för Österåkers Multihall. Plannr: 494. Laga kraft 2018-05-04
- Detaljplan för Båthamnsvägens ersättning. Plannr: 495. Laga kraft 2018-05-03
- Detaljplan för Runö 7:123. Plannr: 505. Laga kraft 2021-11-19
- Detaljplan för Hagby Äng och Kulle, etapp 1. Plannr: 509. Laga kraft 2023-03-02
- Detaljplan för Runö 7:15 mfl. Plannr: 510. Laga kraft 2023-07-11.

Karta 3. Gällande detaljplaner inom programområdet.

Styrdokument och utgångspunkter

Nationella och regionala planer

RUFS 2050

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen är Åkersberga utpekad som ett strategiskt stadsutvecklingsläge. Dessa lägen beskrivs ha en hög regional tillgänglighet och potential att utveckla täta och sammanhängande stadsmiljöer. Bebyggelsen i dessa lägen bör planeras utifrån en tät och sammanhängande bebyggelsestruktur, vilket är en av utgångspunkterna för Åkers Runös utveckling. En ny regional utvecklingsplan är under framtagande och förväntas antas under hösten 2026.

Stockholm Nordost (StoNo)

Österåkers kommun ingår i det politiskt drivna kommunsamarbetet Stockholm Nordost tillsammans med Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna och Vaxholm. Stockholm Nordost samarbetar till nytta för invånare och näringsliv i framför allt frågor rörande utveckling av transportinfrastruktur. Några av Stockholm Nordosts prioriterade frågor är Roslagsbanan till Arlanda, kapacitetsstark kollektivtrafik, stärkt sjötrafik och regional cykling.

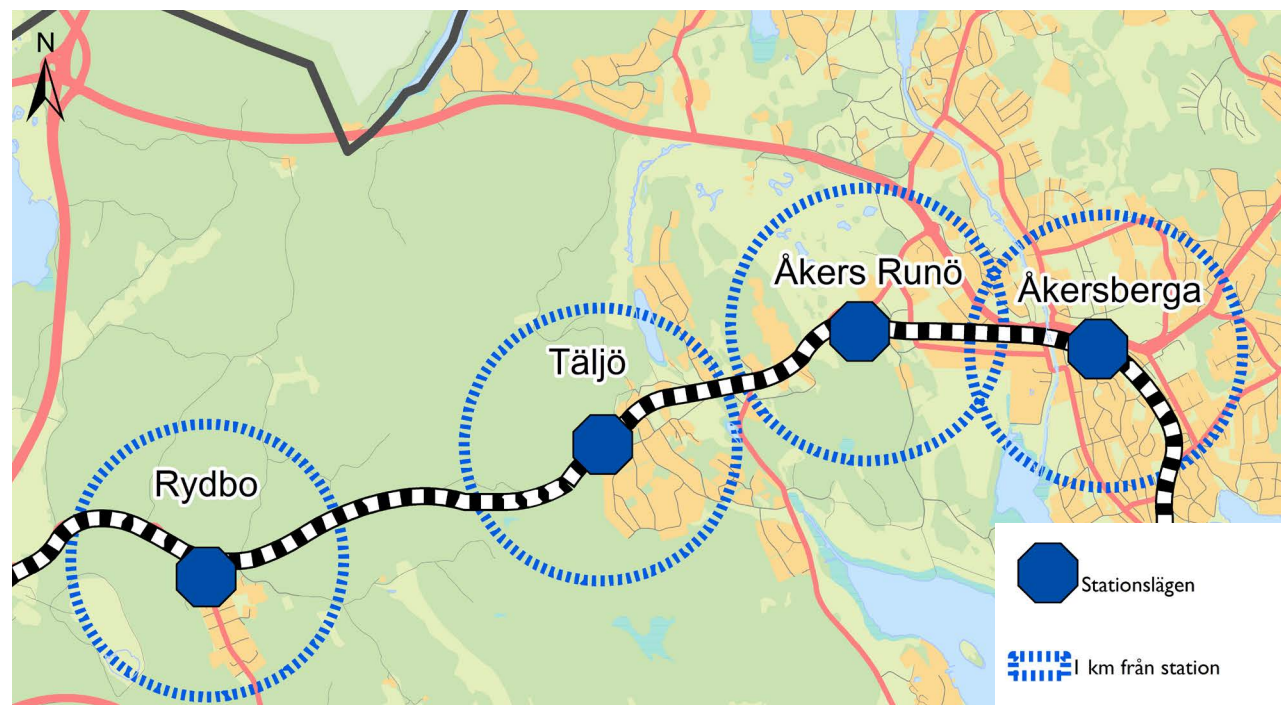
Sverigeförhandlingen

Sverigeförhandlingen är ett regeringsinitiativ för att förbättra kollektivtrafikförsörjning och stimulera bostadsbyggande. Österåkers kommun är med i Sverigeförhandlingen och har åtagit sig att möjliggöra byggnation av cirka 7000 nya bostäder från år 2017 fram till år 2035 i stationsnära lägen. Som ett resultat kommer Roslagsbanan att förlängas till Stockholms centralstation via Odenplan. Kring Åkers Runö station ska det i enlighet med Sverigeförhandlingen rymmas ca 2400 nya bostäder.

Åtgärdsvalsstudie för väg 276

Österåkers kommun har tillsammans med Trafikverket genomfört en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 276, år 2018. Bakgrunden till projektet är de framkomlighetsproblem och barriäreffekter som finns i kommunen kopplat till trafiken på väg 276. En åtgärdsvalsstudie syftar till att kommunen och Trafikverket tillsammans ska identifiera, prioritera och ta fram en handlingsplan för en rad olika åtgärder.

Ett stort antal åtgärder presenteras, med olika ansvariga aktörer, för att bland annat uppnå god framkomlighet och tillgänglighet. Ett relevant effektmål för bland annat planprogrammet Åkers Runö är att gång, cykel och kollektivtrafik och andra långsiktigt hållbara transportval och tjänster ska ha högst prioritet i Åkersbergas transportsystem.

Österåkers kommun har åtagit sig att bygga ca 7 000 nya bostäder i stationsnära läge fram till år 2035. Denna utveckling ska koncentreras inom ett influensområde om 1 km från stationerna Rydbo, Täljö, Åkers Runö och Åkersberga.

Riksintressen

Det finns inga riksintressen inom programområdet.

Kommunala planer och program

Nedan följer korta beskrivningar av kommunala planer, strategier och program som varit utgångspunkt vid framtagandet av Åkers Runö planprogram. Utöver nämnda dokument finns ett antal andra kommunala styrdokument och planeringsunderlag som stödjer den fysiska planeringen. Dessa beskrivs inte närmare här utan går att hitta på kommunens hemsida.

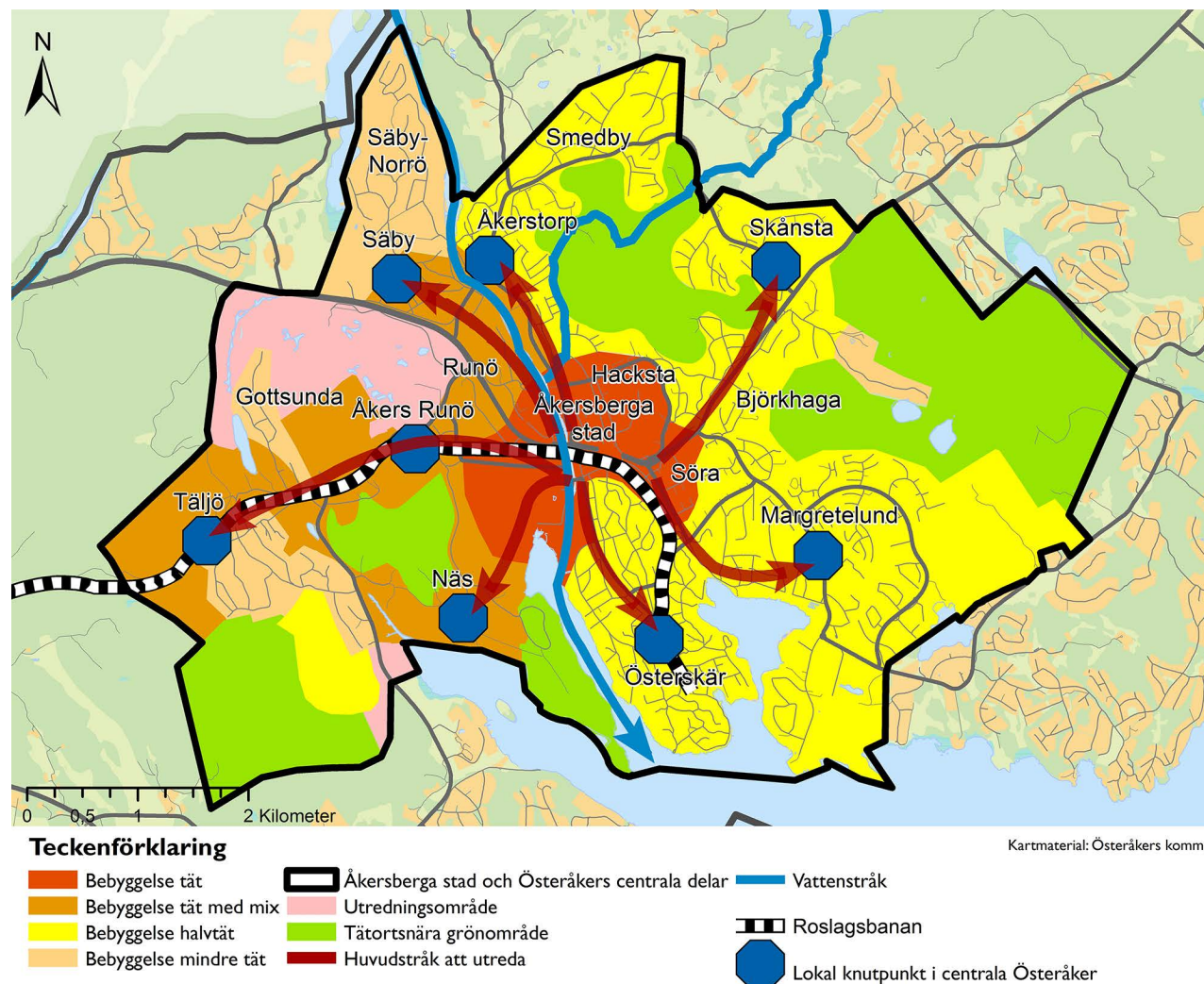
Översiktsplan 2040

I kommunens översiktsplan "Stad, skärgård och landsbygd - Översiktsplan för Österåkers kommun 2040" står det att stationslägena utefter Roslagsbanan ska utvecklas:

"Områdena kring stationerna i Åkersberga, Åkers Runö, Täljö och Rydbo ska utvecklas. Närmast stationerna föreslås mötesplatser i form av torg, flerbostadshus med lokaler i bottenvåningen och om möjligt arbetsplatser närmast spårområdet."

Åkers Runö är i översiktsplanen utpekad som ett prioriterat utvecklingsområde. I översiktsplanen står det att:

"Åkers Runö är ett prioriterat utvecklingsområde i och med sitt goda strategiska läge. I området finns Åkers Runö station, Österåkers golfbana och arbetsplatser i form av verksamheter, handel och utbildning samt ett mindre antal bostäder. Området föreslås utvecklas genom ett effektivt mark-utnyttjande med en blandning av bostäder (små lägenheter, studentlägenheter, särskilda boenden och småhus) och verksamheter."

Karta från Översiktsplan 2040. Kartan visar den föreslagna bebyggelseutvecklingen i Åkersberga stad, huvudstråk och lokala knutpunkter.

Del av golfbanan utvecklas med bostäder och Sågvägen utvecklas stadsmässigt med blandning av bostäder och verksamheter. Barriäreffekter i form av vägar och Roslagsbanan ska minska och områden länkas till varandra. Flytt av den befintliga belipporten föreslås utredas, vilket möjliggör förutsättningarna för ytterligare utveckling i området.”

Åkers Runö ingår i kategorin ”Tät med mix” som innebär en variation av flerbostadshus, stadsradhus, radhus och småhus. Tätare och högre bebyggelse vid stråk/ knutpunkter.

- Flerbostadshus i snitt 4–5 vån.
- Tomtstorlekar varierar, t. ex.: Radhus ca 250–400 kvm (2–3 vån.) Småhus 800–1500 kvm (1–2 vån.).
- Lokaler i bottenvåning längs huvudstråk eller knutpunkter.

Österåkers kommuns gällande översiktsplan, antagen 2018.

Vidare står det beskrivet att: ”Tillgången till arbetsplatser samt service och aktiviteter är grundläggande för att människor ska vilja bo och arbeta i kommunen och för att Åkersberga ska bli en attraktiv och levande stad. Österåker har som mål att skapa 7 000 nya arbetstillfällen till år 2040 (jämfört med år 2010). I Österåker behöver det långsiktiga behovet av strategiska marktytor för arbetsplatser säkras och utvecklas efter behov”

Kommunens översiktsplan beskriver även att Österåker år 2040 är en klimatsmart kommun med låga klimatutsläpp och att energiförsörjningen i kommunen enbart kommer från förnybar energi och produceras i stor utsträckning lokalt. Planprogrammet bedöms vara i linje med översiktsplanen.

Översiktsplanens aktualitet har prövats inom arbetet med en Planeringsstrategi, vilken antogs i april 2024. I strategin bedöms inriktningen för Åkers Runö programområde vara fortsatt aktuell.

Fördjupad översiktsplan för Täljöviken

Den fördjupade översiktsplanen från 2006 är i vissa delar fortfarande aktuell medan andra förutsättningar har förändrats, bland annat har Sverigeförhandlingen tillkommit. I den fördjupade översiktsplanen benämns utvecklingsområdet väster och söder om Åkers Runö station som Husbylund.

Nedan följer en sammanfattning av de riktlinjer i den fördjupade översiktsplanen som berör området Husbylund och Åkers-Runö.

Riktlinjer från den fördjupade översiktsplanen och som i stora delar fortfarande bedöms vara aktuella:

- Svinningevägen bibehålls i befintlig sträckning men omformas, från att ha varit en landsväg till mer stadsmässig gata och förses med gång- och cykelbana.

Fördjupad översiktsplan för Täljöviken, antagen 2006.

- Hela området föreslås kopplas till det allmänna VA-systemet.
- Tätare stads kvarter föreslås främst mot Åkersberga centrum, längs kanalen, samt i närheten av stationerna.
- Området kring Roslagens Företagspark har förutsättningar att bli en knutpunkt för mindre service.
- I Husbylund eftersträvas en blandad bebyggelse med i huvudsakligen mindre flerbostadshus och radhus med en tätare bebyggelse närmast järnvägen.
- Ett tydligt gröonstråk utvecklas, i dalgången från Svinningevägen, via Johannelunds gård, ner mot Näs Gård. Där finns potential att bibehålla och utveckla grönområden och stråk till sammanhängande landskapsrum som tillsammans kan skapa ett värdefullt friluftsstråk.

Planprogram för Åkersberga stad – centrumområdet

Planprogrammet är ett långsiktigt strategiskt dokument som ska ligga till grund för centrala Åkersbergas markanvändning på både kort och lång sikt. Dokumentet är ett första steg i att förverkliga visionen om att centrala Åkersberga ska bli en modern stad med småstadskaraktär. Planprogrammet godkändes av kommunfullmäktige den 9 december 2019. Inom planprogrammet finns sju angivna stadsbyggnadsprinciper och tre gestaltungsprinciper för ny bebyggelse.

Åkersberga stad angränsar till Åkers Runö och det finns många kopplingar där emellan. De delar av Stadsbyggnadsprinciperna för Åkersberga stad som beskrivs nedan är relevanta även för Åkers Runö.

Stadsbyggnadsprinciper

Kvartersform med gröna gårdar

För att skapa en småstadskaraktär är det viktigt att kvartersformen varierar och att kvartersstorleken inte är för storskalig. Kvartersmåttet bör vara mellan cirka 50–70 m. Gårdarna ska vara gröna och erbjuda någon form av mötesplats för de boende och där gårdarna riskerar att bli små kan takterrasser fungera som komplement till gården.

Innergårdarna ska vara gemensamma för de boende inom kvarteret. Gårdarna ska vara tillgängliga, attraktiva och innehålla värden för de boende. På varje innergård bör det finnas platser med höga lekvärden och möjlighet till gemensamma aktiviteter med grannar, vänner och familj. Ljussättningen på gården ska utformas med omsorg för att skapa en trygg och trivsamt miljö.

Vegetationsytor och dammar för fördröjning av dagvatten ger förutsättningar för ett robust dagvattensystem. Där markförhållandena medger uppmuntras till lokal infiltration av dagvatten. Förråd, cykelställ och eventuella andra komplementbyggnader bör förses med gröna tak.

Byggnader i gatulinje

Byggnader placeras i gatulinjen för att skapa en tydlig interaktion mellan byggnad och gata samtidigt som det skapar en tydlig gräns mellan offentlig och privat mark. Utmed gatulinjen präglas bebyggelsen av en variationsrikedom för att skapa levande stadsgator. Variation ska finnas såväl mellan kvarter som inom dem.

Aktiva bottenvåningar med tilltalande entréer

Bottenvåningar är i utpekade lägen öppna med verksamhetslokaler för handel och service mot gatan, med extra hög rumshöjd och glasade fasader. Entréer och portar utformas med extra omsorg och vänds mot gatan för att främja gatulivet. Längs en kvartersfasad bör minst tre entréer finnas. Entréerna utgör tydliga inslag i fasaderna och genom att använda genomgående entréer bidrar detta till ett samspel mellan gata och innergård, framför allt vid helt slutna kvarter.

Dold boendeparkering

Bilparkering för tillkommande bostäder sker i garage/mobilitetshus och placeras inte i marknivå intill gata eller på innergård. Parkering kan med fördel lösas genom underjordiska garage alternativt garage under upphöjda gårdar. Vid sådana lösningar bör parkeringen kläs med lokal mot gatan.

Varierade hushöjder inom kvarteren

En småskalig bebyggelse stärker småstadskaraktären. Inom kvarteren närmast stationen hålls byggnaderna på vissa ställen något högre medan kvarteren som möter befintlig bebyggelse i mindre skala hålls lägre. Inom ett och samma kvarter varierar höjden för att skapa kontraster och intressanta miljöer. För mer specifik vägledning kring våningshöjder, se beskrivningar för respektive område under Karaktärsområden.

Vid gestaltning av kvarteren tas hänsyn till ljusförhållanden, såväl i förhållande till gaturummet och innergården som för den befintliga bebyggelsen. En balans mellan byggnadshöjden och gårdsstorleken bidrar till ljusa och attraktiva gårdar och offentliga miljöer samtidigt som det är betydande för upplevelsen av skalan.

Planprogram för Åkersberga stad - centrumområdet. Godkänd av kommunfullmäktige 2019.

Tydliga gränser mellan privat och offentligt

En kvartersstruktur innebär i regel ett lättläst stadsrum eftersom det medför en tydlig offentlig miljö i gaturummet och privata innergårdar. En tydlig skillnad mellan offentligt och privat skapar trygghet samtidigt som det underlättar för boende och besökare att läsa av stadens olika rum. Allmänna platser och gaturum ska ha en tydligt offentlig karaktär.

Förgårdsmark upplevs ofta som otydlig i huruvida det är privat eller offentlig mark, vilket i förlängningen riskerar att bidra till att marken inte används. Förgårdsmark bör därför undvikas.

Integrering av vattenmiljöer på offentliga platser

Åkersbergas identitet som en skärgårdsstad stärks genom kreativ och innovativ integrering av vatten i de offentliga miljöerna. Detta bidrar till attraktiva och lekfulla miljöer som kopplar tankarna till stadens vattennära läge samtidigt som de med rätt utformning kan bidra till en god hantering av dagvatten.

Gestaltungsprinciper för ny bebyggelse

Varierade fasader med olika uttryck

Bebyggelsen planeras med en variation i dess uttryck och fasaderna utformas med varierad färgsättning och material, även inom ett och samma kvarter. Variationen i fasaden både längsmed gata och i höjddel eftersträvas. Bottenvåningen framhävs i gestaltningen och hålls öppen och välkomnande samt att entréer utformas omsorgsfullt. Offentliga byggnader har en karaktär som skiljer sig från de privata.

För att skapa ytterligare variation kan byggnaderna ibland möta gaturummet med en gavel i stället för långsida. Att kvarteren på utpekade ställen öppnas upp mot gatan kan bidra till ett mer händelserikt, ljus och grönt gaturum då det skapar ett samspel mellan innergården och gatan. Gränsen mellan det privata och allmänna ska dock vara tydlig.

Bebyggelsen bör även variera i höjd. För att hålla en hög exploateringsgrad men minska den upplevda skalan kan ett sätt vara att dra in den översta våningen från fasaden.

Nyttjade tak

Taktytor används på effektiva och kreativa sätt, exempelvis med solceller eller gröna tak. För att skapa en varierad stadsbild kan olika typer av takutformningar användas, viktigast är att de bidrar till kvarterens behov. Där innergårdar riskerar att bli små kan takterrasser bidra med yta. Gröna tak bidrar till en grönare stadsdel och ju rikligare vegetation som är möjlig på taken desto större bidrag kan de ge till den biologiska mångfalden och ekologiska samband. Bebyggelsens tak har även betydelse för byggnadens uttryck då det påverkar byggnadens karaktär.

Balkonger i rätt lägen

Balkonger bidrar till mer liv och rörelse i gatumiljön och är en viktig kvalitet för bostäder. Balkonger och takterrasser förespråkas men bör inte kraga ut över taken. Indragna takvåningar skapar ofta bra förutsättningar för fina balkong- och terrasslägen.

Miljö- och klimatprogram 2030

Miljö- och klimatprogram 2030 antogs av kommunfullmäktige 2022 och är styrande för Österåkers kommuns miljöarbete. Miljö- och klimatprogrammet är Österåkers lokala agenda för att uppfylla de svenska miljömålen och de miljömässiga målen i Agenda 2030.

De fem övergripande miljömålen är

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Ett rikt växt- och djurliv
3. God bebyggd miljö
4. Rent vatten
5. Cirkulär ekonomi

Programförslaget relaterar till dessa mål i olika omfattning, vilket tas upp i planprogrammets hållbarhetsbedömning, del 3.

Österåkers kommuns Miljö- och klimatprogram 2030.

Program för social hållbarhet och folkhälsa 2030

Österåkers program för social hållbarhet och folkhälsa antogs av kommunfullmäktige 2024 och utgör kommunens övergripande styrning för ett systematiskt arbete med socialt hållbar utveckling. Programmet besvarar frågan om vad som ska uppnås, anger en gemensam riktning för arbetet, fastslår de långsiktiga prioriteringarna och ger underlag för uppföljning avseende arbetet med social hållbarhet och folkhälsa. Innehållet bygger på de mänskliga rättigheterna, de globala målen för hållbar utveckling samt nationella mål och styrdokument inom området.

Hur planprogrammet relaterar till program för social hållbarhet och folkhälsa tas upp i planprogrammets hållbarhetsbedömning, del 3.

Strategi för parker i Österåkers kommun

I juni 2021 godkändes Strategi för parker i Österåkers kommun av kommunfullmäktige. Syftet med Strategi för parker i Österåkers kommun är att förtydliga översiktsplanens mål och ambitioner för kommunens parker samt ge stöd i kommunens planering, från strategisk till detaljerad nivå. Dokumentet innehåller fyra mål:

- Boende och verksamma i Österåker ska ha god tillgång till parker och natur
- Kommunen ska erbjuda boende och verksamma ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet
- Österåkers gröna miljöer ska bidra till att uppnå de nationella och lokala miljömålen
- Österåkers gröna miljöer bidrar till kommunens attraktivitet som skärgårdskommun

Inom arbetet med parkstrategin har riktlinjer för olika parker tagits fram; stadspark, stadsdelspark, grannskapspark, kvarterspark och fickpark. Parkernas storlek, funktion och vilket avstånd som medborgarna ska ha mellan sin bostad och olika typer av parker finns beskrivet i Parkstrategin och har gett input till arbetet med planprogrammet.

Ett utdrag ur Strategi för parker i Österåkers kommun finns på sida 74 och 76.

Transportstrategi 2040

År 2015 fick Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en transportstrategi. Strategin har 2040 som horisontår och utgör ett strategiskt dokument som visar hur trafiksystemet och samhällsplaneringen behöver utvecklas för att stödja kommunens övergripande vision och mål. Transportstrategin har samordnats och tagits fram parallellt med översiktsplanen och antogs av kommunfullmäktige i maj 2018.

Strategin föreslår en framtidsbild och strategier som kommunen bör arbeta efter de kommande åren, så som att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt, samt hållbar biltrafik och godstrafik. I samband med att transportstrategin antogs så gavs Samhällsbyggnadsförvaltningen ett nytt uppdrag att ta fram en trafik- och mobilitetsplan. Syftet med denna är att konkretisera åtgärder och genomförande utifrån transportstrategins innehåll och ta fram specifika planer så som parkeringsplan, cykelplan, gångplan och kollektivtrafikplan. Arbetet med att ta fram dessa pågår.

Dagvattenstrategi Österåkers kommun

Dagvattenstrategin antogs av kommunfullmäktige 2019.

I samband med att naturområden exploateras och tidigare fritidsområden omvandlas till permanentboende förändras belastningen på kommunens vattentillgångar. Klimatförändringar, som kan innebära ändrad regn- och snökaraktär framöver, kan komma att öka belastningen.

Syftet med dagvattenstrategin är att skapa förutsättningar för en hållbar hantering av dagvatten i samhällsplaneringen och vid drift och underhåll av anläggningar. Syftet är även att förbättra vattenkvaliteten i kommunens vattenområden och minimera riskerna med ett förändrat klimat.

Målet med strategin är att tydliggöra hanteringen av dagvattenfrågor i Österåkers kommun genom att beskriva riktlinjer och ansvarsförhållanden samt planerade åtgärder gällande dagvatten.

Klimatanpassningsplan

Kommunens klimatanpassningsplan antogs 2018 och dess syfte är att kartlägga och förebygga konsekvenser av klimatrisker inom kommunen. Planen beaktar framför allt successivt stigande havsnivåer som beror av klimatets förändring i kombination med höga vattenstånd, skyfall, förändrad markstabilitet samt värmeböljor.

Jordbruksmarksstrategi för Österåkers kommun

Jordbruksmarksstrategin ska vägleda hur jordbruksmarkens värden hanteras i den fysiska planeringen. Strategin stödjer kommunen i att uppfylla miljöbalkens krav på skydd av brukningsvärd jordbruksmark och plan- och bygglagens krav på lämplig markanvändning. Den ger vägledning i dialoger med markägare och exploatörer samt vid planering och beslut för att bevara jordbruksmarkens värden och stödja jordbruksverksamheten. Jordbruksmarksstrategin antogs av kommunfullmäktige 2020.

Energiplan 2030

Enligt lagen om kommunal energiplanering ska varje svensk kommun ha en aktuell energiplan som omfattar tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. Österåkers kommuns energiplan antogs 2024.

Energiplanen redogör för hur kommunen ska arbeta för att nå de energirelaterade målen i kommunens miljö- och klimatprogram. Planen syftar till att bidra till ett fortsatt stabilt energisystem i kommunen med god tillgång till el och hållbara bränslen, utan avbrott och störningar. Den ämnar även bidra till att nå globala, nationella, regionala samt övriga kommunala mål kopplat till energiförsörjning.

Riktlinjer för Österåkers kommuns bostadsförsörjning 2024-2040

Enligt lag ska kommunfullmäktige fatta beslut om riktlinjer för bostadsförsörjningen minst en gång per mandatperiod. Riktlinjerna ska innehålla mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet, uppgifter om planerade insatser för att nå uppsatta mål, samt hur kommunen har tagit hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Riktlinjerna ska utgå ifrån en analys av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningar, samt vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Detta ska göras baserat på Boverkets underlag om mått på bostadsbrist. Riktlinjerna ska vara vägledande, bland annat i arbetet med översiktsplanen när det gäller tillämpningen av 2 kap. 3§ 5 plan- och bygglagen (2010:900), att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Österåkers kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning antogs 2024. De nya riktlinjerna för bostadsförsörjningen gäller för hela kommunen fram till år 2040, eller tills nya riktlinjer antas. Planprogrammet bedöms vara i linje med och bidrar till att uppfylla kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.

Riktlinjer för Österåkers kommuns bostadsförsörjning, 2024-2040.

Österåkers kommuns avfallsföreskrifter

För att säkerställa fastighetsnära hämtning av kommunalt avfall, förpackningar och fett från fettavskiljare samt annat avfall som kommunen ansvarar för, behöver kommunens avfallsföreskrifter följas. Utrymmen för fastigheternas avfall behöver säkerställas på kvartermark. Framkomlighet och angoringsplatser för hämtfordon behöver säkerställas för en god framkomlighet och en säker miljö för alla trafikanter och personal som hämtar avfallet.

Inom avgränsningen för planprogrammet för Åkers Runö eller i direkt närhet till programområdet pågår parallellt arbetet med ett flertal detaljplaner och planprogram.

Pågående planering

Detaljpanelläggning inom Åkers Runö

Detaljplan Pilängen

Inom avgränsningen för planprogrammet för Åkers Runö pågår parallellt arbetet med en detaljplan för området Pilängen.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för tät sammanhängande och stadsmässig bostadsbebyggelse i form av flerbostadshus, områden för rekreation, lek och idrott, förskola och service, i enlighet med Översiktsplanen samt utvecklingen inom planprogrammet för Åkers Runö. Detaljplanens syfte ligger även i linje med kommunens utveckling kopplat till Sverigeförhandlingen. Målsättningen är att genom en väl gestaltad blandad bebyggelse bidra till en hållbar stadsutveckling med fler lägenheter och lokaler för verksamheter/service i ett stationsnära läge vid en av stadens entréer.

Den nya bebyggelsen ska även bidra till att förbättra trygghet och stärka karaktären kring Svinningevägen som stråk och Åkers Runö station som en lokal knutpunkt. Inom området planeras för ett finmaskigt gatunät där gång- och cykeltrafik upplevs som attraktivt och prioriterat. Vidare planeras en ny vägdragnings, den så kallade ”Långhundravägen” för kollektivtrafik, gående, cyklister och bilister samt ett mobilitetshus. Långhundravägen planeras koppla samman väg 276 med Näsvägen och Åkersberga, vilket kan göra området tillgängligt och attraktivt för fler.

Detaljplan Hagby äng och kulle

Inom avgränsningen för planprogrammet för Åkers Runö pågår parallellt arbetet med detaljpanelläggning för området Hagby äng och kulle. Hagby äng och kulle delades efter detaljplanesamråd upp i två delområden - Etapp 1 och Etapp 2.

Detaljplanen för Hagby äng och kulle etapp 1, del av Hagby 1:5 med flera fick laga kraft 2023.

Syftet med detaljplanen för Hagby äng och kulle etapp 1 är att ge möjligheter till en hållbar stadsutveckling med såväl bostäder som lokala verksamheter och service i ett mycket stationsnära läge. Detta innebär att pröva möjligheterna till ny bebyggelse i form av nya bostäder och verksamhetslokaler i en tät och varierad bebyggelsestruktur med småstadskaraktär. Den nya bebyggelsen ska även bidra till att förbättra trygghet och stärka karaktären kring Svinningevägen som stråk och Åkers Runö station som en lokal knutpunkt.

Vidare är syftet med detaljplanen att skapa möjlighet till en utveckling av en ny integrerad stadsdel med goda kommunikationer inom centrala Åkersberga samt till Stockholm och övriga delar av regionen. Här skapas utrymme för bostäder, offentlig service och centrumverksamheter med en sammanhängande struktur av gatunät, parkstråk, parker, mötesplatser och målpunkter.

För detaljplanen Hagby äng och kulle etapp 2 pågår detaljplanearbete (2025). Syftet med detaljplanen är detsamma som för etapp 1.

Detaljplaner, planprogram och strukturplaner i anslutning till Åkers Runö

Planprogram Täljö-Gottsunda

Väster om avgränsningen för planprogrammet Åkers Runö pågår framtagandet av ett planprogram för Täljö-Gottsunda.

Täljö-Gottsunda är, precis som Åkers Runö, utpekad som en lokal knutpunkt i kommunens översiktsplan. Även Täljö är ett utpekad stationsläge i och med sitt goda strategiska läge intill Roslagsbanans station. Området är prioriterat i och med kommunens åtaganden i Sverigeförhandlingen. Där nya bostäder ska tillkomma inom en radie om 1 km från Täljö station planeras det att rymmas ca 1400 nya bostäder.

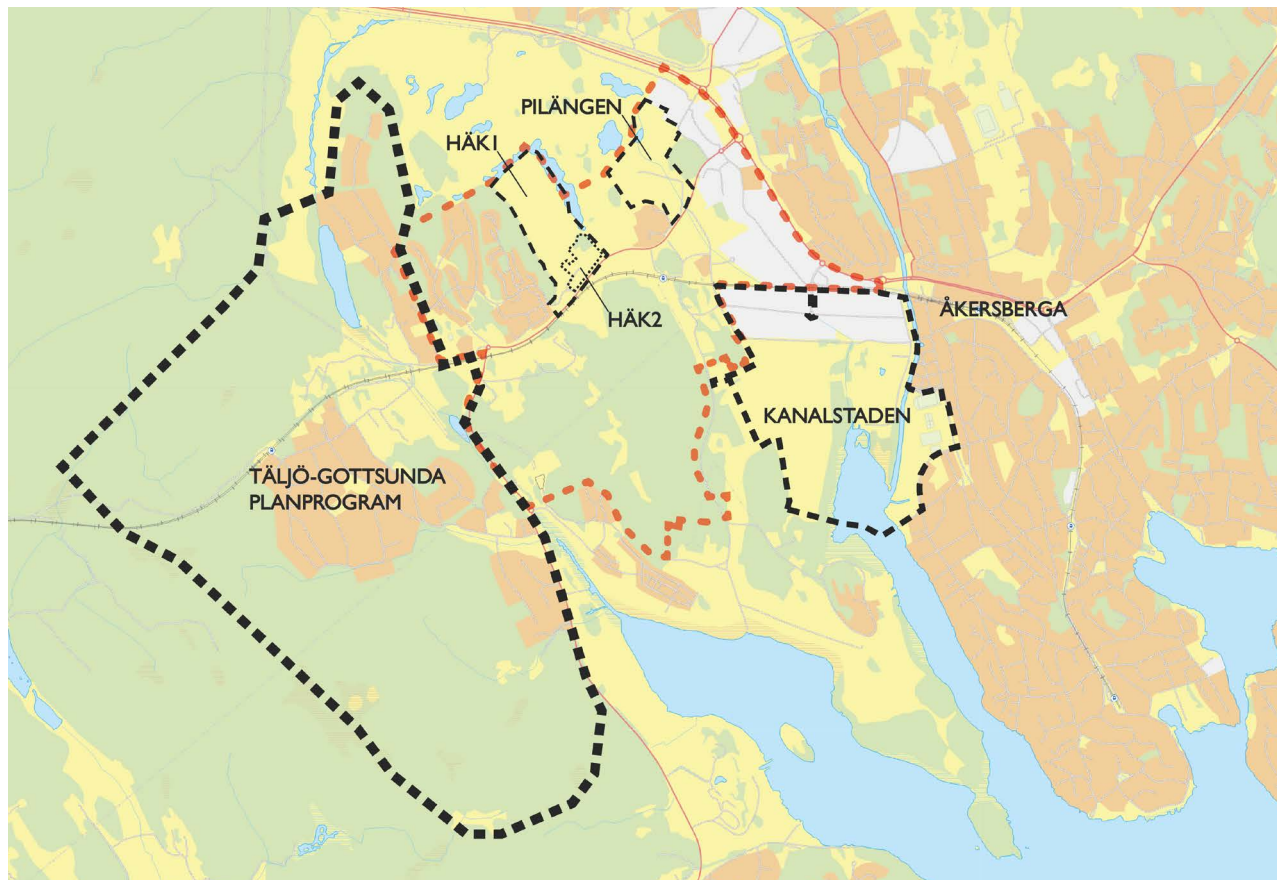
Täljö station.

Täljö och Gottsunda är förnyelseområden och föreslås planläggas samt anslutas till det allmänna vatten- och avloppssystemet. Syftet med planläggningen är dels att underlätta den pågående omvandlingen från fritidsboende till permanentboende inom förnyelseområdena, dels att skapa nya attraktiva bostadsområden och utreda behov av ytor för service i anslutning till dessa. Området kring stationen utvecklas med bland annat mötesplatser, flerbostadshus med lokaler i bottenvåningen och om möjligt arbetsplatser närmast spårområdet.

Kanalstaden

Sydost om avgränsningen för planprogrammet Åkers Runö pågår arbetet med planering och utveckling av Kanalstaden.

Kanalstaden ska utvecklas på båda sidor om Åkers kanal och binda samman Åkersberga med Näs och Täljöviken. Kanalstaden ska utgöra en ny stadsdel som ska komplettera och stärka Åkersberga stad. En sammanhängande stadsstruktur ska eftersträvas med det kringbyggda kvarteret som grundelement och med vattnet och båtliv i fokus.

Planprogramsområdet Täljö-Gottsunda, Kanalstaden och de tre nämnda detaljplanerna inom Åkers Runö planprogram är ungefärligt markerat med svart prickad linje och angränsar till planprogrammet för Åkers Runö.

Förutsättningar

Nedan redogörs kortfattat för några av de förutsättningar som råder för programområdet. En del förutsättningar lyfts under andra rubriker i planprogrammet. Regional grönstruktur, spridningssamband, artskydd, kulturmiljö samt förutsättningar för dagvatten och skyfall återfinns under målområde 4.

Geoteknik

Marken inom programområdet och primärt de delar som avses att bebyggas, består huvudsakligen av lerjord. Det finns enstaka områden med berg och morän. Undersökningar i pågående detaljplaneprojekt inom programområdet indikerar delvis djupa lerlager vilket är en förutsättning som behöver tas hänsyn till i detaljplane- och genomförandeskede. Det finns också indikationer genom befintliga grundvattenrör, på artesisikt grundvatten inom de centrala delarna av programområdet. Artesiskt grundvatten är grundvatten med trycknivå över marknivå.

Följande förutsättningar är viktiga att hantera vid exploatering inom programområdet och kommer att utredas vidare tidigt i detaljplaneskedet:

- Sättningar
- Grundvattennivåer
- Sulfidlera
- Grundläggning
- Påverkansområde
- Infiltrationsbehov
- Kvikklara

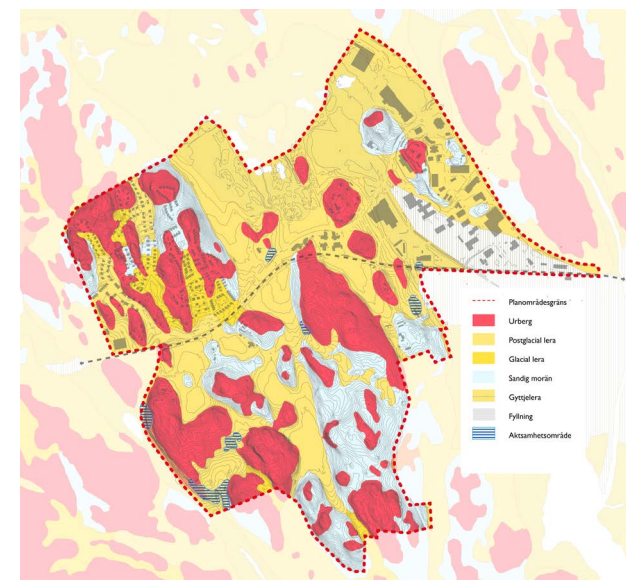
Ras och skred

Inom planprogrammet för Åkers Runö återfinns flera aktsamhetsområden som visar risk för skred i finkornig jordart, vilket betyder att det kan finnas stabilitetsproblem inom vissa områden och därmed risk för skred (se figur 1). Under detaljplanläggning behöver en mer kvalificerad bedömning av stabilitet utföras kopplat till de utpekade platserna. Få aktsamhetsområden berörs av den planerade bebyggelsen.

Förorenade områden

EBH-kartan (figur 2) visar en översikt över misstänkt eller konstaterat förorenade områden som skulle kunna medföra risk för miljö- eller hälsopåverkan. EBH står för efterbehandling och EBH-objekt för objekt med potentiellt efterbehandlingsbehov. För de områden där det finns en potentiell eller känd risk för förorenad mark ska detta utredas vidare i detaljplaneskedet.

Föroreningarna kommer av tidigare eller pågående markanvändning. Det kan exempelvis handla om drivmedelshandling, brandskumsanvändning, hantering av kemikalier, olyckor och tillverkningsindustrier. Utifrån vad vi känner till idag finns de främsta riskerna i industriområdet runt Rallarvägen.

Figur 1. Jordartskarta som även visar topografin och de aktsamhetsområden som finns inom programområdet.

Figur 2. Ytor som är potentiellt förorenade områden inom planområdet.

De potentiellt förorenade områdena behöver utredas och bedömas i ett tidigt skede i detaljplanprocessen. Vilka utredningar som ska tas fram och vilka åtgärder som behöver ske planeras i samråd med tillsynsmyndigheten som är Miljö- och hälsoskyddsnämnden på Österåkers kommun. Anpassning kommer även göras till planerad markanvändning. Bostäder, skolor och förskolor klassas som känslig markanvändning och arbetsplatser, vägar och liknande är mindre känslig markanvändning.

El och fjärrvärme

Kapacitetssituationen i elnätet i Stockholmsregionen är på många håll ansträngd och för att tillmötesgå tillväxten investeras just nu i elnätet på olika spänningsnivåer. I Österåkers kommun äger och förvaltar i dagsläget E.ON det lokala elnätet. Fjärrvärmenätet, liksom det tillhörande Sandkilsverket, ägs idag av Solör Bioenergi Fjärrvärme AB.

I alla former av utvecklingsområden är det viktigt att göra plats för infrastruktur kopplat till energi. Det handlar om allt från elområden till nätstationer, kabelskåp samt utrymme för kablar i marken. Programmets omfattning innebär att lokalnätsägaren kommer att behöva göra förstärkningar i form av nya ledningar och stationer för att möta upp det ökade kapacitetsbehovet.

Planprogrammets närhet till fjärrvärmeproduktionen i Sandkilsverket och tillhörande utbyggt fjärrvärmenät ger goda förutsättningar till att utreda möjligheten till en anslutning av fjärrvärme till området. Fjärrvärme är en leveranssäker uppvärmningsform med bra miljövärden och låga koldioxidutsläpp. En anslutning av fjärrvärme minskar, i förhållande till många andra uppvärmningsalternativ, även behovet av el för uppvärmning, vilket är positivt ur en kapacitetsbristsituation. På samma sätt som elinfrastruktur kräver även fjärrvärmedistributionen utrymme i marken för ledningarna.

Inom området finns vissa topografiska skillnader som utvecklingen behöver förhålla sig till.

Det finns ett flertal gångstigar i Björnungsskogen, bland annat under kraftledningen som löper genom skogen i öst-västlig riktning.

Del 2 - Programförslag

Framtidens Åkers Runö

I kartbilden på nästkommande sida visas den huvudsakliga markanvändningen för Åkers Runö. Vissa delar är mer utredda i detalj än andra. Området utvecklas till en funktionsblandad stadsdel med både bostäder, handel, kontor, utbildning, service, verksamheter och värdefulla rekreationsområden och mötesplatser. Bostadsbebyggelsen är främst lokaliserad kring Åkers Runö station för att främja ett kollektivtrafknära boende. Inom bostadskvarteren finns det ytor för lokaler i bottenvåningar och området runt stationen förstärks ytterligare med lokaler för verksamheter. Det befintliga verksamhetsområdet som omgärdar Rallarvägen föreslås utvecklas på sikt och kan då komma att kompletteras med fler verksamheter utefter väg 276 samt funktionsblandning i de västra delarna.

Del 2 av planprogrammet är upplagt efter områdets fem målområden:

- Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser.
- Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden.
- Åkers Runö är en stadsdel där hållbart resande utgör en betydande majoritet av alla resor.
- I Åkers Runö utvecklas och förvaltas ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden.
- I Åkers Runö finns god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter.

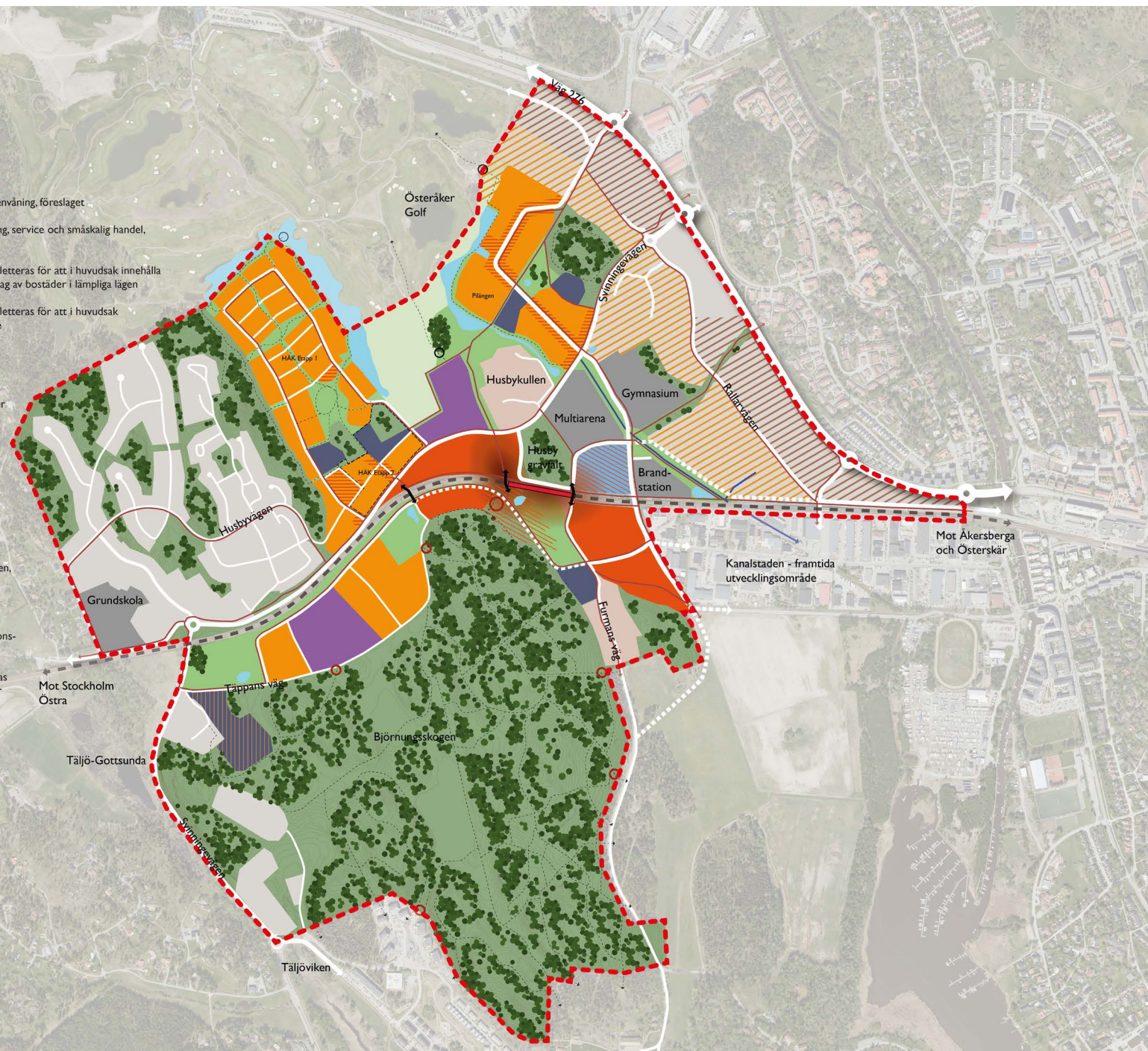
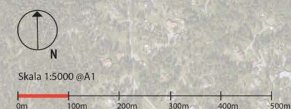
Beskrivningen av vardera målområde avslutas med en måluppfyllelse. Måluppfyllelsen konkretiserar hur målområdet kan uppfyllas. Del 2 avslutas med en beskrivning av genomförandefrågor.

En utveckling till en funktionsblandad stadsdel sker längs Roslagsbanan och stationsområdet.

Programkarta

- - - Programområde
- - - Järnväg
- Åkers Runö station
- Föreslagen markanvändning:**
- I huvudsak bostäder, föreslaget
- I huvudsak bostäder med viss andel lokaler i bottenvåning, föreslaget
- Funktionsblandning, t.ex bostäder, kontor, utbildning, service och småskalig handel, föreslaget
- Utredningsområde som på sikt förtäts och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service med inslag av bostäder i lämpliga lägen
- Utredningsområde som på sikt förtäts och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service
- Utredningsområde funktionsblandning
- Idrott, utredningsområde för funktionsblandning
- Förskola föreslagen, utredningsområde ev. bostäder
- Förskola, föreslagen
- Grundskola, föreslagen
- Parkmark, föreslagen
- I huvudsak bostäder och handel, befintligt
- Skola, idrott och samhällsservice, befintligt
- Naturmark med höga natur och rekreationsvärden, som föreslås bevaras och utvecklas
- Värdefull kulturmiljö, befintlig
- Golfban samt öppet landskap med höga rekreationsvärden som föreslås bevaras
- Ungefärlig yta för bytespunktfunktion, ska utredas
Ska b.l.a. innehålla stationstorg och busshållplatser
- Planskild järnvägsövergång, föreslagen
- Krondike (Runö-Husbydiktet), befintligt
- Dagvattenhantering, dammar etc, föreslaget
- Entrépunkter till Björnungsskogen, föreslagna
- Entrépunkter till golfbana, föreslagna
- Vagnät, befintliga och föreslagna gator
- - - Väg, behöver utredas
- Gång- och cykelvägar, befintliga och föreslagna

Karta 4. Programkarta för Åkers Runö. Avgränsningar är preliminära.

Målområde I

Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser

Målområdet omfattar utformningen av kvarter och dess innehåll där en funktionsblandning främjas.

Stadsdelen är ett område där man kan bo, arbeta, studera och leva.

Inom området skapas välkomnande mötesplatser som uppmuntrar till social interaktion för människor i alla åldrar och med olika intressen och behov.

Målområdet omfattar:

- En blandning av bostäder, service, kontor och verksamheter
- Miljöer där människor kan mötas och där social hållbarhet står i fokus
- Nya skolor och förskolor i strategiska lägen
- Omsorgsfullt gestaltad livsmiljö som speglar sin samtid

Väl gestaltad livsmiljö

Det finns sedan 2018 ett nationellt mål om att arkitektur, form, design, konst och kulturarv ska tas tillvara i våra samhällen. Gestaltad livsmiljö rör såväl ny som befintlig bebyggelse och handlar om att alla har rätt till miljöer som är gestaltade, inkluderande och långsiktigt hållbara. Nya kvarter, parker och byggnader ska utformas så att de ger mervärde för människor och platsernas karaktär och identitet ska stärkas. Detta kan ske bland annat genom att omsorg läggs på siktlinjer, skala och proportioner när platser utvecklas inom programområdet. Längs stråk mellan områden, i parker och vid målpunkter så som skolor, idrottsplatser, vid stationen och hållplatser är det extra viktigt med fokus på trygghet vid utformning av bebyggelse och allmänna platser. Offentliga rum ska utformas så att de blir inbjudande, tillgängliga, jämlika och trygga. Hög kvalitet i arkitektur, form och design ger ett mervärde för alla som bor, verkar eller besöker platserna.

Funktionsblandad stadsdel

Kommunens översiktsplan anger: *"Befintliga och nya stadsmiljöer ska i möjligaste mån rymma bostäder, handel och service. Där det är lämpligt sker med fördel en blandning av bostäder och verksamheter."*

Programförslaget möjliggör ytor för bostäder, verksamheter, kontor, service, idrott samt utbildning och rekreation. Det innebär att det kommer att finnas arbetstillfällen i området. Att ha många servicefunktioner i programområdet gör att boende kan utföra vardagsärenden i sitt närområde. På så sätt förenklas livspusslet och behovet av resor minskar. Åkers Runö kan bli en levande stadsdel när boende och besökare kan göra sina ärenden lokalt.

För att åstadkomma en levande stadsdel med funktionsblandning är det viktigt att det tillskapas ytor för lokala verksamheter i programområdet. Funktionsblandning kan även tillkomma genom att komplettera med bostäder inom vissa av de befintliga verksamhetsområdena.

Potential för lokalyta

Med utgångspunkt i översiktsplanen har bedömningar gjorts av hur mycket lokalyta för småskaliga verksamheter som är lämpligt att tillskapa i de delar som lämpar sig för funktionsblandning. Bedömningarna anger hur stor andel av bottenvåningarna som bör inrymma lokalyta. Detta presenteras i kapitlet Karaktärsområden. Utöver den andel som anges kan detaljplaner möjliggöra för ytterligare lokalyta.

Med småskaliga verksamheter avses kommersiell service så som mindre kontor och delade kontorsytor, träningslokaler, restaurang, café, butiker, skönhetssalonger och vård, likväl som lokaler för mindre kulturverksamheter så som hantverk, galleri, biblioteksfilial. Större verksamheter så som vårdcentral, kontorskomplex, hotell och stadsdelsbibliotek är inte inräknade i definitionen av småskaliga verksamheter. Eventuella större verksamheter, så som större vårdinrättningar, bör lokaliseras i kollektivtrafiknära läge.

Möjligheterna att tillföra lokaler för småskaliga verksamheter är prioriterade till vissa stråk och platser inom programområdet. För att skapa trivsamma och händelserika gaturum med en levande stadsmiljö krävs därför en varierad gestaltning av fasader och bottenvåningar med höga arkitektoniska kvaliteter och mötesplatser även i övriga delar.

Nya bostadsområden

De nya bostäderna inom programområdet möjliggör för en blandning av storlekar och upplåtelseformer med både bostadsrätter och hyresrätter samt studentlägenheter, vilket ligger i linje med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning. I huvudsak är det lägenheter i flerbostadshus som dominerar vid fortsatt planering och utveckling av området men även parhus, radhus och kedjehus kan bli aktuellt i de områden som ligger en bit ifrån stationen söder om Roslagsbanan. Stor vikt läggs vid väl gestaltade och trygga livsmiljöer för att få attraktiva och variationsrika boendemiljöer. Utbudet av bostäder möjliggör att man kan flytta inom området vid förändrade livssituationer.

Grundskolor och förskolor

Österåkers kommun har som mål att bli den bästa skolkommunen i hela länet. Kommunens översiktsplan säger att: *"Genom strategisk placering av skolor och förskolor kan naturområden, parker, lekplatser och andra allmänna platser samnyttjas som komplement till förskolor och skolors egna utemiljöer."*

Inom programområdet finns i dagsläget två skolor, Fredsbergsskolan och Skärgårdsgymnasiet. Fredsbergsskolan har lokaler för årskurs F-6 i de västra delarna av programområdet medan Fredsberg högstadium ligger bredvid Skärgårdsgymnasiet. Inga ändringar föreslås gällande befintliga skolor. Inom programområdet finns även ett antal befintliga förskolor.

Nya förskolor och skolor placeras med närhet till bostäder, park eller grönområden och med möjlighet att skapa säkra skolvägar. Även närhet till kollektivtrafik är av vikt för att underlätta för vardagens ärendekedjor och underlätta val av hållbara transportslag.

Boverkets rekommendation för friyta, 40 kvm/barn för förskola och 30 kvm/barn för grundskola, ska vara utgångspunkten vid kommande planläggning för dessa ändamål. Skolbyggnader bör utformas med variation i höjd och skala och entréer bör skiljas från varumottagning och lastkaj.

Inom programområdet föreslås plats för två nya grundskolor, en på vardera sidan järnvägen. Skolorna kommer därmed finnas nära bostäder, vilket möjliggör för säkra skolvägar. Två grundskolor är vad som kapacitetsmässigt krävs när Åkers Runö är fullt utbyggt. De nya grundskolorna gestaltas som identitetsmarkörer i Åkers Runö. Skolornas lärmiljöer och vistelseytor utformas och gestaltas enligt den senaste forskningen med högsta kvalitet och med syfte att främja lärande och pedagogisk verksamhet. De föreslagna skolornas närhet till kollektivtrafik gör dem lämpliga för flera funktioner. Skolbyggnaderna bör utformas så att de kan samutnyttjas för andra sociala ändamål och fritidsaktiviteter kvällstid. Multifunktionella skolbyggnader och gårdar kan fungera som mötesplatser och bidra till att befolka dessa platser och skapa trygghet under fler av dygnets timmar.

I norra delen av Åkers Runö föreslås en grundskola placeras vid Svinningevägen, väster om Husbykulle.

Det centrala läget i området norr om Svinningevägen ger korta avstånd till både Åkers Runö station och multiarenan som kan nyttjas av skolelever. Närheten till huvudgatorna i området, bland annat Svinningevägen, underlättar för leveranser samt buss- och cykeltrafik till och från skolan. Föreslagen yta bedöms kunna rymma skolbyggnad och skolgård men ingen idrottshall. Närhet till multiarenan innebär att viss idrott kan ske där. Skolbyggnaden bör placeras nära Svinningevägen och Hagby äng och kulle för att värna de öppna ytor mot golfbanan och Husbykullen och fungera som bullerskärm mot skolgård.

I den sydvästra delen av Åkers Runö föreslås en plats för en ny grundskola invid Tjäppans väg. Utbyggnaden av denna skola kommer att behövas på lite längre sikt i takt med att Åkers Runö byggs ut och elevunderlaget växer. Inom föreslagen yta finns plats för skolbyggnad, skolgård och idrottshall. Skolfunktionen kan på denna plats även omfatta förskola. Skoltomten får en omedelbar närhet till Björnungsskogen, parkytor och bostadsområden på den södra sidan av järnvägen. Inom skoltomten finns även en naturkulle och en byggnad med visst kulturhistoriskt värde. Vid detaljpanelläggning ska hänsyn tas till platsens värden. Inslaget av naturkulle kan bidra till att skapa en naturligt variationsrik och unik skolmiljö.

Inom programområdet föreslås sex nya platser för förskolor varav två inom området Hagby äng och kulle. Förskolorna bör enligt kommunens riktlinjer ha kapacitet för ca 100–150 barn vardera. Två av förskolorna föreslås placeras inom området Pilängen, dvs. nordväst om stationen där ett flertal nya bostäder planeras.

Två förskolor placeras söder om järnvägen, en i den västra delen av området utefter Tjäppans väg och den andra närmre stationen norr om Johannelunds gård. Förskolorna lokaliseras nära bostadsbebyggelse och får en god spridning i programområdet vilket skapar en hållbar bebyggelsestruktur som främjar resor till fots och cykel. Ytan som avsatts vid Tjäppans väg är ett större område som kan inrymma även inslag av bostadsbebyggelse, vilket studeras närmare i nästa planeringsskede.

Alla sex förskolorna har nära avstånd till naturmark. I söder finns Björnungsskogen och i norr stadsdelspark, grannskapspark och bevarad naturkulle sydväst om Pilstugetorget.

Fredsborgsskolan med årskurs F-6 ligger inom den västra delen av programområdet där nuvarande markanvändning föreslås vara kvar. Fredsborg högstadium ligger bredvid Skärgårdsgymnasiet.

Kommunens Översiktsplan 2040:

”Samnyttjande av lokaler och ytor är önskvärt. Lokaler för utbildning, kultur, idrott och fritid samnyttjas av utbildningsverksamhet och föreningsverksamhet.”

Markanvändning och funktioner

Karta 5. Markanvändning och funktioner.

Inbjudande mötesplatser

Kommunens översiktsplan beskriver Framtidsbild 2040:

”Österåker är en kommun med många möjligheter att röra sig och vistas på offentliga platser. I tätbebyggda områden finns ett rikt folkleiv. Människor väljer gärna att träffas och umgås i parker och på torg.”

Området förslås i framtiden få ett mer blandat innehåll med fler inbjudande mötesplatser. Programförslaget innehåller därför en blandning av olika mötesplatser och målpunkter, till exempel skolor, förskolor, lekplatser, parker, torg, handelsetableringar, kollektivtrafknoder, sportfaciliteter och rekreationsområden. Mötesplatserna utformas för att tilltala människor i alla åldrar samt med olika intressen och behov. Dessa mötesplatser gestaltas omsorgsfullt för att bli lättillgängliga för gående och cyklister.

De befintliga skolorna i området, Fredsbergsskolan och Skärgårdsgymnasiet, har kompletterats med en ny grundskola norr om Svinningevägen och en ny grundskola intill Björnungsskogen söder om järnvägen. Skolor och förskolor utgör målpunkter då ett flertal människor i området, både elever, personal och föräldrar, sammansträlar på dessa platser.

Åkers Runö station utgör den största målpunkten med avseende på kollektivtrafik och i anslutning till stationen föreslås ett nytt stationstorg som kantas av flerbostadshus med lokaler i bottenvåningar. Även busshållplatserna utefter Svinningevägen samt väg 276 är målpunkter i vardagen för kollektivtrafikresenärer.

Framtida målpunkter för rekreation och idrott utgörs bland annat av Björnungsskogen, parkerna och multiarenan. Även golfbanan och dess klubbhus är en uppskattad målpunkt i området.

Inom området finns idag redan målpunkter för handel, så som verksamheterna utefter Rallarvägen men främst handelsetableringarna vid Pilstugetorget. Inom området tillkommer mindre lokaler för handel i bottenvåningar, till exempel runt stationstorget och utefter vissa delar av Långhundravägen. Programområdets centrala delar saknar idag restauranger och caféer och kommande planering bör möjliggöra lokaler för denna användning då de utgör betydelsefulla mötesplatser.

För att skapa trygga stads- och parkmiljöer är mänsklig närvaro viktigt. Utformning och placering av omkringliggande bebyggelse ska vara genomtänkt för att bidra med ”ögon på gatan”. Fönster, entréer och balkonger ska därför vara placerade mot gator, gång- och cykelstråk och offentliga platser. Entréer blir små lokala mötesplatser för de som bor, besöker och verkar här.

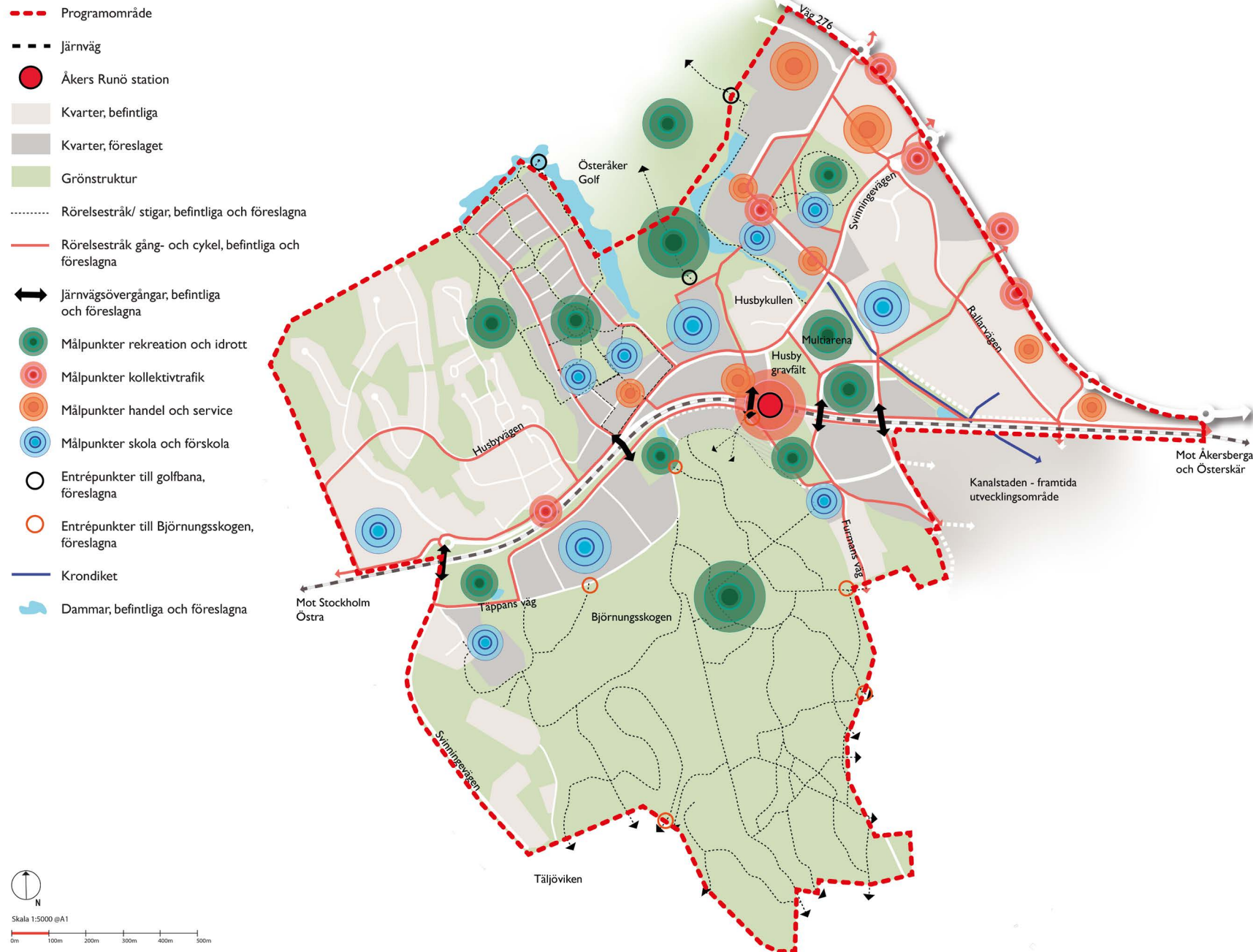
Karta 6 visar både befintliga målpunkter som föreslås bevaras, till exempel multiarenan, Åkers Runö station och Björnungsskogen, och tillkommande målpunkter som till exempel parkerna, stationstorget och nya områden med handel och service.

Inspirationsbild stadspark Åkers kanal.

Inspirationsbild Sadelbackparken.

Karta 6. Målupunkter och mötesplatser. Kartbilden visar både befintliga målupunkter som föreslås bevaras och tillkommande målupunkter.

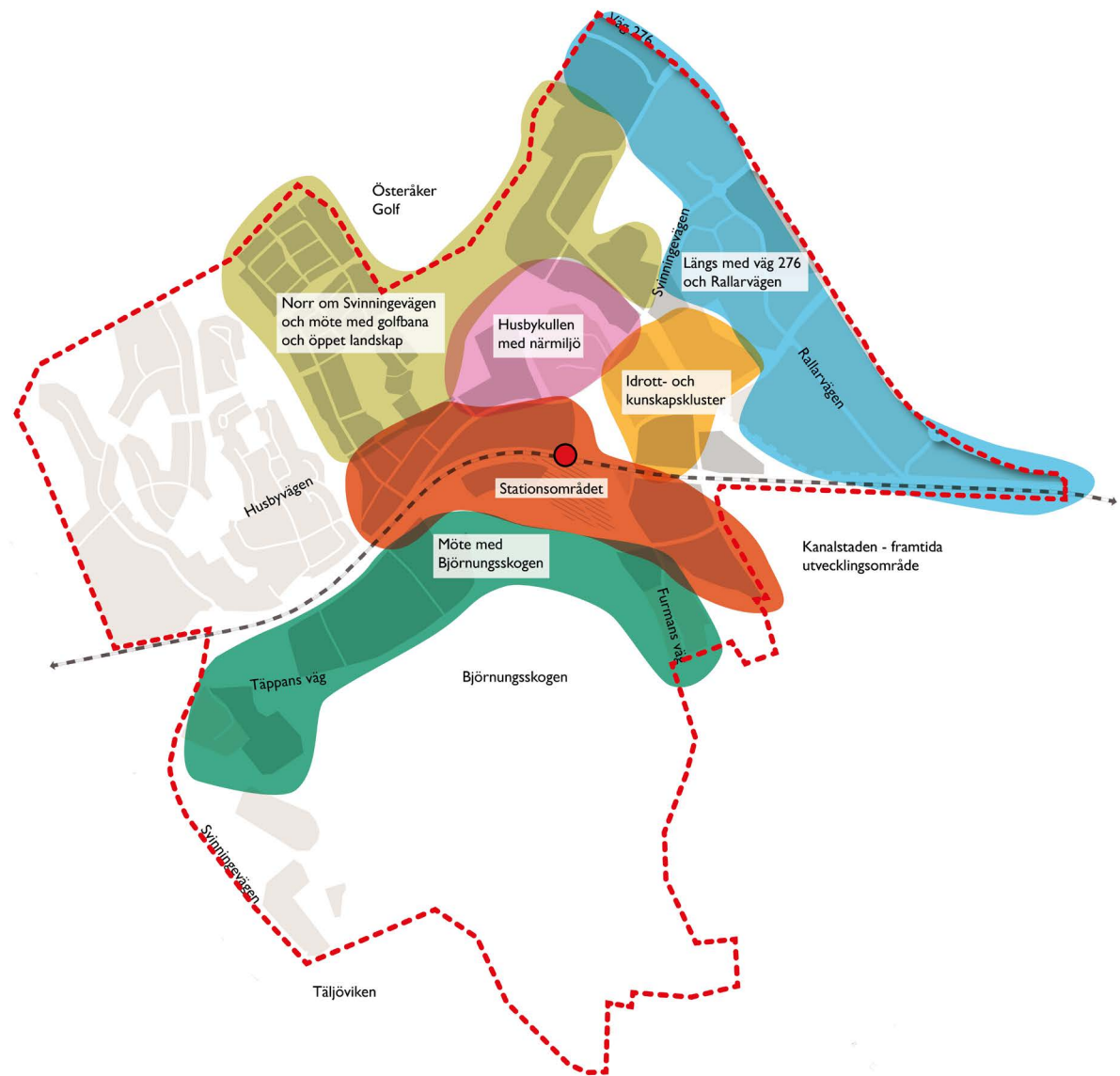
Karaktärsområden

Programområdet är stort och innefattar en variation av täthet, volym, skala och gestaltning. Varje karaktärsområde förenas genom liknande förutsättningar idag men framför allt i framtiden. Endast områden där någon typ av förändring gällande markanvändning föreslås finns med. Inom programområdet har sex karaktärsområden identifierats:

- Stationsområdet
- Norr om Svinningevägen och möte med golfbana och öppet landskap
- Idrott- och kunskapskluster
- Möte med Björnungsskogen
- Husbykulle med närmiljö
- Längs med väg 276 och Rallarvägen

Karta 7 visar ungefärlig utbredning av områdets sex karaktärsområden.

Karaktärsområdena bör läsas tillsammans med översiktsplanens bebyggelsekategori ”Bebyggelse tät med mix” som finns beskrivet på sida 14. Bebyggelsekategorin beskriver generella principer för den framtida bebyggelsen i form av till exempel bostäder, arbetsplatser och service och karaktärsområdena fördjupar förståelsen kring specifika områden. Utöver karaktärsområdena samt översiktsplanens bebyggelsekategori finns redan befintliga stadsbyggnads- och gestaltungsprinciper i planprogrammet för Åkersberga stad, som har preciserats för Åkers Runö planprogram, se sida 15-16.

Karta 7. Karaktärsområden.

Stationsområdet

Stationsområdet har bäst kollektivtrafikförsörjning av programområdets karaktärsområden. Åkers Runö station är navet för framtida utveckling och blir en central bytespunkt. Inom stationsområdet behöver noga avvägningar göras mellan flera olika intressen. Stationen, dess närmiljö och vägnätet behöver utvecklas med det hållbara resandet i fokus, vilket innebär att ytor avsätts för kollektivtrafik och andra färdmedel. Det är också av vikt att området hålls ihop med hjälp av en god gestaltning där byggnader och offentliga platser samverkar. Mer om bytespunkten finns att läsa under målområde 3. Hur bytespunkten ska utvecklas och vilken yta som kommer att behövas för olika funktioner kopplade till denna behöver utredas vidare.

Bebyggelsen nära stationen är prioriterat och tillåts ha en något högre skala och täthet jämfört med andra karaktärsområden inom programområdet. En högre och tätare bebyggelse i enlighet med översiktsplanens bebyggelsekategori ”tät med mix”, det vill säga 4-5 våningar skapar förutsättningar för fler bostäder och verksamheter i stationsnära läge. Det bidrar till ett högre flöde av människor i området, som i sin tur skapar förutsättningar för trygghet och en levande stationsmiljö med service och butiker i bottenvåningarna.

Att bygga bostäder i stationsnära läge innebär att man skapar goda förutsättningar för resor med kollektivtrafik och därmed ett minskat bilberoende. Inom stationsområdet finns det inslag av små lägenheter och till exempel studentbostäder i och med områdets centrala läge och bra kollektivtrafikförbindelser till Östra station, Kungliga Tekniska Högskolan och Stockholms universitet. Tillkommande bebyggelse inom stationsområdet behöver förhålla sig till kulturmiljövärden som återfinns på Husbykulle och Husby gravfält som ligger i direkt anslutning.

Området närmast stationen ska ha stadsmässiga kvalitéer. En tät kvartersstruktur tillämpas i så stor utsträckning som möjligt för att skapa urbana miljöer med tydliga gaturum. Stationsområdet knyts ihop med angränsande områden. Höjdskillnader finns mellan området norr respektive söder om stationen där Björnungsskogen idag sträcker sig ända fram till järnvägen, vilket den nya bebyggelsen behöver förhålla sig till. I det kollektivtrafknära området strax söder om spåren finns ett utredningsområde markerat. Då detta område ligger nära Åkers Runö station bör det utredas vidare om exploatering är möjlig. Frågor som behöver studeras närmare är bland annat naturvärden och artskydd. Det finns utmaningar i de topografiska förutsättningarna och terränganpassat byggande ska eftersträvas.

Den exakta gränsdragningen mellan bebyggelse och parkmark, samt vägens dragning i landskapet, behöver studeras vidare. På platsen och den närbelägna omgivningen finns ett antal frågor som behöver lösas, bland annat skyfallshantering, parkens utbredning, anpassning till kulturmiljön, möjligheten till idrottsyta, möjlig bussgata samt funktioner kopplade till bytespunkten. Det är även viktigt att skapa en god tillgänglighet till skogen som rekreationsområde i detta läge, där planprogrammet föreslår bland annat entrépunkt till Björnungsskogen.

Det ska finnas lokaler i bottenvåningarna mot torg och huvudgator för att möjliggöra service och ett kommersiellt utbud i anslutning till stationen.

Bebyggelse norr om Åkers Runö station som ingår i "Stationsområdet".

Merparten av det kommersiella utbudet finns på den norra sidan av järnvägen i anslutning till det nya stationstorget och längs Svinningevägen. Byggnader i dessa lägen är försedda med en förhöjd bottenvåning för att främja att de används för lokaler till verksamheter och service. För kvarteren mellan Svinningevägen och stationen (område A på figur 3) eftersträvas att totalt 75% av bottenvåningarnas fasad mot gata ska utgöras av lokaler, vilket kan underlätta för vardagens ärendekedjor och bidra till en levande stadsmiljö. För de stationsnära kvarteren norr om Svinningevägen, Hagby Äng och kulle etapp 2 (område B på figur 3) bör minst 20% av bottenvåningarnas fasad längs stråket upp mot grannskapsparken från Svinningevägen utgöras av lokaler. Inom de funktionsblandade kvarteren närmast stationen på södra sidan om järnvägen (område C på figur 3) eftersträvas att minst 30% av bottenvåningarna, fasad längs gata, inryms av lokaler. Utöver detta kan ytterligare lokalyta möjliggöras inom alla funktionsblandade områden.

Bebyggelsen i anslutning till Svinningevägen blir en viktig pusselbit inom planprogrammet för att länka samman befintliga strukturer med nya. Svinningevägen avses omdanas till en mer stadsmässig gata och entré till Åkersberga vilket stärker kopplingen mellan stadskärnan och dess närområden. En mer stadsmässig utformning av Svinningevägen innebär en mindre barriäreffekt vilket stärker sambandet mellan norra delen av programområdet och stationsområdet. Mer om Svinningevägens framtida funktion och karaktär finns att läsa om under målområde 2.

Vissa delar av området bevaras gröna för att förstärka det kulturhistoriska och gröna sambandet som sträcker sig från Husbykullen och gravfältet norr om järnvägen vidare söderut mot bebyggelsen utefter Furmans väg. Sambandet är utritat i karta 10. Torpet Egypten ingår också i det kulturhistoriska sambandet. Torpet bör bevaras och integreras i den nya strukturen och tillför variation och historisk förankring då ny och gammal bebyggelse möts. Torpet Egypten finns även beskrivet på sida 62.

Norr om Svinningevägen och mötet med golfbana och öppet landskap

För de som anländer norrifrån från 276:an är området som möter golfbanan en del av entrén till Åkersberga tätort. Framtida utformning mot väg 276 bör vara väl gestaltad så att bebyggelsestrukturen bidrar till en välkomnande entré.

Inom Pilängenområdet föreslås i huvudsak en kvarterstruktur med flerl högre spannet kan motiv

Parkmark med dammar och tillhörande kajstråk blir ett viktigt rekreativt inslag och möte med golfbanan och det öppna landskapet. Inom området planeras nya förskolor intill park- och naturområden med höga lek- och vistelsevärden. En av utgångspunkterna för området är att bevara och värna det öppna landskapet och de siktlinjer och utblickar som finns på platsen.

Figur 3. Områden och stråk för lokaler i bottenvåning. Stråk med prio 1 överensstämmer med viktiga stråk i en övergripande skala, i enlighet med fysisk strukturbild för Åkersberga stad. Inga utredningsområden ingår i förslaget till områden och stråk med lokaler i bottenvåning, lämplig andel för dessa utreds i senare skede.

Långhundravägen förses med kvarter med i huvudsak bostäder och lokaler i bottenvåning på vardera sida för att skapa en stadsmässighet och ett tydligt gaturum. Lokaler i bottenvåningar föreslås utefter huvudstråk, liksom vid torg och andra mötesplatser, för att ta vara på flödet av människor som rör sig inom karaktärsområdets olika servicepunkter och handelsutbud. Eftersträvarvärt är att minst 20% av bottenvåningarnas fasader längs Långhundravägen inom Pilängen utgörs av lokaler (område D på figur 3).

Från Långhundravägen föreslås en tydlig gång- och cykelkoppling västerut mot den nya stadsdelsparken och vidare mot den föreslagna skolan och stationen. Det kommer även finnas kopplingar österut mot Pilängens föreslagna grannskapspark och anslutande naturkulle. Bebyggelsen inom Pilängen kommer med hjälp av den nya vägen, Långhundravägen, binda ihop den befintliga handeln vid Pilstugetorget med Svinningevägen, Näsvägen och förbättra kopplingen till stationsområdet.

Vy över det öppna landskapet mot golfbanan, så som det ser ut i nuläget inom karaktärsområdet "Norr om Svinningevägen och mötet med golfbana och öppet landskap".

Långhundravägen ska utformas för kollektivtrafik. Det föreslås även ett gång-och cykelstråk från Pilängen genom stadsdelsparken söderut mot Åkers Runö station.

Idrott- och kunskapskluster

Befintliga skolverksamheter längs Näsvägen, Österåkers Multiarena och ytan som tillsammans med andra funktioner kan utredas vidare för nytt idrottsändamål bildar ett idrotts- och kunskapskluster. Området har en central placering inom programområdet och är väl synligt när man anländer till kommunen med Roslagsbanan. Den huvudsakliga användningen inom området är idrott, utbildning och skolor men dessa kan kompletteras med enstaka bostäder, service, handel och verksamheter, allt för att bidra till en funktionsblandning och en effektiv markanvändning genom förtätning.

Med skolor och platser för idrott som kopplar till stationen minskar behovet att använda bil för att köra barn till skola och aktiviteter. Det medför också att barn och ungdomar får en trygg och säker möjlighet att ta sig till sina aktiviteter, därmed underlättar det för alla typer av grupper att få tillgång till idrottsaktiviteterna.

Området utvecklas med ytterligare bebyggelse för idrottsverksamhet, eventuellt en simhall inom programområdets centralaste del.

*Kommunens Översiktsplan 2040:
"Åkers Runö ska utvecklas ytterligare med utbildnings- och idrottsverksamhet för att skapa ett idrottskluster."*

Byggnad för idrottsändamål kan kombineras med andra funktioner och gestaltas med god arkitektur och med stor omsorg kring trygghet i och med sin närhet till stråket som kopplar samman karaktärsområdet med stationsområdet.

Kvarteren för skolverksamheter utvecklas i linje med befintlig användning men kan förtätas. Fasader placeras nära gatan och ytorna för markparkering minskas för att få till en effektivare markanvändning.

Utvecklingen sker i linje med Översiktsplanens bebyggelsekategori "tät med mix" som innebär en skala på 4-5 våningar, samt stadsbyggnads- och gestaltungsprinciperna. Även inom detta karaktärsområde är det av stor vikt att ny bebyggelse värnar om värdefull kulturmiljö.

Skärgårdsgymnasiet ingår i karaktärsområdet "Idrott- och kunskapskluster".

Byggnaderna bör ha tydliga, väl upplysta entréer mot Näs vägen och Företagsallén samt aktiva bottenvåningar mot dessa gator. Näs vägens gaturum stärks upp med ny bebyggelse och definierade hörn för att skapa stadskvaliteter i ett av programområdets mest centrala delar.

Möte med Björnungsskogen

Bebyggelse inom detta område består i huvudsak av flerfamiljshus i kvartersstruktur längs sammanhängande gatunät och kan innehålla enstaka parhus, radhus och kedjehus för att få till en variation. Bebyggelsen harmoniserar med de befintliga byggnaderna och dess kulturhistoriska värden, så som Johannelunds gård.

Bebyggelsen nära stationsområdet kan tillåtas vara flerbostadshus i 3-5 våningar, där det högre spannet kan motiveras med närhet till stationen. Längre från stationen och/eller med närhet till kulturhistoriskt värdefulla miljöer kan bebyggelsen med fördel ligga i det lägre spannet inom ovan angivna skala.

Sydväst om Täckpans väg föreslås en ny förskola i anslutning till Björnungsskogen. En ny förskola föreslås även öster om Björnungsskogen. I övrigt domineras området av bostadsbebyggelse, en grundskola eventuellt i kombination med förskola, parkmark med ytor för skyfall- och dagvattenhantering samt möjlighet för idrott utomhus.

De befintliga ekdungarna i programområdets västra del bevaras då de har höga naturvärden samt används bland annat av närliggande förskolor för utflykter. De västra delarna gränsar till programområdet för Täljö-Gottsunda och det är av vikt att samordning sker för att få till ett bra möte mellan de två områdena. Området kring Täckpans väg gränsar även till Fredsberg som ligger norr om järnvägen. Marken norr om järnvägen ligger högre i landskapet och fortsatt detaljplanearbete behöver studera hur bebyggelsen på vardera sida om järnvägen samspelar visuellt, samt hur ny bebyggelse på bästa sätt kan anpassas till terrängen och befintlig naturkulle. Området föreslås innehålla flera entrépunkter till Björnungsskogen.

Husbykulle med närmiljö

Husbykullen är en värdefull kulturmiljö och har en historia som går tillbaka till järnåldern men är idag tydligt präglad av tiden efter laga skifte vid mitten av 1800-talet. Byn består bland annat av välbevarade mangårdsbyggnader, ekonomibyggnader och har också bevarat mycket av sin historiska struktur. Gemensamt för den äldre bebyggelsen är att den står på uppstickande åkerholmar. Det är ett betydelsefullt uttryck för hur man byggde förr och därför också bebyggelsens viktigaste karaktärsdrag. Relationen mellan de uppstickande åkerholmarna, och den omgivande lägre och platta åker- och ängsmarken är det som varit Åkers Runös karaktär i mer än 1000 år.

Husbykullen har en karaktär med tydliga gårdsstrukturer och inslag av ekonomibyggnader som till stor del är detsamma idag som efter laga skifte på 1850-talet, särskilt på byns västra sida. På den östra sidan är inte inslaget av ekonomibyggnader lika påtagligt, men även de nyare byggnaderna har en traditionell placering i miljön.

Bebyggelse utefter Täckpans väg ingår i karaktärsområdet "Möte med Björnungsskogen".

Husbykullens byggnader, struktur, skala och karaktärsdrag föreslås värnas och bevaras. Husbykulle är idag klassad som möjlig fornlämning men saknar detaljplan. En fornlämning som har status möjlig fornlämning behöver utredas ytterligare för att klargöra om det är en fornlämning eller en övrig kulturhistorisk lämning. En detaljplan behöver tas fram för området för att tydligt visa på vilka hänsyn som ska tas, om en eventuell komplettering är möjlig och så vidare. Även omfattningen av den kulturhistoriska lämningen behöver klargöras, och en byggnadsinventering göras. För

Husbykullen är en värdefull kulturmiljö och har en historia som går tillbaka till järnåldern. Idag är kullen tydligt präglad av tiden efter laga skifte vid mitten av 1800-talet.

att bevara karaktären av Husbykullen med omgivande öppet landskap föreslås en zon av parkmark intill kullen och en stadsdelspark norr om denna. Det lämpliga avståndet mellan ny och befintlig bebyggelse styrs av ett flertal faktorer: höjder, volymer, öppna/slutna strukturer, material, takvinklar, grönstrukturer och användningen av olika landskapselement.

En storskalig och mer stadsmässig bebyggelse kräver större avstånd medan en mer öppen och småskalig bebyggelse eventuellt kan tillåta kortare avstånd. Delar av det öppna landskapet väster om Husbykullen bevaras öppet då det är här relationen mellan odlingsmarken, åkerholmarna och den historiska bebyggelsen har sitt allra tydligaste uttryck. Med fria siktlinjer från sydväst upplevs den betydelsefulla delen av kulturlandskapet även i framtiden. Skolbyggnaden som föreslås mellan Hagby äng och kulle och Husbykullen bör placeras mot Svinningevägen och Hagby Äng och kulle. Öppna ytor som till exempel skolgård och idrottsytor bör placeras mot Husbykullen i öst för att möjliggöra siktlinjer mot kullen.

Obrutna siktlinjer tillvaratas genom den nya bebyggelsen för att värna de visuella sambanden mellan kulturlandskapets ingående delar, exempelvis åkerholmarna. Ny bebyggelse bör placeras så att det både skapas och bibehålls utblickar från den nya bebyggelsen mot kulturlandskapet men även inblickar i den nya bebyggelsen från kulturlandskapet. Enligt kulturmiljöanalysen som tagits fram som underlag för planprogrammet har en av siktlinjerna mycket hög läsbarhet och siktlinjen är riktad mot den västra sidan av Husbykullen. Två av siktlinjerna har en hög läsbarhet och är riktade mot den östra sidan av Husbykullen. Siktlinjerna finns illustrerade på figur 9 över kulturmiljövärden.

Öster om Husbykullen föreslås en något lägre bebyggelse med en placering som knyter an till den äldre bystrukturen på kullen. Bebyggelse öppnar sig mot de värdefulla kulturmiljöerna och inga slutna kvarter föreslås i mötet mellan nytt och gammalt. Byggnadshöjderna trappas ner för att möta den befintliga bebyggelsens mindre skala, särskilt i området närmast Husbykullen. Ny bebyggelse bör utformas för att samspela med den traditionella bebyggelsens gestaltning, bland annat med mindre volymer vad gäller skala och proportioner. I de inre delarna av Pilängenområdet bedöms detta förhållningssätt mindre viktigt då de definieras av sitt eget sammanhang.

Tillkommande byggnaders skala och placering kring Husby kulle behöver bedömas från fall till fall i kommande detaljplaner, utifrån anpassning till kulturmiljön. Den nya bebyggelsens höjd ska fortsatt låta de bevuxna åkerholmarnas träd sticka upp och avteckna sig i områdets siluett. På så vis är åkerholmarna en naturlig del av stadslandskapet.

Karaktärsområdet utvecklas med traditionella material, kulörer och takformer i mötet mellan nytt och gammalt för att undvika allt för skarpa kontraster mellan de två. Ju längre ifrån den befintliga kulturhistoriska bebyggelsen man kommer desto mindre blir vikten av detta förhållningssätt.

Kulturmiljön och de ekologiska värden som finns knutna till den blir en stor tillgång i stadsdelsparken vars utformning ska värna och lyfta dessa kvaliteter. Husbykullens kulturbygd kommer med stadsdelsparkens framtida besökare att återfå den centrala placering som platsen en gång har haft, men nu i ett urbant sammanhang istället för ett ruralt.

Längs med väg 276 och Rallarvägen

Det här karaktärsområdet är i programförslaget utpekat som ett utredningsområde vilket innebär att förutsättningarna för markanvändning behöver studeras vidare. Fortsatt utveckling sker på en längre sikt än de andra karaktärsområdena inom planprogrammet och bör utföras i ett samlat grepp där ett större område utreds. Detaljplaner inom detta område bör föregås av en dialog med fastighetsägare och verksamma för att hitta möjligheter för långsiktig komplettering av externhandeln, i form av bland annat mindre verksamheter och bostäder i vissa lägen. Det är viktigt att utveckla tillgängligheten för gång-, cykel- och kollektivtrafik för att säkerställa att omvandlingen sker med hänsyn till programmets mål och kommunens övergripande hållbarhetsmål.

Området har ett flertal förutsättningar som behöver studeras och utredas vidare, bland annat viktiga kopplingar, grönstråk, väg 276:s karaktär och funktion som farligt godsled och regional huvudled, Rallarvägens framtida funktion, barriäreffekter, karaktär och skala på tillkommande bebyggelse samt målpunkter. Inom området finns vissa verksamheter som kan innebära restriktioner för utveckling runt dessa, bland annat drivmedelstationer.

Utgångspunkten är att möjliggöra en större mix av funktioner inom karaktärsområdet. Karaktärsområdets utveckling innebär främst en komplettering genom förtätning där den huvudsakliga markanvändningen även framöver bedöms vara verksamheter, handel, kontor och service närmast längs väg 276. Verksamheter som gynnas av ett kollektivtrafknära läge bör prioriteras för att begränsa utvecklingen av bildriven externhandel och främja hållbar mobilitet.

Området gränsar i sydöst mot Åkersberga centrum, det är viktigt att länka samman Åkers Runö med Åkersberga centrum. Utredningsområdet får en betydelsefull roll för att kunna möjliggöra detta.

Området mellan väg 276 och Rallarvägen (se brunskrafferat område på karta 4, programkarta) består idag till största del av verksamheter. Eftersom området är bullerutsatt är det fortsatt lämpligt att området utvecklas med i huvudsak verksamheter, handel, kontor och service, men inte med bostäder.

I kommunens översiktsplan står *"I bullerstörda miljöer, så som intill väg 276 och järnvägen, kan kontor, verksamheter och småhandel vara lämplig användning som skydd mot buller."* Vidare står det i översiktsplanen att: *"Utred delen av väg 276 som går genom Åkersberga med fokus på helhetslösning, stadsmässighet och dagvatten"*.

Handelsetableringar vid Pilstugetorget som ingår i karaktärsområdet "Längs med väg 276 och Rallarvägen".

Rallarvägen ingår i ett utredningsområde som på sikt förtäts och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service med inslag av bostäder.

Området Pilstugetorget innehåller stora handelsetableringar med tillhörande parkeringsytor. De flesta som besöker området idag anländer med bil. En framtida utveckling fokuserar på att länka samman området med omgivande bebyggelse och komplettera med fler funktioner och eventuellt inslag av bostäder. Tydliga och trygga stråk som uppmuntrar resor till fots, cykel och med kollektivtrafik ska skapas. Verksamheter som drar nytta av ett kollektivtrafikhärläge är lämpliga att lokalisera till detta område som är tillgängligt med kollektiva transportslag.

En utveckling av Pilstugetorget mot en mer varierad, funktionsblandad, markeffektiv och integrerad del av stadsmiljön behöver studeras vidare. En strategi föreslås tas fram i samverkan med markägare inom Pilstugeområdet för att närmare visa på hur området kan bli mer funktionsblandat och mer tillgängligt för gång och cykel.

Rallarvägen har idag en brokig karaktär och kantas av lokala verksamheter, småskalig industri och viss handel. Området väster om Rallarvägen kan på sikt kompletteras och utvecklas till ett stråk med mer inslag av verksamheter, handel, kontor och service som förbinder Åkersberga centrum och Kanalstaden med Pilstugetorget och norra delen av Svinningevägen, mot golfbanan. Området präglas också av småskalig industri med lokala verksamheter. Detta område ligger längre ifrån väg 276 jämfört med området öster om Rallarvägen och föreslås på sikt utredas för att pröva möjligheten till funktionsblandning med inslag av bostäder i lämpliga lägen (se orangeskratterat område på karta 4, programkarta).

Området kan kompletteras med bostäder och nya fasader placeras med entréer längs gatan för att få till en tydligare rumslighet och kvartersstruktur. Stora markparkeringsytor bör undvikas. Utvecklingen bidrar till en effektivare markanvändning och ett mer stadsmässigt intryck sett från Rallarvägen. Hur en långsiktig omvandling kan ske med hänsyn till programmets mål, vilka verksamheter som lämpar sig att blandas med bostäder och balansen mellan dem är exempel på frågor som behöver utredas vidare för ett större område för att få ett helhetsgrepp om utvecklingen innan varje enskild fastighet detaljstuderas.

Målområde 1. Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

En blandning av bostäder, service, kontor och verksamheter

- Stadsdelen har en funktionsblandning som innebär att man kan bo, arbeta, studera och leva.
- Kvarter i stationsnära lägen ger utrymme för lokaler i bottenvåningar. Längs utpekade stråk förekommer lokaler för butiker, service och verksamheter, vilket bidrar till att skapa levande miljöer, fler arbetstillfällen och god tillgång till service och aktiviteter.
- Bostadsutveckling i det stationsnära läget bidrar till att uppfylla kommunens åtaganden i Sverigeförhandlingen.
- Bostadsbeståndet inom Åkers Runö innehåller en blandning av bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer.
- Ta fram en strategi för hur Pilstugetorget kan omvandlas med en balans mellan bostäder och verksamheter.

Miljöer där människor kan mötas och där social hållbarhet står i fokus

- Platser för möten och social hållbarhet främjas.
 - Nya målpunkter är väl integrerade i stadsdelen.
 - Stadsdelen innehåller mötesplatser av kompletterande karaktär för människor i alla åldrar och med olika intressen och behov.
 - Ett antal av mötesplatserna är attraktiva också för boende i andra stadsdelar t.ex. stadsdelsparken, Multiarenan och Björnungsskogen.
 - Allmän plats, som gator och torg, utformas för att skapa trygga miljöer.
 - Bebyggelse och allmän plats utformas med tydlig avgränsning mellan allmän, gemensam eller privat tillhörighet.
 - Målpunkter, mötesplatser och attraktiv service utvecklas i alla områdets delar för att bidra till rörelse och möten mellan programområdets stadsdelar och omgivande stadsdelar.
- Programmet bidrar till ett jämställt transportsystem och motverkar utanförskap genom att möjliggöra för de flesta grupper och individer att ta del av samhällets service, aktiviteter och mötesplatser.
 - Allmänna platser utformas så att även människor med funktionsnedsättning kan delta.

Målområde 1. Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Nya förskolor och skolor i strategiska lägen

- Förskolor och skolor placeras med en god spridning inom programområdet.
- Förskolor och skolor placeras i strategiska lägen nära bostäder.
- Skolor och förskolor lokaliseras som målpunkter i fungerande ärendekedjor och har nära koppling till kollektivtrafik med hög turtäthet samt gång och cykel.
- Förskolor och skolor utformas med god kvalitet och tillräckliga ytor för utevistelse i lämpliga lägen.
- Förskolor och skolor placeras i närheten av park och naturområden.
- Nya grundskolor gestaltas som identitetsmarkörer i Åkers Runö med moderna lärmiljöer som främjar lärande och pedagogisk verksamhet. Vistelseytorna utomhus håller högsta kvalitet, präglas av grönska och utformas för att skapa goda lekmiljöer.

Omsorgsfullt gestaltad livsmiljö som speglar sin samtid föreslås

- Den nya bebyggelsen planeras och utformas i enlighet med planprogrammets stadsbyggnads- och gestaltungsprinciper.
- Nya områden planeras med hög ambition avseende arkitektur och visuella kvalitéer, både för byggnader och utrymmen mellan husen.
- Livsmiljöer gestaltas omsorgsfullt, bland annat genom en hög grad av variation mellan och inom kvarter vad gäller exempelvis husens skala, takhöjd, taklutningar, fasadutformning, fönstersättning och material.
- Gatunätet utvecklas med fokus på ökad stadsmässighet, bland annat genom att ny bebyggelse tillkommer utmed områdets gator.
- Skala och täthet anpassas till platsen och terrängen. En urban känsla och stadsmässigt uttryck eftersträvas.
- Förutsättningar för småskaliga verksamheter skapas i bottenvåningarna inom de områden som lämpar sig för

funktionsblandning.

- Entréer ordnas mot gatan i så stor utsträckning som möjligt. Låga socklar och entréer mot gatan bidrar till ett trivsamt gaturum och befolkade gator.
- Bostadsgårdar utformas med fokus på grönska och lek.
- Särskilt fokus på barn och unga samt äldre i utformning av de offentliga rummen.

Målområde 2

Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden

Målområdet omfattar utvecklingen av Åkers Runö till en stadsmässig och integrerad del av kommunen genom att skapa länkar till omkringliggande områden. Åkers Runö är promenadvänligt och cykelfrämjande där nya rörelseflöden, stråk, bostäder och målpunkter planeras. Det kollektivtrafikhäna läget tillvaratas genom en effektiv markanvändning samtidigt som befintliga funktioner värnas.

Målområdet omfattar :

- Tydlig hierarki i kopplingar och vägstrukturer där fotgängare och cyklister prioriteras
- Sammanhängande gatunät som utgör en robust struktur och bidrar till en integrerad stadsdel
- Minskade barriäreffekter och fler kopplingar över vägar och järnväg
- Hög grad av orienterbarhet som ger ökad trygghet

En integrerad stadsdel med ett integrerat vägnät

Programmet föreslår ett sammanhängande nät av trygga och attraktiva gator som gör det lätt för invånare av alla slag att nå service, aktiviteter och kollektivtrafik. Förslaget innebär en promenadvänlig och cykelfrämjande stadsdel som integrerar Åkers Runö med de omkringliggande områdena Åkersberga centrum, Kanalstaden, Täljöviken, Täljö-Gottsunda med flera. Detta sker genom tydliga och genare kopplingar för gång- och cykeltrafikanter, kompletterande bebyggelse utmed huvudgatorna, ny järnvägsövergång samt att vissa gator ges en ny gestaltning med en mer stadsmässig karaktär. Detta innebär bland annat att fasaderna möter gata med levande bottenvåningar och avgränsar trygga gaturum. Gaturummen blir tydligt definierade med rimliga proportioner mellan gata och höjden på husen, tydliga zoner för olika trafikslag, bra belysning, grönska och möbleringsbara zoner.

Gatunätet utgör en robust struktur med hög tillgänglighet för förändring över tid på ett välbalanserat och effektivt sätt. Gatunätet ska främja en mångsidig användning av staden. Vägnätet utvecklas genom att befintliga gator i området bättre anpassas efter funktion och stadsdelens karaktär. Nya gator som knyter ihop de nya stadsdelarna med befintliga områden och målpunkter tillkommer. Åkers Runö får en tydligare stadsmässighet och gatornas utformning och funktion speglar detta.

Området nås huvudsakligen till fots och cykel från de omgivande stadsdelarna och från stationen. Från det regionala vägnätet kan området nås från väg 276. Långhundravägen, Svinningevägen, Näsvägen och Rallarvägen utgör huvudgator och är viktiga länkar.

Biltrafiken kommer i största utsträckning vara koncentrerad till väg 276 men även Svinningevägen som är det starkaste huvudstråket för bil inom området. Även Näsvägen kommer få ökad betydelse för biltrafik som huvudstråk när Kanalstaden byggs ut.

Svinningevägen omvandlas från en landsväg till en mer stadsmässig och promenadvänlig gata med ny gestaltning. Tillkommande bebyggelse och trädplantering utefter vägen ramar in gatan och ger den ett tydligare gaturum. Svinningevägen ska upplevas som ett tryggt och sammanhängande stråk genom området samtidigt som barriäreffekten minskas genom lägre hastighet och flera prioriterade passager över vägen för gående och cyklister. Dessa passager placeras vid Hagby Äng och kulle, den framtida skolan, multihallen samt Pilängen, det vill säga platser där många oskyddade trafikanter väntas passera. För att skapa en trivsamt gata för fotgängare och cyklister samt främja hållbara resor, prioriteras genhet och god utformning för dessa transportslag. Bussens framkomlighet är även av stor vikt. Samtidigt har Svinningevägen en viktig funktion i huvudvägnätet på både kommunal och regional nivå, därför behöver noggranna avvägningar göras i utformningen för att säkerställa god framkomlighet. Genom god funktion, sammankoppling av stråk och gestaltning skapas goda möjligheter till en stor andel hållbara resor inom Åkers Runö.

Den föreslagna Långhundravägen kommer förbinda väg 276 med Svinningevägen och Näsvägen. Långhundravägen blir en ny stadsgata som inte ska uppmuntra till genomfartstrafik. Dock kommer gatan till viss del avlasta väg 276 från trafik till Åkers Runö, Täljö-Gottsunda och Pilstugetorget handelsområde. Långhundravägen ska ha en god framkomlighet för gång-, cykel och busstrafik.

Rallarvägen föreslås omvandlas och bli mer stadsmässig, i syfte till att länka samman Åkersberga centrum med Pilstugetorget samt skapa tillgänglighet till de verksamheter och framtida utveckling som finns längs vägen. Gående och cyklister prioriteras högt genom att stråket är attraktivt, säkert och tryggt. Pilstugetorget föreslås samtidigt få ett integrerat gång- och cykelvägnät. Utöver ovan nämnda huvudgator tillkommer även ett finmaskigare nät av mindre lokalgator. Framtida bebyggelse utgörs till största delen av en kvartersstruktur med sammanhängande gator runt kvarteren, för att undvika säckgator. Det mer finmaskiga nätet av lokalgator binder i sin tur samman nya gång- och cykelvägar som möjliggör ett flertal olika rörelsealternativ genom, till och från området. Dessa lokalgator kan med fördel samnyttjas av alla trafikantgrupper genom att ha låga tillåtna hastigheter samt en genomtänkt trafiksäker möblering för ett effektivt nyttjande av tillkommande infrastruktur. Områdena bör planeras för att ha mycket låga trafikflöden på dessa gator. Resor till fots, cykel och med kollektivtrafik prioriteras inom hela den nya stadsdelen, i enlighet med kommunens Transportstrategi.

Kommunens Översiktsplan 2040:

”Barriärer som väg 276, Roslagsbanan och Åkers kanal ska överbyggas genom till exempel passager för gång- och cykel- och faunapassager för djur.”

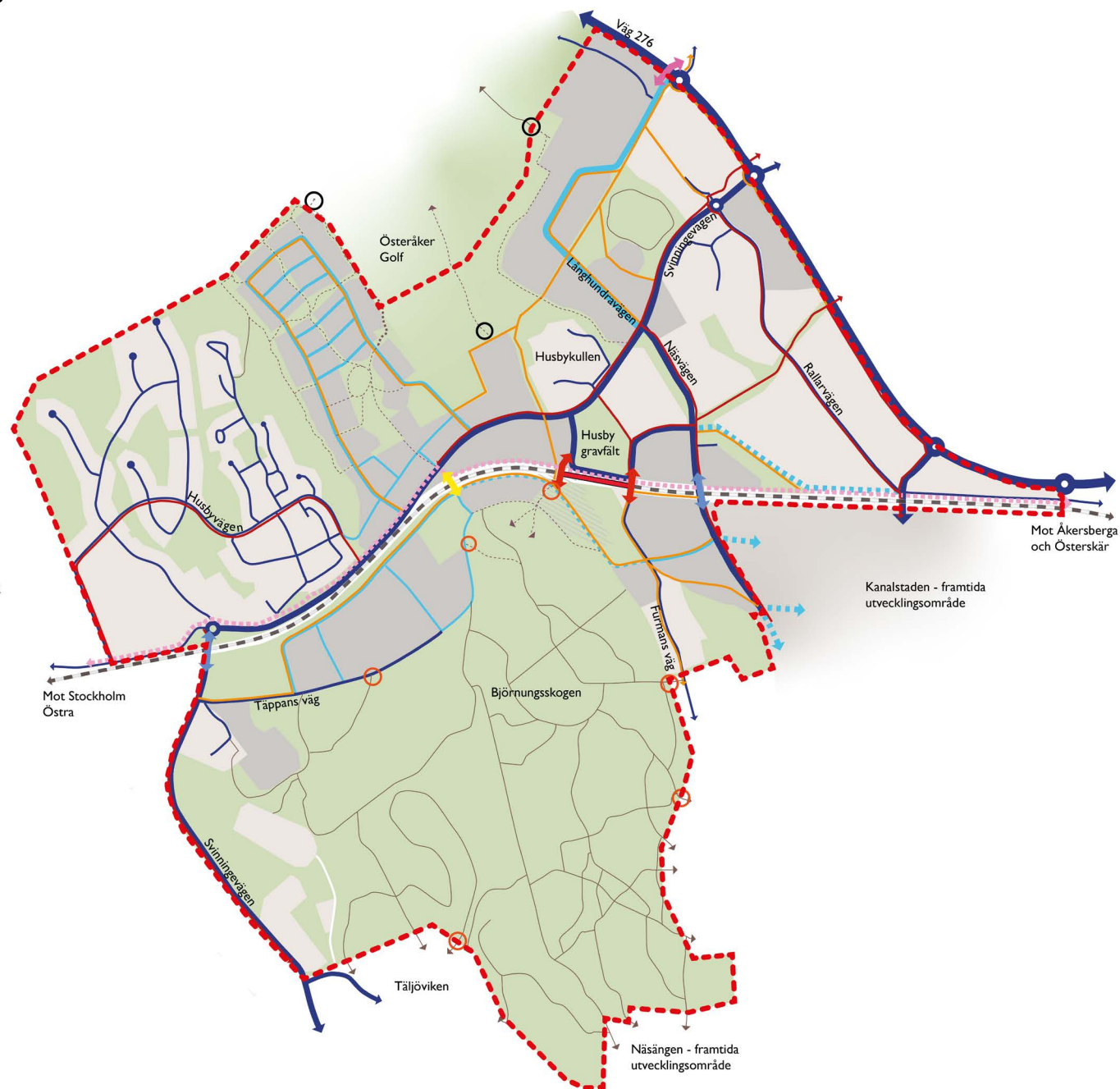
Övergripande kopplingar

- Programområde
- - - Järnväg
- Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslagna
- Grönstruktur
- Lokalgata, befintlig
- Huvudgata, befintlig
- Lokalgata, föreslagen
- Huvudgata, föreslagen
- Huvudgata, behöver utredas
- Gång- och cykelvägar, befintliga
- Gång- och cykelvägar, föreslagna
- Järnvägsövergång för gång och cykel, befintlig. Föreslås utredas vidare för planskildhet.
- Järnvägsöver/undergång för biltrafik samt gång och cykel, befintlig
- Planskild järnvägsövergång för gång och cykel, föreslagen
- Ny passage för gång och cykel över/under väg 276
- Entrépunkter till Björnungsskogen, föreslagna
- Entrépunkter till golfbanan, föreslagna
- Stigar, bl.a. i Björnungsskogen, befintliga
- Enklare gångvägar/stigar, föreslagna
- Föreslaget regionalt cykelstråk

Skala 1:5000 @A1

0m 100m 200m 300m 400m 500m

Norra delen av programområdet får ett längre sammanhängande gångstråk i parkmiljö som går i östvästlig riktning från kajpromenaden i Pilängen via stadsdelsparken och vidare västerut mot grannskapsparken i Hagby äng och kulle. Ett sammanhängande blågrönt stråk i nordsydlig riktning från dammen på golfbanan och vidare söderut via Pilängen till ett rekreativt gröonstråk längs krongiket (Runö-Husbydiket) blir en länk för fotgängare för att ta sig mellan programområdets norra delar och det föreslagna regionala cykelstråket. Rekreativa gröna stråk finns illustrerade på karta 9.

För att skapa attraktiva stråk föreslås att respektive stråk vidare utreds och att en övergripande vision tas fram innan detaljplan för att visa på en framtida utveckling av huvudgatorna Långhundravägen, Svinningevägen, Näsvägen och Rallarvägen. Gatornas funktion, stadsmässighet, attraktivitet och trafiksäkerhet behöver undersökas närmare, liksom riktlinjer för gaturummets utformning och bebyggelsens möte med gaturummet för att säkra trygga och attraktiva upplevelser. Svinningevägen har en särställning i sin funktion, mer om detta på föregående sida.

För att gatunätet ska främja gång och cykel är det av stor vikt att det utvecklas användarvänligt för en bredare grupp. Samtidigt måste nätet uppnå en hög trafiksäkerhetsstandard. Bland annat avses hastigheten på huvudvägarna sänkas genom de tätaste områdena och åtgärder behöver tillskapas för att biltrafik ska upprätthålla god hastighetsefterlevnad och viktiga passager behöver hastighetssäkras. Trafiksäkerheten ska vara genomgående god genom hela gång eller cykelresan och ska vara särskilt genomtänkt längs barns resväg till skolor och förskolor.

Väg 276 och Roslagsbanan är i dagsläget tydligt strukturerande för stadsbebyggelsens långsträckta form samtidigt som de bildar barriärer i stadsmiljön. Dominansen av befintliga långsgående gator och barriärer balanseras upp i programförslaget genom nya och utvecklade tvärkopplingar för gång- och cykeltrafik. Det utvecklade nätet bidrar till ett finmaskigare och flexibelt gång- och cykelvägnät med fler alternativa vägval och kopplingar som förbättrar tillgängligheten och genheten. Biltrafiken hänvisas i första hand till de större gatorna och passage över Roslagsbanan sker vid Näsvägen eller vid de planskilda korsningarna vid Svinningevägen och Rallarvägen.

Det är av stor betydelse att vägkopplingarna som ansluter mot väg 276 från området fungerar väl. Korsningspunkterna kan behöva utvecklas för att hantera framtida ökade belastningen. Då kommunen inte har rådighet över korsningarna är det av stor vikt att hålla en tät och kontinuerlig dialog med Trafikverket om framtida behov och utveckling.

Roslagsbanans barriäreffekt överbryggas både med fysiska och visuella kopplingar. Med hjälp av siktlinjer och samspelande vegetation samt gestaltning skapas samband som ger en helhetsförståelse och stärker Åkers Runö som stadsdel. Se vidare beskrivning på sida 47.

Kopplingen in mot Åkersberga Centrum stärks bland annat med ett föreslaget regionalt cykelstråk som föreslås löpa parallellt med järnvägen och länkar samman bland annat Stationsvägen med Näsvägen. Mer om detta finns att läsa under Målområde 3.

Svinningevägen går igenom programområdet i öst-västlig riktning och länkar till väg 276 i öster. Bussbållplatser finns utefter vägen.

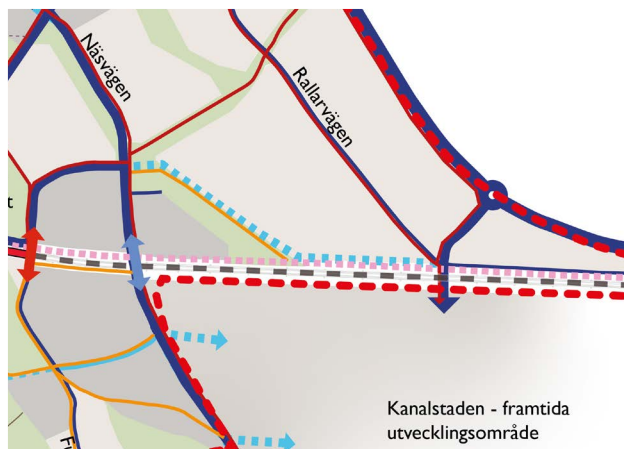

Näsvägen kommer bli en av de viktigaste länkarna mellan Åkers Runö och utvecklingsområdet Kanalstaden och bör utvecklas och utformas som en mer stadsmässig gata.

Parallellt föreslås även en ny lokalgata utredas vidare, som skulle länka samman Näsvägen med Stationsvägen och vidare mot Åkersberga Centrum. Nyttan med vägen behöver utredas vidare då den riskerar generera mer trafik.

Det väl utvecklade och gena gång- och cykelkopplingarna i området gör att invånare i Åkers Runö har goda möjligheter att nå service och dagliga målpunkter inom 15 minuter. Detta kommer att underlätta för människor att röra sig till fots och med cykel, med andra ord välja hållbara transportslag för att komma till vardagens målpunkter. På sikt kan Kanalstaden utvecklas till en ny stadsdel som då blir en viktig länk mellan Åkers Runö och Åkersberga centrum.

Figur 4. Blå streckad linje markerar Stationsvägens eventuella förlängning som föreslås utredas vidare.

Kopplingar in mot Åkersberga Centrum

Rallarvägen som övergår i Stationsvägen är en av de östliga kopplingarna som binder ihop programområdet med centrala Åkersberga och Kanalstaden. Stationsvägen kommer ha en viktig roll både för busstrafik och gång- och cykel. Ny gång- och cykelväg norr om järnvägen föreslås länka samman Stationsvägen med Näsvägen för att skapa ett finmaskigare gång- och cykelnät samtidigt som detta möjliggör det gena regionala cykelstråk vidare mot Åkersberga centrum. Stationsvägens eventuella förlängning behöver utredas vidare både vad gäller behovet av en bilväg och med avseende på att området utgör en lågpunkt med risk för översvämning (se figur 4).

I sydost gränsar programområdet mot utvecklingsområdet Kanalstaden. Planeringen med Kanalstaden har pågått under en längre tid och sker i flera etapper. Östra Kanalstaden är första etappen som delvis redan är utbyggd. Åkers Runös programområde gränsar mot Centrala och Västra Kanalstaden. I Kanalstaden är ambitionen att blanda bostäder, arbetsplatser och verksamhetslokaler för att få en levande stadsdel. Det är av vikt att de två stadsdelarna Åkers Runö och Kanalstaden vävs samman. Näsvägen samt den föreslagna gena gång- och cykelkoppling från Åkers Runö station ner mot Hjulvägen blir viktiga, gena kopplingar mellan Åkers Runö och Kanalstaden samt centrala Åkersberga.

Där Näsvägen idag möter Svinningevägen kommer den nya Långhundravägen ta vid och koppla ihop de södra delarna av kommunen med Pilstugetorget, väg 276 och vidare norrut mot Sockenvägen. Detta kopplar även ihop det nya området Pilängen. En ny gång- och cykelväg föreslås längsmed väg 276 mellan Pilstugetorget och in mot Åkersberga centrum, vilken ansluter till passagerna under väg 276.

Kopplingar västerut

I väster gränsar programområdet mot Täljö-Gottsunda, där arbete pågår med ett planprogram. I enlighet med Sverigeförhandlingen utreder kommunen här möjligheten för ca 1400 nya bostäder.

Svinningevägen tillsammans med det föreslagna regionala cykelstråket blir de viktigaste länkarna i östvästlig riktning som kopplar samman Åkers Runö med Täljö-Gottsunda. Utefter Svinningevägen finns gång- och cykelväg som leder västerut mot Täljö Station och sedan vidare mot Arninge. Det finns även gång- och cykelväg utefter den del av Svinningevägen som leder söderut mot Täljöviken och Svinninge.

Utöver Svinningevägen är även Husbyvägen och Järnvägsbacken några av de viktigaste kopplingarna i östvästlig riktning. Det finns gång- och cykelväg utefter Husbyvägen samt efter Björkängsvägen som leder fram till Fredsborgs grundskola.

Plankorsning för gång och cykel öster om stationsplattformen utgör en viktig länk mellan den norra och den södra sidan av järnvägen.

Länkar mellan norra och södra sidan av Roslagsbanan

Idag finns fem järnvägspassager inom programområdet och Roslagsbanan är områdets största barriär som hindrar en naturlig förflyttning mellan den norra och södra sidan. Två av järnvägspassagerna är planskilda och kan användas av alla trafikslag. Vid Åkers Runö station finns det två gång- och cykelpassager över spåret i anslutning till stationsplattformen. Dessa passager är försedda med bommar som gör det möjligt för gående och cyklister att korsa spåret.

I väster är det möjligt att passera över järnvägen på Svinningevägen som leder ner till Täljohalvön. I öster passerar Näsivägen under spåret. Antalet människor som reser och rör sig kring Åkers Runö station kommer markant öka i framtiden. Passagerna vid stationen behöver utredas vidare för eventuell framtida planskildhet i samband med att plattformen förlängs och anpassas till nya längre tåg.

En ny järnvägsövergång föreslås ca 300 m väster om stationen (se gul pil i figur 5). Övergången ska knyta an till det förväntade flödet av fotgängare och cyklister från parkstråket i Hagby äng och kulle och ska underlätta för de boende att ta sig över till målpunkter så som Björnungsskogen på södra sidan järnvägen. Då den största befolkningsökningen väntas norr om järnvägen samtidigt som det stora rekreatiomsområdet och del av den offentliga servicen finns eller planeras söder om, är en planskild passage här av stor betydelse. Inte minst för tillgängligheten för barn och unga.

Järnvägsövergångens exakta placering behöver utredas vidare, liksom de befintliga järnvägspassagerna i anslutning till Åkers Runö station för att även där se över behovet av eventuell planskildhet. Fortsatt utredning i dessa frågor behöver ske i dialog med Trafikförvaltningen då kommunen inte ensam har rådighet i frågan.

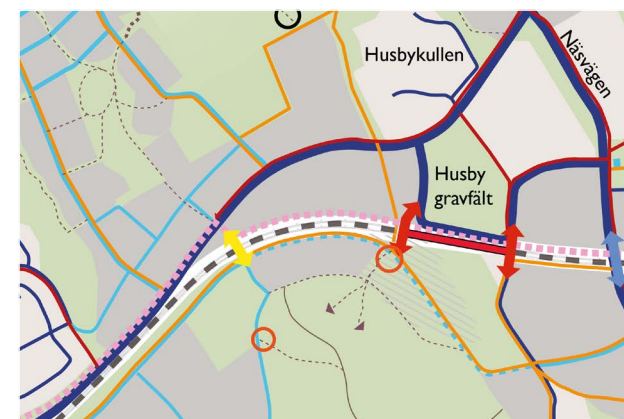
Kopplingar över/under 276:an

Väg 276 är en statlig väg och en av de största barriärerna i området idag. Det är av stor vikt att utveckla fler korsningspunkter som gör det lättare att röra sig både längs med vägen samt i nord/sydlig riktning. Här krävs dialog med Trafikverket för att få en helhetsbild över rörelsemönster och viktiga passager idag och planera för framtiden. För gående och cyklister är det idag möjligt att ta sig under väg 276 på två ställen - vid cirkulationsplatsen Svinningevägen/väg 276 samt via gång- och cykelvägen som går söder om Skärgårdsgymnasiet österut mot busshållplatsen Runö Gård.

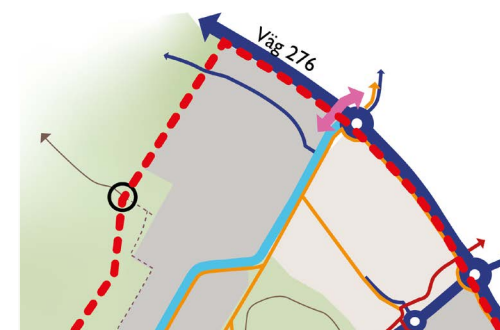
En ny planskild koppling för gående och cyklister föreslås där Långhundravägen möter väg 276 (se rosa pil i figur 6). Detta skulle göra det lättare för boende norr om väg 276 att ta sig till Pilstugetorget och Åkers Runö station samt underlätta för boende söder om väg 276 att ta sig till bland annat stadspark Åkers kanal. Passagen är mycket viktig för att skapa gena kopplingar och möjliggöra fler hållbara resor. Fortsatt utredning och förslag på utformning behöver ske i nära dialog med Trafikverket, då kommunen inte har rådighet över väg 276.

Väg 276 utgör en barriär för fotgängare och cyklister då det enbart går att korsa vägen på vissa platser. Gång- och cykelvägen under väg 276 är därmed en viktig länk som föbinder de båda sidorna.

Figur 5. Gul pil visar förslag på ny järnvägsövergång och röda pilar visar befintliga passager över järnvägen vid Åkers Runö station.

Figur 6. Rosa pil visar föreslaget läge för planskild passage för gång och cykel vid väg 276.

Målområde 2. Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Tydlig hierarki i kopplingar och vägstrukturer där fotgängare och cyklister prioriteras

- Vid utformning av stråk och gator där olika trafikslag konkurrerar om samma utrymme prioriteras trafikslagen i följande ordning i enlighet med översiktsplanen:
 1. Gång och Cykel
 2. Kollektivtrafik
 3. Bil
- Gaturummen utformas i enlighet med gatans funktion och gatunätets hierarki.
- Gena stråk och kopplingar för gående och cyklister samt trygga och välutformade gång- och cykelbanor.
- Attraktiva stråk för rörelse genom området som kopplar till omgivningarna för att uppnå en integration mellan olika stadsdelar.
- Tydliga och trygga stråk till och från samt mellan olika målpunkter vilket skapar effektiva ärendekedjor.
- Ta fram en vision och vidare utredningar för hur huvudgatorna kan utvecklas till attraktiva och trygga stråk inom området.

Sammanhängande gatunät som utgör en robust struktur och bidrar till en integrerad stadsdel

- Gatunätet och vägstrukturen innehåller både huvudgator och lokalgator samt gator med integrerad busstrafik.
- Gatunätet är finmaskigt och sammankopplat med få säckgator för att ge invånare och besökare maximal tillgänglighet till service, kollektivtrafik och målpunkter.
- Gatunätet utvecklas med ökad stadsmässighet, bland annat med ny bebyggelse som ramar in områdets gator, både nya och befintliga.
- Svinningevägen utvecklas till en trygg och attraktiv stadsgata och blir ett viktigt stråk för fotgängare och cyklister.

Minskade barriäreffekter och fler kopplingar över vägar och järnväg

- Den norra och södra sidan av järnvägen knyts samman genom att stärka befintliga kopplingar med anslutande gång- och cykelstråk.

- Plankorsningarna i anslutning till Åkers Runö station utreds vidare för ökad säkerhet och framkomlighet.
- En föreslagen gång- och cykelbro över järnvägen länkar samman ny bebyggelse söder om spåret med bland annat Hagby äng och kulle.
- Den nya kopplingen som föreslås över väg 276 vid Långhundravägen/Sockenvägen utreds vidare.

Hög grad av orienterbarhet som ger en ökad trygghet

- Gatunätet utvecklas med hög grad av orienterbarhet, det vill säga med ett finmaskigt nät, tydliga siktlinjer utan långa kurvor och med inslag av landmärken.
- En variation i arkitektur och gestaltning bidrar till att det är lätt att känna igen sig och hitta inom och till och från stadsdelen. Detta kan även åstadkommas med hjälp av utformningen av själva gatan med till exempel olika träd för olika stråk.

Målområde 3

Åkers Runö är en stadsdel där hållbart resande utgör en betydande majoritet av alla resor

Målområdet omfattar transportsystemets utformning, funktion och användning som ska bidra till att främja hållbara resor. En hög andel hållbara resor är en förutsättning för utvecklingen av Åkers Runö. Särskilt fokus läggs på attraktiva gång- och cykelstråk till målpunkter för att främja hållbara transporter i vardagen. Även utvecklingen av Åkers Runös stationsmiljö ska uppmuntra till resor med kollektivtrafik.

Målområdet omfattar:

- Gena och trygga stråk till Åkers Runö station
- Smidiga byten mellan tåg, buss och cykel
- Utvecklat stationsområde med bostäder, arbetsplatser och service
- Ett sammanhängande gent nät av gång- och cykelstråk
- Välplanerade ärendekedjor längs viktiga stråk som kopplar samman målpunkter
- Effektivt markutnyttjande och attraktiva platser för delad mobilitet

Bytespunkt Åkers Runö station

Åkers Runö station är en viktig bytespunkt som kommer växa ytterligare i betydelse i samband med utbyggnaden av Åkers Runö och Kanalstaden.

Det är av stor vikt att snabbtågen stannar vid Åkers Runö station då det bidrar till en effektiv bytespunkt, ökad rörelse vid stationen, bättre kommunikation in mot Stockholm samt bättre tillgänglighet till lokala målpunkter som till exempel multiarenan. Utan snabbtågen skapas inte dessa goda förutsättningar i lika stor utsträckning, vilket i sin tur skulle försvåra utvecklingen mot en större andel hållbart resande.

Roslagsbanan utveckling är en förutsättning för planprogrammets höga ambitionsnivå, och avgörande för att skapa goda förutsättningar för hållbart resande. Det ska vara lätt att byta mellan buss, tåg och cykel då alla tre transportsystem strålar samman vid stationen, med tyngdpunkt på den norra sidan. Ett mobilitetshus föreslås lokaliseras i nära anslutning till stationen för att tillhandahålla hållbara transportmedel och underlätta byten mellan olika transportslag.

Åkers Runö föreslås utvecklas till en attraktiv bytespunkt där det är lätt att byta mellan olika trafikslag.

För att bytespunkten ska bli attraktiv behöver den utformas tryggt och säkert, fungera som en mötesplats mellan människor, vara hållbar och flexibel över tid samt gestaltas tillgängligt och välkomnande. Eftersom hållbara transporter premieras i området bör ytan närmast stationen dedikeras till cykel och gång, följt av kollektivtrafik, gröna och sociala ytor. Därefter delade fordon samt annan service som skapar värde till platsen.

Utbredningen för bytespunkten redovisas ungefärligt i markanvändningskartan och exakt utbredning behöver utredas vidare för att säkerställa att alla funktioner får plats. Bland annat antalet busslinjer som ska trafikera stationen, vilka gator busstrafiken ska trafikera och hur de ska angöra till stationen.

Även vilket ytanspråk de olika trafik- och servicefunktioner kommer att behöva, liksom om buss också ska angöra på södra sidan spåret behöver utredas vidare. Bytespunktsutredningen kommer utföras samtidigt för både Åkersberga station och Åkers Runö station och ligger utanför planprogrammets ramar. Omkringliggande gatunät kan komma att påverkas för att möjliggöra för busstrafik.

En stadsmässig bebyggelse i närheten av stationen och att fler människor rör sig i området innebär en ökad trygghet. De föreslagna funktionsblandade kvarteren i stationsområdet (vars karaktär finns beskrivet på sidan 33-34) bidrar till ett levande område vid olika tider på dygnet.

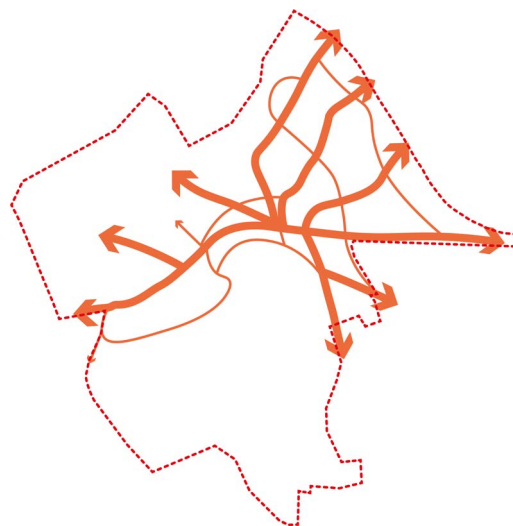

Roslagsbanan och plattformen vid Åkers Runö station idag.

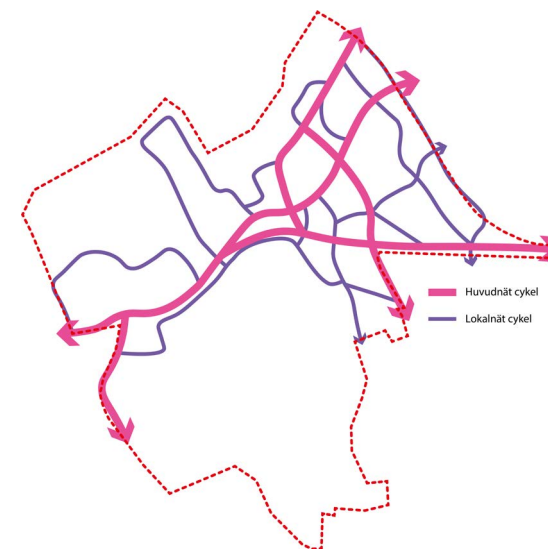

Områdets får en ny mötesplats, stationstorget, som kantas av bebyggelse med service och lokaler i bottenvåningarna. Olika typer av service, handel, skola, postutlämning etcetera, gör det enkelt att utföra vardagens ärenden i anslutning till tågresan. Bostäder med fönster, lokaler med entréer samt busshållplatsen i anslutning till torget kommer bidra till att torgytan är en trygg plats som inte upplevs som tom och öde. Torget möbleras med bra belysning, cykelparkeringar och sittmöjligheter som uppmuntrar till spontana möten såväl som längre vistelser. Den trygga och trivsamma stationsmiljön bidrar till att fler väljer att resa hållbart.

Områdets orienterbarhet blir god tack vare genomtänkt skyltning, tydliga stråk och väl upplysta gång- och cykelbanor som gör det lätt och tryggt att ta sig till och från stationen. Från stationstorget och stationsplattformen blir det lätt att hitta nya målpunkter i området som till exempel multiarenan, grundskolan, stadsdelsparken och entrépunkterna till Björnungsskogen.

Figur 7. Principbild över rörelsestråk från Åkers Runö station. Bytespunkten ska vara trygg och tillgänglig dels genom sammanlänkande förbindelser och bra möjlighet till kollektivtrafik. Huvudstråk för gång, cykel och kollektivtrafik sammankopplas vid Åkers Runö station, vilken blir noden för hållbar mobilitet.

Figur 8. Principbild över huvud- och lokalnät för cykel. Flera av huvudstråken sammanstrålar vid Åkers Runö station.

Gångväg söder om järnvägen föreslås utvecklas till en lokalgata med tillhörande gång- och cykelväg.

Befintlig entré till stationen från Svinningevägen.

Befintlig infartsparkering precis vid stationen, mellan järnvägen och busby gravfält.

Busstrafik

I framtidens Åkers Runö erbjuds en attraktiv kollektivtrafik. Busslinjer fortsätter trafikera längs Svinningevägen och en framtida busslinje trafikerar Åkersbergas norra delar via Långhundravägen och Svinningevägen till Åkers Runö station. Även bussar till och från Täljöviken och Kanalstaden kan angöra Åkers Runö station. Exakt vilka gator som blir aktuella för busstrafik och angöring i anslutning till stationen kräver vidare utredning. I området där Sockenvägen möter väg 276 utvecklas på sikt en viktig nod för busstrafik som integreras och tillgängliggörs för smidiga byten. Busstrafiken längs med väg 276 och Svinningevägen är av stor vikt då den tillskapar en regional koppling till och från kommunen. Huruvida busstrafik ska trafikera och angöra stationen på södra sidan om spåren, längs Sägvägen och Täppans väg, behöver utredas vidare.

Nya gång- och cykelstråk

Cykelvägnätet inom programförslaget är uppbyggt med ett huvudcykelstråk och flera mindre lokala cykelstråk. Resor mellan Åkers Runö och övriga Åkersberga har stor potential att kunna genomföras med cykel i och med de relativt korta avstånden. Service, kommunikationer och rekreation ska vara tillgängligt inom 15 minuter för gående och cyklister.

De lokala cykelstråken möjliggör säkra och attraktiva cykelresor mellan de större målpunkterna i området. Cykelstråk länkar samman nya och befintliga stadsdelar samt kopplar till större målpunkter även utanför området, till exempel Åkersberga centrum. Gång- och cykelvägarna ges en god skyltning och utformas trafiksäkert för att underlätta gena, effektiva och hållbara resor.

Ett flertal mindre lokala cykelstråk föreslås också, antingen separerade från biltrafik eller placerade i blandtrafik. I blandtrafik är det av stor vikt att trafikflödena är låga och att stråken planeras med hög trafiksäkerhet. Detta gäller även vid gångfartsgator, som kan vara aktuellt till exempel på mindre bostadsgator med låga trafikflöden.

Det finns planer på ett regionalt cykelstråk inom kommunen som ska förbinda centrala Åkersberga med Arninge via Åkers Runö. Det regionala cykelstråket ska bland annat förbättra förutsättningarna för cykelpendling mellan Österåkers kommun och Täby kommun samt vidare in till Stockholm. I planprogrammet pekas en potentiell sträckning ut som behöver utredas vidare framöver i en separat utredning för hela stråket. Oavsett så är den föreslagna sträckningen ett viktigt cykelstråk som behöver utvecklas.

Gång- och cykelväg utefter Svinningevägen föreslås utvecklas och förbättras.

Mobilitetslösningar och hållbara transporter

Kommunens översiktsplan anger att: *"För att skapa ett hållbart transportsystem i kommunens tätbebyggda områden med minskad klimatpåverkan och attraktiva stadsmiljöer krävs att transportsystemet planeras utifrån prioriteringsordningen gång, cykel, kollektivtrafik, nyttotrafik och biltrafik."* Detta tas även upp som måluppfyllelse under planprogrammets målområde 2.

Åkers Runö har god kollektivtrafikförbindelse med sin närhet till både tåg och buss. I framtidens Åkers Runö blir det enkelt och smidigt att röra sig inom och till och från området genom gång, cykel eller kollektivtrafik. För att den befintliga infrastrukturen inte ska bli överbelastad krävs det att en stor andel av pendlarna nyttjar kollektivtrafiken. Ett utbyggt planområde behöver därför främja yteffektiva regionala resor, i första hand med Roslagsbanan.

Förutsättningarna är mycket goda för att en stor andel av resorna sker med hållbara transportmedel och det ska vara lätt att leva utan egen bil. Resor till och från Åkers Runö har stor potential att kunna genomföras med cykel. I anslutning till bostäder och verksamheter föreslås mobilitetstjänster i attraktiva lägen där de på vissa ställen med fördel kan vara samlade i mobilitetshubbar, antingen i gatumiljö eller i mobilitetshus. Med ett nätverk av mobilitetshubbar underlättas ett liv utan bil och på så sätt bidra till att hålla behovet av parkeringsplatser nere. Därigenom skapas en mer effektiv markanvändning och minskad påverkan på miljön. Mobilitetstjänsterna kan exempelvis utgöras av cykel- och bilpoolslösningar och regelbundna prova-på-kort till kollektivtrafiken vid inflyttning.

Mobilitetshubbarna behövs i olika storlekar och med varierat utbud för att uppfylla flera behov. De ska kunna erbjuda bil- och cykelparkering samt flera olika tjänster och funktioner för resor. Förutom en större kollektivtrafiknära mobilitetshubb i anslutning till bytespunkt Åkers Runö behöver det finnas andra typer av kompletterande mobilitetshubbar utspritt i området. Mindre bostadsnära mobilitetshubbar kan erbjuda bilpool och cykelpool men även leveransboxar, co-working space eller liknande. Här kan även olika tjänster som hjälper i vardagen ingå så som cykelservice. Mobilitetshubbar kan även samlokaliseras med återvinningsstationer, logistikfunktioner och verksamheter som uppmanar till återbruk. Mellanstora/arbetsplatsnära områdeshubbar behöver lösningar för att hantera tjänsteresor på ett smidigt sätt.

Exempel på olika typer av mobilitetshubbar

Bostadsnära: lösningar för boende, t ex bilpool och cykelpool. Kan också omfatta bland annat leveransboxar och co-working space.

Arbetsplatsnära: anpassade för att hantera tjänsteresor på ett smidigt sätt.

Kollektivtrafiknära: anpassade för att hjälpa till med de första och sista kilometrarna av en kollektivtrafikresa samt tillgång till servicenodens funktioner.

Mobilitetshus: aktuellt om det finns ett behov av alla olika typer av mobilitetshubbar på samma plats. Kan även samordnas med andra funktioner och service.

I dag används delar av multiarenans parkering som infartsparkering.

Befintlig cykelparkering i närheten av Åkers Runö station.

Mobilitetshubbar placeras främst på kvartersmark och gärna inomhus eller under tak men de mindre hubbarna med enstaka fordon kan även placeras i gatumiljö. Framöver behöver det utredas vidare hur mobilitetsåtgärder kan samordnas i mobilitetshubbar, placering av mobilitetshubbar, hur de kan möjliggöras i gaturummet samt vem som ska utveckla, bygga och förvalta dem. Det finns ett behov av att skapa förutsättningar för ett integrerat helhetssystem för planområdet, men även hela kommunen för att göra delningstjänster enkelt och attraktivt.

Parkeringslösningar

Utgångspunkten är att parkering i första hand ska lösas inom kvartersmark. Ett flertal olika parkeringslösningar föreslås inom området, till exempel garage under kvarter, privata parkeringar på enskilda tomter, mobilitetshus och viss gatuparkering. Markparkering bör undvikas och bilparkeringar bör bära sina egna kostnader. Vilken lösning som tillämpas var bestäms i detaljplaneskedet. Gemensamt för hela området är att ett lågt parkeringstal eftersträvas och är avgörande för att upprätthålla god framkomlighet i området. Detta är möjligt tack vare närheten till kollektivtrafik, prioritering av hållbara resor med kollektivtrafik, cykel eller till fots samt införande av olika mobilitetsåtgärder. Goda möjligheter till laddning av olika elfordon ska skapas.

Då kommunen i dagsläget inte har något förutbestämt parkeringstal hanteras detta i varje enskild plan. Eftersträvan är att exploatör utreder och föreslår en mobilitetsnorm där antal parkeringsplatser tillsammans med olika mobilitetsåtgärder som kan tillgodose resebehovet för de boende. Vilka mobilitetsåtgärder som är aktuella behöver utredas vidare inom varje stadsutvecklingsprojekt i dialog med kommunen.

För att uppnå en stor andel hållbar mobilitet är det av stor vikt att göra de hållbara alternativen mer attraktiva. Detta kan ske genom att exempelvis avståndet till hållplatser, cykelparkering och mobilitetstjänster är kortare än avståndet till privat bilparkering. Boendeparkering kan med fördel samordnas mellan flera fastigheter i gemensamma anläggningar och placeras i utkanterna av respektive område för att främja en effektiv markanvändning.

En effektiv markanvändning i kollektivtrafiknära läge eftersträvas och bebyggelse i närheten av Åkers Runö station kan förse med en mindre andel parkeringsplatser jämfört med resten av området. Ett verktyg för att hålla parkeringstalen nere och samtidigt främja hållbara resor är tillgången till bostadsnära mobilitetshubbar.

Placeringen av infartsparkering är av betydelse för att skapa möjlighet för människor som bor längre från stationerna att åka kollektivt. I dagsläget används delar av multiarenans parkering som infartsparkering. En samordning av infartsparkeringar med andra parkeringar och mobilitetstjänster är eftersträvan i närheten av stationen, exempelvis i ett mobilitetshus. Hur stort behovet av infartsparkering är och placering behöver utredas vidare.

Cykelparkeringar ska vara högt prioriterade, utformade med trygghet i fokus och placeras i bra lägen både inom- och utomhus. De ska finnas i direkt anslutning till bostäder och målpunkter för att öka tidsvinsten vid cykelresor. Platser för att utföra lättare former av självcykelservice som reparation och cykeltvätt bör möjliggöras i området. Då stora delar av Åkersberga kan nås med cykel inom 15 minuter bör antalet cykelparkeringar vara generöst tilltaget, inte minst vid stationsområdet för att underlätta kombinationsresor med kollektivtrafik. Delar av cykelparkeringarna kan med fördel samordnas i ett mobilitetshus eller cykelgarage.

Principer för bilparkering

- Låga parkeringstal för bil
- Brett utbud av mobilitetstjänster i attraktiva lägen
- Bilparkering bör bära sina egna kostnader
- Parkeringar för boende och verksamheter löses på kvartersmark
- Viss parkering i gatumark för delningstjänster, rörelsehindrade och korttidsangöring
- Markparkeringar ska undvikas

Principer för cykelparkering

- Generöst med attraktiva, säkra och väl tilltagna cykelparkeringar
- Cykelparkeringar ska placeras i direkt anslutning till bostäder och målpunkter
- Cykelparkeringar anpassas till olika typer av cyklar, så som lådcyklar och elcyklar
- Cykelparkering kan samordnas med andra funktioner i mobilitetshus

Målområde 3. Åkers Runö är en stadsdel där hållbart resande utgör en betydande majoritet av alla resor

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Gena och trygga stråk till Åkers Runö station

- Programområdet utformas med ett finmaskigt gatunät av trygga gator med hög orienterbarhet, som ger hög tillgänglighet till områdets målpunkter.
- Gång- och cykeltrafik prioriteras genom gena kopplingar till målpunkter och generöst med utrymme i gaturummen.
- Stadsmässiga gaturum skapas bland annat genom anpassning av gatorna efter funktion och stor andel levande fasader mot gata.
- Trafiksäkra passager och korsningspunkter skapas där gående och cyklister prioriteras.

Smidiga byten mellan tåg, buss och cykel

- Välplanerade omstigningspunkter och attraktiva, väderskyddade hållplatser ger attraktiva och effektiva byten mellan tåg och andra transportslag.
- Vid busshållplatser och station finns lättanvända och säkra cykelparkeringar.
- Möjligheter till service, bland annat i form av verksamhetslokaler, tillskapas längs de viktigaste rörelsestråken.
- En central mobilitetshubb med stort och varierat utbud i stationsnära läge.
- Ett trafiksystem som underlättar och främjar valet av hållbara resor genom att gående, cyklister och kollektivtrafik prioriteras.

Utvecklat stationsområde med både bostäder, arbetsplatser och service

- Stationsområdet utformas med omsorg och blir en social mötesplats likväl som en betydande servicepunkt.
- Utvecklingen kring stationen sker med hög täthet för att ge attraktiva lägen till service och verksamheter.
- En funktionsblandning i anslutning till stationen skapar liv och rörelse olika tider på dygnet vilket bidrar till en ökad trygghet.
- Ytan närmast stationen dedikeras primärt till cykel och gång, följt av kollektivtrafik, gröna och sociala ytor.

Målområde 3. Åkers Runö är en stadsdel där hållbart resande utgör en betydande majoritet av alla resor

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Ett sammanhängande gent nät av gång- och cykelstråk

- Ett regionalt cykelstråk föreslås inom programområdet som en del av sträckningen mellan Åkersberga och Arninge. Detta behöver utredas vidare separat för hela sträckningen.
- Lokala, attraktiva och trygga cykelstråk utvecklas mellan viktiga målpunkter och prioriteras i trafiksystemet.

Välplanerade ärendekedjor längs viktiga stråk som kopplar samman målpunkter

- Utveckling av servicefunktioner vid Åkers Runö station.
- Utveckling av mobilitetshubbar med delningstjänster vid knutpunkter.
- Förskolor och skolor placeras i strategiska lägen.
- Funktionsblandade områden med bostäder, service, kontor och verksamheter.

Effektivt markutnyttjande och attraktiva platser för delad mobilitet

- Låga parkeringstal för bil, framför allt i stationsnära lägen.
- I dialog med exploatörer uppmuntras införandet av mobilitetshubbar som erbjuder hållbara mobilitetstjänster i attraktiva lägen i anslutning till nybyggnation för att kunna hålla nere parkeringstalet.
- För effektiv markanvändning ska markparkeringar i möjligaste mån undvikas.
- Generöst med attraktiva och säkra cykelparkeringar anordnas både inom kvartersmark och vid målpunkter på allmän plats.

Målområde 4

I Åkers Runö utvecklas och förvaltas ekosystem-tjänster samt höga natur- och kulturvärden

Målområdet omfattar både bevarande och utveckling av befintliga natur- och kulturvärden samt att dess tillgänglighet förbättras.

Särskilt fokus läggs på att befintliga natur- och kulturvärden tydliggörs i landskapet och blir en integrerad del av den nya bebyggelsestrukturen så att fler invånare kan ta del av dem. Det ska vara enkelt att hitta till kulturmiljö, rekreativa platser och ut i det omgivande landskapet.

Målområdet omfattar:

- Särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer tas till vara
- Ekosystemtjänster väl integrerade i bebyggelsestrukturen
- Ekologiska spridningssamband och grönstruktur integrerade med bebyggelsen
- Robusta system för dagvatten- och skyfallshantering
- Biologisk mångfald främjas

Grön- och blåstruktur

Programförslaget möjliggör en variation av grönområden med olika funktioner. Det ges utrymme både för den vilda naturen och de iordningsställda parkerna. Parkerna inom programområdet blir en del av dagvatten- och skyfallshanteringen inom Åkers Runö. Vattnets rörelse genom området skapar ett eget nätverk av dammar och rinnvägar och samspelar med områdets grönytor.

Åkers Runös gatunät och naturens stigar bildar ett sammanhängande gågnät så att vardagens rörelser lätt leder ut till skogspromenader och parkvistelse.

Åkers Runö är utpekad som en grön entré i kommunens översiktsplan. Programförslaget möjliggör både visuella och fysiska kopplingar till grönområden. Från Åkers Runö station är Björnungsskogen väl synlig och programförslaget gör det lätt att hitta till skogens nya entrépunkter. Tydliga kopplingar i kombination med god skyltning till och från stadsdelsparken ska underlätta för besökare att hitta dit.

Kantstråk utvecklas i gränsen mellan stad och natur. Kantstråken utgörs av offentliga gator eller gångstråk vilket ökar naturområdenas tillgänglighet och att de uppfattas som publika. Det ska finnas en tydlig gräns mellan kvartersmark och allmän plats.

Kommunens Översiktsplan 2040:

”Österåkersborna ska ha tillgång till parker och närnatur på gångavstånd (300 meter) från bostaden, förskolan, skolan och arbetsplatsen.”

Gröna samband

Figur 6 visar viktiga spridningsstrukturer i Åkersberga där värdetrakter, områden med viktiga livsmiljöer för flera fokusarter, är utmarkerade. Åkers Runö ligger insprängt mellan värdetrakterna Täljö-Gottsunda och Åkers kanal. Ett grönt stråk som skapar kontakt och spridningsmöjligheter mellan dessa områden, en så kallad spridningskorridor, löper i riktning sydväst-nordöst genom programområdet.

Att det finns spridningskorridorer mellan värdetrakterna är viktigt för att djur och växter ska kunna röra sig mellan olika grönområden. Om inte den möjligheten finns skapas fragmentering och avskilda artbestånd som blir mer känsliga för förändring. Att upprätthålla gröna stråk mellan värdetrakterna är avgörande för robusta livskraftiga bestånd av djur och växter samt för en rik biologisk mångfald.

Infarten till Österåkers Golf.

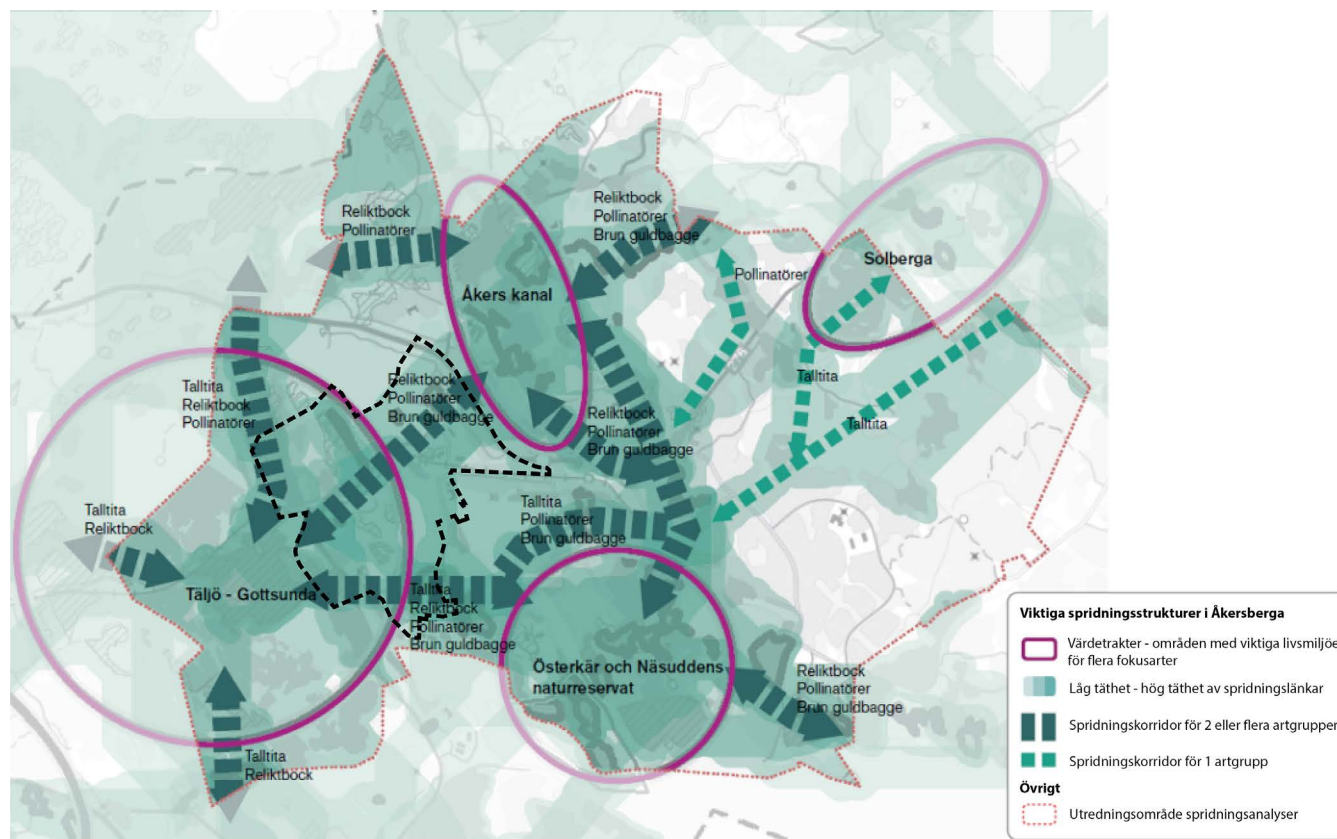
Gångväg utefter järnvägen. Björnungsskogen ligger till höger i bild och Husby gravfält ligger inom den grönkädda kullen rakt fram. Husby gravfält ingår i det kulturhistoriska stråket som sträcker sig mellan Husbykullen och Furmans väg.

Grönområden som utgör livsmiljöer och klivstenar för livsmiljöer i spridningskorridorerna i Åkers Runö bevaras. Dessa platser utgörs av Björnungsskogen och Husby gravfält samt de skogsbeklädda åkerholmarna i stadsdelsparken, Pilängen och Hagby- äng och kulle. Grannskapsparkerna och stadsdelsparken kan med sina strategiska placeringar i anslutning till åkerholmarna bidra till att förstärka den sydväst-nordöstliga spridningskorridoren mellan värdeetrakter genom planprogramområdet.

Det finns risk att ny bebyggelse skapar en fragmentering av spridningskorridoren genom Åkers Runö, vilket skulle göra det svårare för växter och djur att röra sig mellan värdeetrakterna Täljö-Gottsunda och Åkers kanal. I framtida planläggning av Åkers Runö är det därför av stor vikt att gå in djupare på spridningsstrukturen för att se hur spridningskorridorer, mellan olika befintliga livsmiljöer för olika fokusarter, kan värnas även i samband med exploatering. Planprogrammet möjliggör att spridningsstrukturer kan förstärkas genom sammanhängande grönytor.

Sett ur ett lite större perspektiv gränsar programområdet till två gröna regionala kilar. Bogesundskilen med värdefulla skogsområden kring bland annat Träskmossen i väst och Angarnskilen i norr, där naturen vid Garnsviken och Röllingby ingår i Tärnans värdekärna. Grönstrukturen i programområdet värddas så att större värdefulla naturmiljöer som till exempel Björnungsskogen och Täljöhalvön som ligger sydöst om programområdet kan ha fungerande ekologiska samband med de regionala kilarna.

Figur 6. Viktiga spridningsstrukturer i Åkersberga. Programområdet ungefärligt markerat med svart streckad linje. Kartbilden kommer från utredningen "Ekologiska samband i Åkersberga med omnejd" (2021) Ekologigruppen. De fyra fokusarterna representerar olika artgrupper. Reliktbock representerar äldre solbelyst tall, Talltita äldre barrskog, Brun guldbagge ädellövsmiljöer och Pollinerare blommande marker.

Övergripande gröna rekreativa stråk, spridningskorridorer och värdetrakter

Karta 9. Övergripande gröna rekreativa stråk, spridningskorridorer och värdetrakter. Full utbredning av värdetrakter och spridningskorridorer syns på figur 6 som visar ett större område än programområdet.

Kulturmiljö

Österåker har många fornlämningar som vittnar om en lång och periodvis rik förhistoria. Platsen vid inloppet till Långhundraleden har varit betydelsefull både vad gäller handel och försvar. Förhistoriska gravfält, byar och gårdarnas placering med dess namn vittnar om en lång kontinuitet. Det är av vikt att miljöer från de olika skedena av samhällets utveckling finns bevarade, så att även kommande generationer ska kunna förstå sin historia.

Det finns flera kulturhistoriskt intressanta områden och strukturer, se figur 9. De värdefulla områdena har olika hög kulturhistorisk läsbarhet och har pekats ut i kulturmiljöanalysen som tagits fram inom ramen för programarbetet. Järnvägens sträckning, flera bebyggelseområden och värdefulla vägsträckningar har hög läsbarhet i landskapet idag, vilket också innebär att känsligheten för förändringar är hög.

Snedbild över del av det kulturbistoriska landskapet, Husbykulle vid pilens början till vänster i bild. Det finns idag en visuell koppling från Furmans väg där man kan blicka både norrut mot Husbykullen och gravfältet och söderut mot Jobannelunds gård.

Topografiska skillnader med skogklädda höjder och låglänta, öppna rum och odlingsmark i området är påtaglig och är karaktärsbildande. Kommunens äldsta bybildning, Husbykullen har höga kulturhistoriska värden. Strax söder om Husbykullen ligger ytterligare en kulle, Husby gravfält vilket är ett flertal gravar från järnåldern.

Utredning av ny bebyggelses konsekvenser och påverkan på kulturvärdena i området görs inom varje detaljplan. Ny bebyggelse anpassas och hänsyn ges till befintlig bebyggelse i form av höjd, volym, färgsättning, placering och grönstruktur med mera. Nya fältinventeringar för att lokalisera fornlämningar kan behöva göras. Bevarade fornlämningar bidrar till kunskap om platsen historia.

Kommunens Översiktsplan 2040:

Framtidsbild 2040:

"Österåkers kulturhistoria spelar en viktig roll för kommunens identitet"

Torpet Egypten är från 1800-talet och ligger intill station Åkers Runö söder om järnvägen. Det lilla torpet är omgärdat av en stenmur och består av en traditionell reverterad parstuga med två små uthus.

Inom området finns ett tydligt och sammanhängande stråk bestående av flera kulturmiljöobjekt, se karta 10. Från Husbykullen med odlingsmark i norr längs Furmans väg i söder. Här ingår i kulturlandskapet åkermark, tomter och vägar, men också relationen mellan öppen odlingsmark och bebyggda eller skogsklädda impediment. Bebyggelsen består av flera äldre hus med höga kulturvärden. Inom detta stråk har förändringar gjorts i omgångar men mycket av det historiska sammanhanget är fortfarande läsbart, inte minst på grund av att ekonomibyggnaderna i stor utsträckning finns kvar. Inslaget av ladugårdar, lador och uthus är avgörande för förståelsen av bebyggelsens historiska funktion och koppling till det omgivande odlingslandskapet. Mer om Husbykulle och hur förslaget förhåller sig till kulturmiljön här finns att läsa på sida 36-37.

Söder om stationsområdet finns den historiska vägsträckning som idag benämns Furmans väg. Vägen har en obruten kontinuitet åtminstone sedan 1700-talets första hälft och representerar därför ett betydande kulturhistoriskt värde i sig själv. Eftersom vägen är särskilt känslig för förändring är det eftersträvarvärt att bevara dess sträckning, utbredning och karaktär i så stor utsträckning som möjligt.

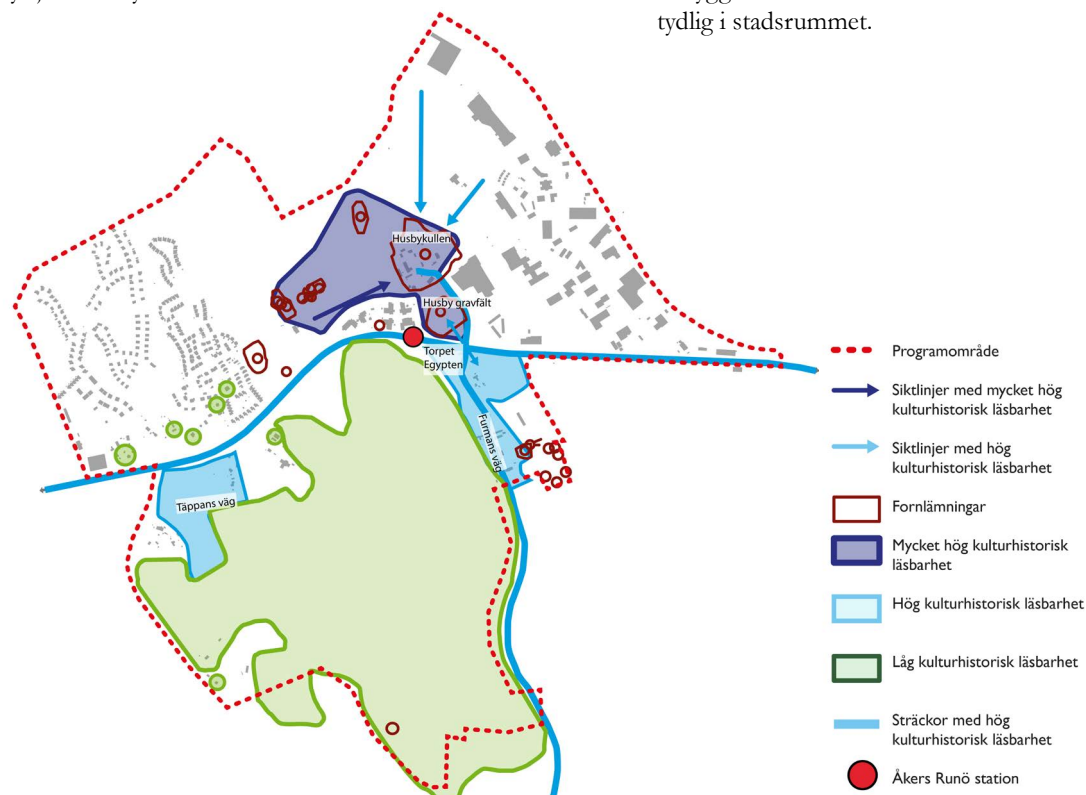
Torpet Egypten är en vitputsad timmerstuga från 1700-talet belägen söder om Åkers Runö järnvägsstation. Egypten låg tidigare inom Husby bymiljö men flyttades ut till sin nuvarande plats vid laga skiftet 1865. Torpmiljön är välbevarad med särskilda kulturhistoriska värden och är mycket känslig för förändringar som förvanskar miljön. Intill torpet föreslås en stadsdelspark för att möjliggöra en fortsatt öppenhet och anpassning till denna miljö.

Johannelunds gård är en herrgårdsmiljö med höga kulturhistoriska värden där också flera fornlämningar är belägna. Miljön är mycket känslig för förändring, varför hänsyn ska tas till landskapsbild och bebyggelsemiljöns helhetsverkan.

Inom kulturmiljöstråket kan nya landskapselement tillföras som skapar en upplevelse av naturliga övergångar mellan det öppna landskapet och det angränsande byggda stadslandskapet. Exempel på detta är inslag av slättermark som kan bidra till att bevara en historisk ängsflora, alléer som markerar färdvägarna i det öppna landskapet eller bäckar och dammar som historiskt sett skapat naturliga gränser. Järnvägsövergången och vägsträckningen med fastigheter längs Furmans väg är känsliga för förändring. Placering av en förskola i anslutning till vägen möjliggör en fortsatt öppenhet då den före detta odlingsmarken kan nyttjas för friytor.

Stråket binds ihop av Furmans väg vars slingrande, terränganpassade form är en viktig värdebärare i miljön, liksom utblickarna längs vägen.

Husby gravfält norr om järnvägen ingår i kulturmiljöstråket och bidrar med kunskap, rekreation och naturvärden. Området kan med fördel göras tillgängligt på flera sätt, bland annat med fler entréer och sittytter. Topografi, träd och växtlighet som sparas inom och utanför gravfältet bidrar till områdets karaktär och blir ett komplement till den intilliggande stadsdelsparken. Det gröna och den låga, äldre bebyggelsen kommer därmed bli närvarande och påtagligt tydlig i stadsrummet.

Figur 9. Kartbilden visar identifierade kulturmiljöer, siktlinjer och fornlämningar inom programområdet.

Kulturmiljöstråk och siktlinjer

--- Programområde

--- Järnväg

● Åkers Runö station

■ Kvarter, befintliga

■ Kvarter, föreslagna

■ Kulturmiljöstråk

■ Grönstruktur, befintlig och föreslagen

➡ Siktlinje med mycket hög läsbarhet

➡ Siktlinje med hög läsbarhet

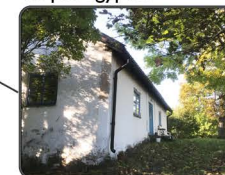
Husbykullen

Husby gravfält

Torpet Egypten

Johannelunds gård
(utefter Furmans väg)

Skala 1:5000 @A1
0m 100m 200m 300m 400m 500m

Karta 10. Kulturmiljöstråk och siktlinjer. Enligt framtagna kulturmiljöutredning finns inom programområdet den intressantaste sammanhängande kulturbeskrivningen på Husbykullen och längs med Furmans väg och ingår i ett kulturbeskrivande samband (illustrerat med grön pil). Utöver dessa byggnader och detta samband finns även andra kulturbeskrivande byggnader och miljöer inom området. Se även figur 9.

Dagvattenhantering

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på markytan, främst i form av vatten från regn eller smältvatten. I bebyggda miljöer med mycket hårdgjorda ytor rinner vattnet av snabbt från dessa till närliggande sjöar och vattendrag. När dagvatten rinner över vägar och parkeringsytor tar det med sig föroreningar i form av metaller, oljor, partiklar och näringsämnen till recipienten. Diagonalt genom den östra delen av programområdet går ett större öppet dike, Runö-Husbydiket, som är en viktig del av områdets dagvattenhantering genom att leda bort vattnet till recipienten. Recipienten är i detta fall Trälhavet som i dagsläget har måttlig ekologisk status och inte uppnår god kemisk status. Utvecklingen av programområdet får inte påverka miljö kvalitetsnormen för ytvatten negativt vilket ställer höga krav på reningsanläggningar för dagvattnet inom området. Ett flertal nya dammar planeras inom programområdet som lokalt hanterar dagvattnet tillsammans med andra lösningar som t.ex öppna diken och gröna stråk. Dammarna ska utformas så att de renar, infiltrerar och håller kvar vatten i området vilket bidrar till att miljö kvalitetsnormen för ytvatten inte försämras.

Vid utveckling av nya stadsdelar och infrastrukturprojekt måste dagvatten ofta fördröjas och renas för att inte försämra vattenkvaliteten i närliggande sjöar och vattendrag. Fördröjning och rening av dagvatten sker ofta med hjälp av en seriekoppling av flera olika åtgärder såsom svackdiken, våtmark, dammar, skelettjord och växtbäddar.

En dagvattenutredning från 2022 har legat till grund för utformningen av programförslaget. Dagvattenhanteringen i området bör enligt utredningen rikta in sig på att minska näringsämnena och minimera flödesförändringar genom att försöka efterlikna naturliga tillflöden genom fördröjning och trög avledning. Utredningen pekar även ut platser olämpliga för bebyggelse där vatten ansamlas och dagvattenåtgärder krävs.

Programförslaget har utformats med hänsyn till framtida klimat- och dagvattensituation vilket även kommer utredas vidare i bland annat skyfallsutredningar i samband med kommande detaljplaner. Området är beroende av ett flertal obebyggda ytor och dammar för att kunna omhänderta nederbörd vid stora flöden, se karta 11. Dessa ytor är till stor del placerade i områdets naturliga lågpunkter, där det är störst risk för översvämning, eller i närheten av dessa. Ytorna är dimensionerade för 30-årsregn och kommer ändra utseende beroende på årstid och växlingar i temperatur och nederbörd, läs vidare under hantering av skyfall nedan.

Dagvatten ska omhändertas lokalt i möjligaste mån. Buskar, träd och perennplanteringar bör hjälpa till att fördröja dagvatten och skyddar mot hetta och sol. Hårdgjorda ytor ska begränsas för att maximera markens naturliga infiltration. Genomsläppliga växtbäddar, så kallade "rain gardens" används för att fördröja, infiltrera och rena dagvatten från närliggande hårdgjorda ytor.

Hantering av skyfall

Programförslaget har utformats med hänsyn till framtida klimatsituation. Området är beroende av ett flertal obebyggda ytor samt dammar för att kunna omhänderta kraftig nederbörd vid skyfall.

Det är av vikt att dessa obebyggda ytor är tillräckligt stora och kan svämmas över vid behov för att klara av framtida nederbörd. Vid kraftig nederbörd kommer ytorna till stor del vara vattenfyllda men under torra perioder ska ytorna kunna användas för andra ändamål. Dammarna inom området kommer ha en vattennivå som flukturerar beroende av mängd nederbörd. De är en del av hela planprogrammets sammanhängande grö- och blåstruktur och dammarna är en resurs i gestaltningen av området.

Majoriteten av programområdet ligger inom avrinningsområde för Runö-Husbydiket som avleder vattnet mot recipienten. Det är avgörande att bevara de kvarvarande obebyggda ytorna kring diket för framtida dagvattenhantering och inte belasta diket med ytterligare dagvatten från nyexploaterade områden för att minska belastningen på nedströms liggande områden. Diket sträcker sig utanför planprogrammets gränser och omfattas inte i sin helhet av programmets dagvattenutredning. Det finns ett antal kulverteringar av diket där risk för översvämning har indikerats i programmets dagvattenutredning.

Kaveldun som växer i kanten av Runö-Husbydiket. Diket är en viktig del av områdets dagvattenhantering och sträcker sig söderut mot Kanalstaden.

Runö Husbydiket står för den huvudsakliga bortledningen av skyfallsvatten inom programområdet. En skyfallskartering har utförts för detta dike vilken visar på utmaningar med översvämning, primärt i de nedersta delarna i anslutning till dikets möte med Trälhavet. Detta område ligger utanför programområdet och åtgärder utreds inte inom ramen för detta planprogram. I dikets avrinningsområde indikerar utredningen utmaningar med skyfall på flera platser söder om Roslagsbanans spår. Inom dessa områden föreslår planprogrammet främst parkmark, men det finns även områden med viss problematik där det föreslås bebyggelse, förskola och skola. Exakt gränsdragning för funktioner som bebyggelse och parkmark behöver utredas vidare i samband med planläggning.

Dagvattenanläggningar har tagits med i programmet för hantering av flöden motsvarande ett 30-årsregn inom dessa ytor. I senare skede, när utformningen av dessa områden klargjorts, behöver det säkerställas att skyfallsvatten motsvarande ett 100-årsregn kan ledas bort från området när dagvattenanläggningarna är mättade. Detta bedöms kunna vara extra utmanande för området som markerats på figur 10, där höjdförutsättningarna ger begränsade möjlighet att leda bort vattnet från den planerade bebyggelsen. De omkringliggande områdena bedöms ha bättre förutsättningar att leda bort ett skyfallsvatten, men hur det ska ske behöver utredas mer utförligt i kommande detaljplaneprojekt.

Inom programområdet finns en samhällsviktig verksamhet, räddningstjänsten, vars framkomlighet kopplat till skyfallssituationen är något som behöver utredas mer utförligt i kommande berörda detaljplaner.

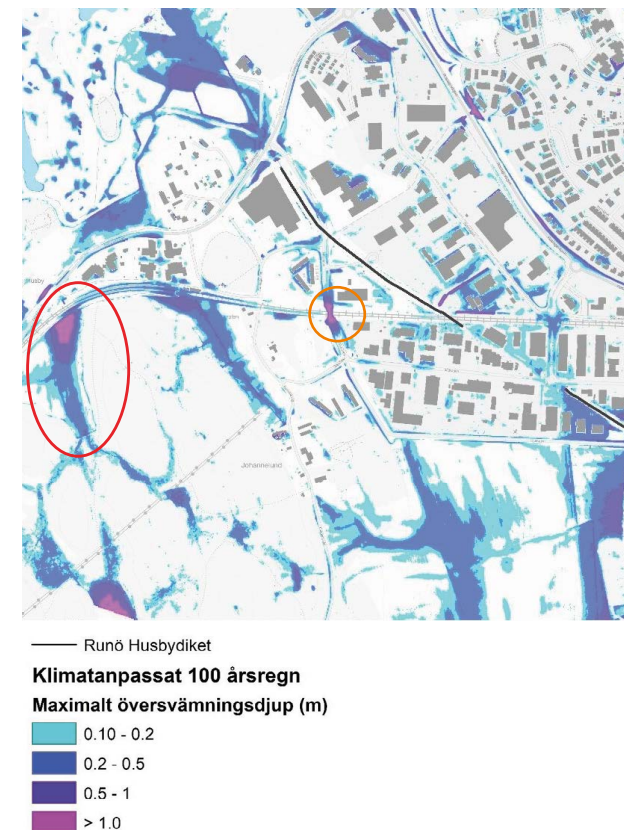
Markavvattningsföretag

Runö-Husbydiket börjar i norr vid Svinningevägen och leder ner till Tunafjärden. Dikets bredd varierar från cirka två till fyra meter och delar av diket är kantat med vass. Diket ingår i ett aktivt markavvattningsföretag som heter Nedre Runö Husby. Kommunen äger diket, med undantag för sträckan som är kulverterad under Sågvägen. Roslagsvatten ansvarar för dikets skötsel.

Även Hagby-Husby torrlägningsföretag har del av sitt båtadsområde inom planprogrammet. Detta markavvattningsföretag avses vara kvar.

Dike som ombändertar dagvatten norr om väg 276.

Figur 10. Utsnitt från skyfallsutredningen Runö-Husbydike. Kartbilden visar översvämningsdjup vid ett 100-årsregn, befintlig situation.

Vatten- och spillvattenutveckling

Programområdet är en viktig länk för att VA-mässigt knyta samman områden i västra Åkersberga med de centrala delarna av tätorten. En förutsättning för planprogrammets utveckling är att VA-ledningsnätet byggs fram från programområdet till ny pumpstation som kommer anläggas inom Kanalstaden. Byggnation av ny överföringsledning från denna pumpstation till Margretelunds reningsverk är en förutsättning för att ta hand om spillvatten från stora delar av programområdet. En stor del av programområdet är idag obebyggd mark vilket ger goda förutsättningar för VA-hanteringen genom att stora mängder vatten kan tas omhand naturligt.

Genom programområdet löper Norrvattens huvudvattenledning från Åkersberga till Rydbo. Ledningen går i utkanten av golfbanan och tvärs detaljplanerna för Haby äng och kulle samt Pilängen i öst-västlig riktning. Det finns en ledningsrätt om 2,5 meter på vardera sida om ledningens mitt. För arbeten som berör huvudvattenledningen krävs avtal med Norrvatten.

Vid Hagby äng och kulle samt Pilängen har detaljpaneläggning redan påbörjats. Dessa planer är en viktig länk för en väl fungerande VA-anläggning både inom programområdet och som länk mot Kanalstaden i öster och Täljö-Gottsunda i väster. Delar av den allmänna VA-anläggningen som idag försörjer delar av programområdet behöver på sikt dimensioneras upp och flyttas för att möjliggöra ytterligare exploatering.

En strategi för utbyggnad av spillvatten och dricksvatten behöver tas fram och hållas uppdaterad i takt med att detaljplaner utformas. Strategin behöver omfatta inbördes skedesberoenden för nya ledningar, uppdimensionering av befintliga huvudledningsstråk samt utredning av behov av flyttade ledningsstråk för att möjliggöra kommande detaljplaner.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald

Ekosystemtjänster är produkter och tjänster som människor får från naturens olika ekosystem. Förekomsten och funktionen av ekosystemtjänster är starkt kopplade till en fungerande grön infrastruktur, dvs. de nätverk av natur som de gröna och blåa strukturerna gemensamt bildar. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra grupper: **stödjande, reglerande, försörjande** och **kulturella**.

Grön- och blåstrukturer i och omkring en stad har stor betydelse för den biologiska mångfalden vilket är en **stödjande** ekosystemtjänst. Vid utformning av parker, gator och bostadsgårdar väljs inhemska arter, en stor bredd av arter samt många bärande och blommande växter. Eftersom skogsbryn generellt är artrika platser med höga naturvärden ska ny bebyggelse ta stor hänsyn till befintliga brynzoner. Gallring, och nyanläggning av bryn där det behövs, är andra åtgärder som är avgörande för att upprätthålla och öka den biologiska mångfalden i Åkers Runö.

Kommunens Översiktsplan 2040:

Framtidsbild 2040:

”Då Åkersberga stad växer västerut och det planeras för nyexploateringar samt planläggning av förnyelseområden är det viktigt att allmänt VA byggs ut. Med den framtida planerade utbyggnadstakten av bostäder och verksamheter, måste det allmänna VA-nätet klara av att möta de behov som uppstår utan att angelägna projekt fördröjs.”

Framtida gatuträd som planteras i nya bebyggelseområden och längs befintliga gator bidrar med **reglerande** ekosystemtjänster som luftrening, pollinering och temperaturreglering. Växtbäddar kan också dimensioneras för att ta hand om skyfall. Klimatanpassning är även en självklar del av gestaltningen av parker och bostadsgårdar.

Reglerande ekosystemtjänster innebär även grönyrtornas förmåga att rena luften och vattnet, trädens och växternas betydelse för att sänka temperaturen och reglera nederbörden samt våtmarkers betydelse för att förhindra översvämningar. Det stora antalet grönytor inom programområdet, både befintliga och föreslagna, ger goda förutsättningar för att bevara och vidareutveckla stödjande ekosystemtjänster. Björnungsskogen och åkerholmar och större parker minskar effekten av värmeböljor och binder växthusgaser, gatuträd bidrar till rening av luften och dammarnas buffertmöjligheter fungerar som anlagda våtmarker. Programmet innebär att ett antal hektar grönytor bebyggs med byggnader och vägar. De flesta av dessa ytor som tas i anspråk har en låg biologisk kvalitet, men mindre ytor skog och jordbruksmark kan komma att tas i anspråk för bebyggelse i enlighet med planprogrammet.

Försörjande ekosystemtjänster kan vara till exempel matförsörjning. Björnungsskogen bidrar till viss del med svamp och bär och programområdet kan komma att innehålla område för koloniodling eller urban odling. I speciella fall, till exempel vid en kris, kan skogen också bidra med virke och ved.

Kulturella ekosystemtjänster handlar om hur naturen påverkar människans välbefinnande samt psykiska och fysiska hälsa. Närhet till naturen kan bland annat påskynda tillfrisknande och minska stress.

Björnungsskogen är en viktig kulturell ekosystemtjänst inte bara för Åkers Runö utan för hela centrala Åkersberga. Bostadsgårdar, förskole- och skolgårdar samt parker och annan närmatur bidrar också med kulturella ekosystemtjänster då de planeras utifrån grönska och i en skala anpassad till rekreation.

I spridningsstrukturen för pollinatörer i Åkersberga tätort pekas området mellan Hagby äng och kulle och Pilängen ut som ett viktigt spridningssamband som i dagsläget bedöms som svagt. Sambandet sammanfaller med den spridningskorridor som beskrivs under Gröna samband på sida 58.

Parkerna och de nya dammarna skapar en ny tydlig grön infrastruktur som kan förändra statusen på spridningsstråket för pollinering från svagt till starkt. Då de klippta ytorna på golfbanan inte gynnar pollinering finns en risk för svag länk norr om grundskolan. Förslaget innebär att skolgården mellan stadsdelsparken och Pilängens grannskapspark samt angränsande gaturum utformas som gröna miljöer vilket då kommer att kompensera för exploaterings påverkan på spridningssambandet.

Kommunens Översiktsplan 2040: Framtidsbild 2040:

”I Österåker ges utrymme och goda livsvillkor för djur och natur. Det finns en rik biologisk mångfald och kommunen arbetar aktivt för att skydda och utveckla värdefulla miljöer och ekologiska spridningssamband. Kommunens ekosystemtjänster är väl kartlagda och integrerade i planeringen”

Åtgärder för ökad pollinering bör finnas med vid vidareutveckling av allmän platsmark. Åtgärderna kan innebära att död ved och stenrösen placeras ut på lämpliga ställen i skogsdungar och på berghällar, att ängsmark och andra blommande miljöer anläggs vid ny bebyggelse, att ytor intill infrastruktur ges lågintensiv skötsel och att gröna tak anläggs på större tak.

Ekosystemtjänster som bidrar till dagvattenrening och skyfallshantering är direkt nödvändiga för genomförandet av programförslaget. Större ytor har därför reserverats för skyfallshantering, främst på golfbanan, längs Runö-Husby diket och i parkområdena söder om järnvägen. Här finns också ytor för dagvattenhantering, bland annat genom att ge plats för flera stora dammar. Påverkan och konsekvenser på befintliga ekosystemtjänster behöver utredas vidare i samband med kommande detaljplaner där de berörs.

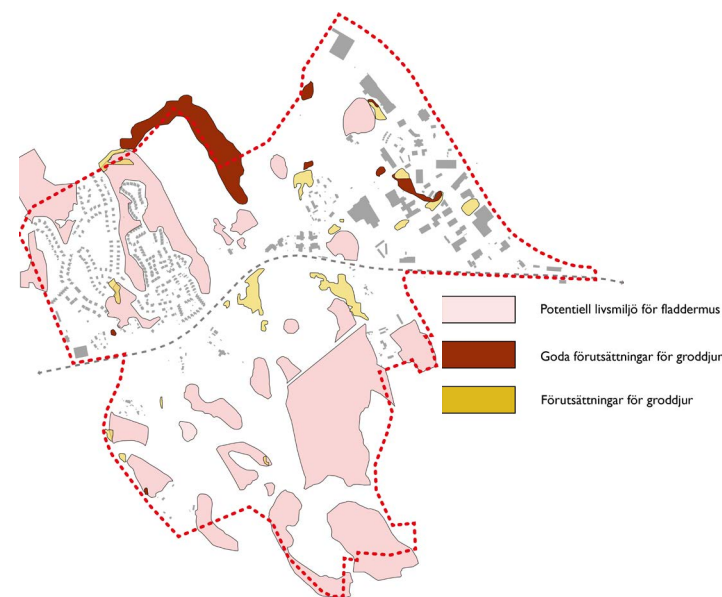
Artskydd

Arter och deras livsmiljöer utgör tillsammans grunden i biologisk mångfald. Om en art försvinner kan det få konsekvenser som är svåra att förutsäga. Artskydd är de lagar och åtgärder som samhället har beslutat om för att skydda och gynna arter som på något sätt hotas.

Inom ramen för planprogrammet har övergripande landskapsanalyser gjorts för artgrupperna fladdermöss och groddjur, samt en inventering av fåglar.

Landskapsanalysen av fladdermöss påvisar på en översiktlig nivå var arten kan ha sina livsmiljöer och förflyttningsstråk, baserat på naturtyp och närhet till vatten. Ingen planerad bebyggelse föreslås inom de utpekade livsmiljöerna, men hänsyn behöver tas vid exploatering även i anslutning till dessa områden.

Landskapsanalysen av groddjur påvisade områden som hade förutsättningar respektive goda förutsättningar att vara livsmiljöer för groddjur inom programområdet, och baserades på en habitatmodellering. Inom planprogramsområdet är det främst områden som angränsar till eller ligger på Österåkers golfbana som erhåller goda förutsättningar för groddjur. Vidare finns mindre områden med jordbruksmark och diken som i modelleringen bedöms vara lämpliga livsmiljöer. Resultatet från de båda landskapsanalyserna redovisas i figur 11.

Figur 11. Kartbilden visar de områden som är potentiella livsmiljöer för groddjur och fladdermöss.

Under fågelinventeringen påträffades ett antal prioriterade fågelarter och regionalt sällsynta naturvårdsarter. På grund av den översiktliga nivån av planprogrammet är det svårt att göra en bedömning om förbud enligt artskyddsförordningen kan komma att utlösas. Om exploatering sker i ett område där en skyddad art förekommer, och de föreslagna åtgärderna för ekologisk kontinuerlig funktion inte efterföljs, finns risk för förbud enligt artskyddsförordningen.

Fragmentering är ett stort hot mot biologisk mångfald, förutom exploatering av värdefulla miljöer. Därför bör ny bebyggelse och infrastruktur hållas samlad vid tidigare ianspråktagna områden. Exempel på skydds- och kompensationsåtgärd vid exploatering inom Åkers Runö är bland annat att stora delar av Björnungsskogen undantas för avverkning och exploatering eftersom flertal skyddade fåglar noterades vid inventering har sin livsmiljö där. Vid eventuell exploatering bör det kompenseras för eventuell förlust av livsmiljöer genom att skapa nya eller avsätta områden. Programmet föreslår ny bebyggelse huvudsakligen på mark med låga biologiska kvaliteter och undviker områden med höga naturvärden. Ny bebyggelse koncentreras längs järnvägen och huvudvägarna, medan de stora befintliga grönområdena golfbanan och Björnungsskogen bevaras.

Naturvärdesinventeringar och artskyddsutredningar kommer att utföras inom ramen för kommande detaljplaneprojekt om det bedöms finnas risk för påverkan på arter som omfattas av artskyddsförordningen.

Jordbruksmark

Jordbruksmark får enligt miljöbalken enbart tas i anspråk om orsaken bedöms vara ett väsentligt samhällsintresse som inte går att placera på annan plats. Huvuddelen av programområdet ligger inom en kilometer från Åkers Runö station, vilket gör området till ett prioriterat bebyggelseområde. Det är kommunens långsiktiga plan att utveckla samhället i närhet till kollektivtrafik då Österåkers kommun växer och befolkningen ökar. Så väl översiktsplanen som den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, uttrycker behovet av nya bostäder samt att bostäderna i första hand ska tillkomma i kollektivtrafiknära lägen. Genom Sverigeförhandlingen har kommunen åtagit sig att bygga ca 7 000 nya bostäder till år 2035.

Alternativa lokaliseringar för bebyggelse har prövats inom arbetet med Översiktsplan 2040 för Österåkers kommun, med fördjupning i lokaliseringsutredning för jordbruksmark inom Åkers Runö planprogram. Viss bebyggelse föreslås på jordbruksmark, eftersom det bedöms ge den totala strukturen för tätorten som är mest hållbar. Lokaliseringsutredningen för jordbruksmark inom Åkers Runö planprogram utgör utgångspunkt för att fortsätta utreda frågan i samband med detaljplanläggning inom dessa områden.

Österåkers kommun har tagit fram en jordbruksmarksstrategi som utreder mål och riktlinjer kring den långsiktiga hanteringen av kommunens jordbruksmark.

Av utredningen framgår att när jordbruksmark ligger i kollektivtrafiknära läge och i anslutning till befintliga områden och infrastruktur, finns förutsättningar att bedöma att utvecklingen är ett väsentligt samhällsintresse som kan gå före bevarandet av jordbruksmark.

En lokaliseringsutredning kopplad till jordbruksmark bör utföras i samband med detaljplanarbetets tidiga skede för att mer utförligt bedöma den specifika platsen.

Stora delar av programområdet är sedan tidigare detaljplanlagt och i de fall markanvändningen i detaljplanen är definierad som annat än jordbruksmark, är marken med stöd av dom P-6258-20, inte att betrakta som jordbruksmark. Detta är utgångspunkten även i de fall den faktiska användningen av marken i dagsläget är jordbruksmark, så länge marken är planlagd som något annat. Detta innebär att de fåtal ytor jordbruksmark inom programområdet som inte är detaljplanlagda för annan markanvändning kommer att bli mer utmanande att bebygga än övriga. Utveckling inom dessa områden kommer att behöva motiveras med en utredning av jordbruksmarken i det specifika fallet.

Jordbruksmark söder om järnvägen.

Målområde 4. I Åkers Runö utvecklas och förvaltas ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Särskilt värdefulla kultur- och naturmiljöer tas till vara

- Värdefulla natur- och kulturmiljöer bevaras. Utvecklingen sker med hänsyn till den äldre bebyggelsemiljön som utgör områdets attraktivitet, identitet och bidrar till hemhörighet.
- Den nya strukturen anpassas och integreras med försiktighet i och kring kulturmiljöstråket.
- Husbykullen tydliggörs i landskapet genom att riktlinjer i kulturmiljöanalysen efterföljs, bland annat bevarande av siktlinjer.
- Den nya stadsdelen och stadsdelsparken anpassas genom volym, höjd och avstånd kring Husbykullen vars karaktär bevaras. Den nya stadsdelen och stadsdelsparken integreras med försiktighet när Husbykullens omgivning utvecklas.
- Karaktäristiska element i kulturlandskapet tas tillvara där det är möjligt till exempel åkerholmar, odlingsrösen, alléer, äldre bryn, äldre ädellövträd. Stor hänsyn visas då de blir känsliga vid exploatering och fragmentering.

- Det obrutna kulturmiljöstråket bestående av bland annat Husbykulle, Husby gravfält och värdefull bebyggelse utefter Furmans väg bevaras för sin pedagogiska och tydliga läsbarhet av ett förindustriellt kulturlandskap.

Ekosystemtjänster väl integrerade i bebyggelsestrukturen

- Ekosystemtjänster integreras i bebyggelsestrukturen och bidrar till en attraktiv livsmiljö.
- Möjligheter ges till stadsnära odling, till exempel gemensamma odlingsytor.
- Rummen mellan husen utformas för att främja social interaktion och ekosystemtjänster.
- Befintliga miljöer som tex. Svinningevägen och Rallarvägen kompletteras med gatuträd.
- Nya grönbåa stråk för skyfallshantering och rekreation skapas i form av dammarna och kajpromenaderna vid golfbanan. Befintligt grönbåa stråk längs krondiket utvecklas.
- Gröna ytor fyller flera funktioner, exempelvis parkmark för rekreation, hantering av dagvatten samt ramar in och lyfter fram värdefulla kulturmiljöer.

Ekologiska spridningssamband och gröstruktur integrerade med bebyggelsen

- Grönstrukturen planeras tillsammans med den byggda strukturen och bidrar till stadsdelarnas attraktivitet.
- Särskild hänsyn tas till de ekologiska sambanden inom programområdet genom bla. att planera för sammanhängande gröna strukturer och utforma gröna ytor för spridning av viktiga artgrupper.
- Grönytor med höga naturvärden tas tillvara inom de ekologiska spridningskorridorerna.
- Grön infrastruktur i form av sammanhängande parkrum och dammiljöer stärker upp befintligt svagt spridningssamband för pollinatörer. Pollinering blir en viktig aspekt i utformningen och skötseln av alla parker och naturområden.
- Grönska längs gaturummen används för att minska bebyggelsens och vägarnas barriäreffekter.
- Grönska används för att tydliggöra stråk och som identitetsskapande och orienterande element.

Målområde 4. I Åkers Runö utvecklas och förvaltas ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

En robust dagvatten- och skyfallshantering

- Större ytor för bland annat dagvattenhantering, skyfallshantering och värmeutjämning planeras på delavrinningsnivå och ingår i strategiska lösningar innan detaljplaneläggning.
- Utpekade områden för kraftig nederbörd som kan tillåtas svämma över vid behov.
- Ytor för rening av dagvatten samt skyfallshantering blir ett naturligt inslag i stadsbilden.
- Nya ledningsstråk byggs ut för att tillmötesgå utvecklingen. Befintligt ledningsnät uppgraderas och andra nödvändiga åtgärder vidtas vid ombyggnation av gatunätet i samband med nya detaljplaner och exploateringar samt löpande vid behov.
- Parkerna inom programområdet bidrar till en robust skyfalls- och dagvattenhantering.

Biologisk mångfald främjas

- Biologisk mångfald främjas genom att ta vara på befintliga höga naturvärden, men också genom att planera för rik biologisk mångfald framför allt på allmän platsmark.
- Biologisk mångfald främjas bland annat genom att tillämpa grönytefaktor på kvartersmark.
- Björnungsskogens mest värdefulla delar utvecklas som värdekärnor för biologisk mångfald.
- Befintliga brynmiljöer utvecklas.

Målområde 5

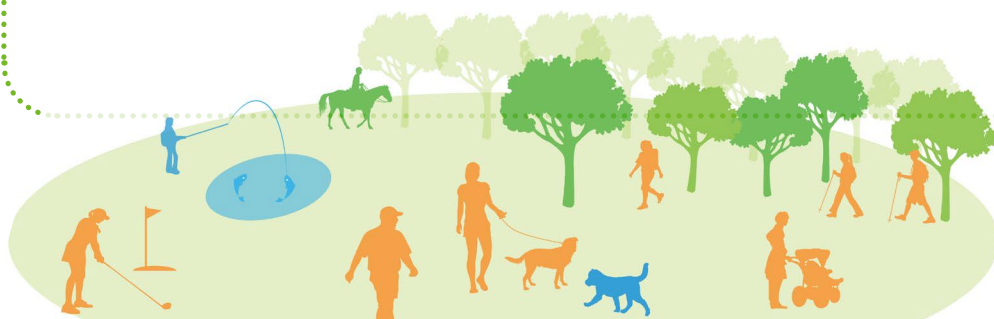
I Åkers Runö finns god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter

Målområdet omfattar både bevarande och utveckling av befintliga rekreations- och idrottsmöjligheter samt utveckling av nya rekreativa platser.

Befintliga rekreationsmöjligheter innefattar bland annat multiarenan, Österåkers golfklubb och Björnungsskogen. Den nya stadsdelsparken planeras inrymma många olika platser för rörelseglädje, avkoppling och social samvaro. Ytterligare en ny plats för simhall eller annan idrottsverksamhet planeras intill multiarenan.

Målområdet omfattar:

- Ytor för idrott möjliggörs inom området och multiarenan blir en central målpunkt för idrott
- Söder om stationen skapas en central målpunkt för friluftsliv och Björnungsskogen utvecklas till ett friluftsområde som värnar de höga naturvärdena
- Björnungsskogen, parker, promenadstråk och befintliga områden för sport och rekreation utvecklas och tillgängliggörs så de upplevs lätta att nå för rekreation i vardagen
- Värna och utveckla närnaturen som blir en naturlig del för barns möte med natur- och friluftsliv
- Stadsdelsparken blir en grön oas och en attraktiv målpunkt för hela Åkers Runö
- Grannskapsparker med fokus på funktioner som bidrar till ett rikare vardagsliv
- Kvartersparker och andra offentliga miljöer utformas för lek, umgänge och avkoppling

Befintliga natur- och rekreationsområden

Björnungsskogen

Björnungsskogen är idag ett uppskattat naturområde som bland annat innehåller ett flertal gång- och ridstigar.

Björnungsskogen ligger inom programområdets södra del och är ett skogsområde på cirka 95 ha. Kommunen äger idag den norra delen av skogen, medan de södra delarna ägs av privata fastighetsägare. Skogen är idag ett välbesökt rekreationsområde och kommer med framtida bostadsutveckling i och kring Åkers Runö bli en ännu mer populär målpunkt.

Kommunens översiktsplan föreslår att Björnungsskogen utvecklas som frilufts- och rekreationsområde, i enlighet med riktlinjen att planera för god tillgång till tätortsnära natur. Översiktsplanen anger följande utmaning för kommunens rekreationsbehov i framtida utveckling: *"Säkerställa tillgången till och tillgängligheten till rekreationsområden och tätortsnära natur när Österåker växer."*

Inom Björnungsskogen finns ett flertal höga naturvärden som är av vikt att bevara både för djur- och växtlivet. Inom arbetet med planprogrammet har en fågelinventering tagits fram då vissa fågelarter är särskilt skyddsvärda. Inventeringen visar att ett flertal fågelarter använder Björnungsskogen både för revir och häckning, bland annat grönfink, gröngöling, gråkråka, gulsparv, tofsmes och svartmes.

Inom arbetet med planprogrammet har även en naturvärdesinventering tagits fram. Inventeringen visar att Björnungsskogen bland annat innehåller hållmarkstallskog och en ovanlig biotop, sandbarrskog. Båda dessa områden har högt naturvärde, naturvärdesklass 2 av 5 där 1 är det högsta.

Det finns även stora områden med påtagligt naturvärde, naturvärdesklass 3, i de södra delarna av Björnungsskogen. Naturvärdesinventeringens rekommendation är att bevara naturobjekt med högt naturvärde, klass 2, och ta stor hänsyn till områden med påtagligt naturvärde, klass 3.

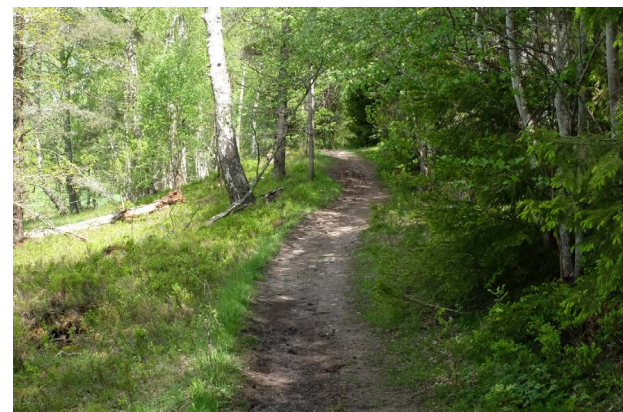
Utöver att bevara specifika områden med höga naturvärden finns det även ett värde i att bevara ett sammanhängande skogsområde. Detta är fördelaktigt för de arter som behöver tillgång till flera olika miljöer under sin livscykel. Om skogen delas upp i minde dungar riskeras fragmentering och svårigheter för vissa arter att röra sig mellan skogsområdena. Ett större område ger även bättre skydd mot störning i form av buller och konstant närhet till människor. Planprogrammet föreslår därför att de nya stråken inom skogen ska placeras så att de leder besökare runt och förbi skyddsvärda områden så att naturvärdena inte påverkas negativt av människor. Ett inriktningsdokument bör tas fram för området så att skogens naturvärden fortsatt kan värnas och utvecklas. Ett inriktningsdokument kan vägleda och sätta fokus på ett specifikt område som behöver utvecklas utifrån vision och mål. Aktörer och verksamheterna är delaktiga i framtagandet av dokumentet och tillsammans konkretiseras bland annat rådighet, förvaltningsansvar, platsutveckling och drift för området.

Planprogrammet för Åkers Runö utvecklar möjligheterna till rekreation och rörligt friluftsliv för boende i sin närmiljö genom att tillgängliggöra Björnungsskogen och tillskapa ett nytt attraktivt friluftsområde.

Området föreslås utvecklas med till exempel nya tydliga entréer, spårcentral, motionsspår, skyltade stigsystem, tillgänglighetsanpassade rastplatser med mera. För att upplevelsen av skogen som nåbar och inte långt bort är det önskvärt med ett tydligt skylt- och gångsystem till skogen från bostadsområdena.

Att ha en skog inom gångavstånd från en tågstation är en unik kvalitet som bör tas till vara. Roslagsbanan i sig är dock en barriär som försvårar åtkomsten för de boende norr om järnvägen. En huvudentré i form av en spårcentral som underlättar för besökare att hitta i skogen, med information, kartor och till exempel utegym kan underlätta för människor att hitta hit.

Tillgängligheten till skogen som rekreationsområde kan även förbättras om en ny gång- och cykelbro över järnvägen i förlängningen av Hagby äng och kulle söderut kommer på plats, vilket föreslås i målområde 2. Entréer i öster, söder och västerut mot Täljohalvön, Gottsunda och Kanalstaden förses med informationstavlor och karta som lotsar besökaren vidare in i skogen. Då skogen redan idag används för bland annat ridning bör förutsättningarna utredas vidare för denna aktivitet och se över möjligheterna att koppla samman kommunala ridstigar med befintligt ridningsnät norr om väg 276.

Gångstig i Björnungsskogen som föreslås bevaras och utvecklas. Björnungsskogen är en del av ett övergripande ekologiskt samband samt ett betydelsefullt rekreationsområde

Närnatur

Utöver Björnungskogen har programområdet ett antal värdefulla mindre naturområden, så kallade närnaturområden. Alla dessa områden och mindre åkerholmar är av betydelse för spridningsvägar för djur och växter samt viktiga för de gröna rekreativa stråken.

Inom området Pilängen söder om Pilstugetomtens handelsområde finns närnatur som föreslås bevaras. På naturkullen finns ett område med ”högt naturvärde” som utgörs av naturtypen tallskog, klass 2 och ett område med ”påtagligt naturvärde” som utgörs av skyddsvärda ädellövträd, klass 3. Här påträffades även de skyddade eller rödlistade arterna blåsippa, talticka och kråka i samband med inventering.

Naturkullen bör bevaras som naturmark men kan tillgängliggöras genom ett nytt stigsystem för allmänheten som inte påverkar naturvärdena negativt. Naturkullen ligger inom ett av de gröna rekreativa stråken som sträcker sig i östvästlig riktning (se karta 9) och förbinder området Pilängen med den föreslagna stadsdelsparken.

Utöver ovan nämnda naturområden så finns det även andra ytor med naturmark inom programområdet, bland annat natur- och rekreationsområdet väster om Hagby äng och kulle. Även Husby gravfält innehåller naturmark som utgörs av öppen naturmark med inslag av gamla tallar. Dessa områden ingår i spridningskorridorer och/eller gröna rekreativa stråk, se karta 9. Fler inslag av närnatur kan finnas och i kommande detaljplaner ska tillgången till närnatur värnas och kopplingar via gröna stråk ses över.

Angränsande natur- och kulturområden

Strax väster om programområdet ligger Ekbacken vid Lillträsk som är ett naturområde med höga naturvärden. Inom ekbacken finns ett stort bestånd av gamla ekar och området är klassat med högsta naturvärde, klass 1.

Väster om Ekbacken sträcker sig Långhundraleden som idag är en dalgång som förbinder Lillträsket i söder med Storträsket i norr. Långhundraleden var vikingarnas sjöfartsled som förband Östersjön med Gamla Uppsala. Sjöarna Storträsket och Lillträsket ingick i Långhundraledens västra infart. Man har hittat spår efter bebyggelse och mänsklig verksamhet på ett flertal platser längs leden. Gottsunda fornborg som ligger på en höjd öster om storträsk vittnar om detta. Borgens huvudfunktion kan ha varit att bevaka den viktiga segelleden.

Både Ekbacken och Långhundraleden ligger inom avgränsningen för Täljö-Gottsundas pågående planprogram.

Söder om Åkers Runö ligger Näsuddens naturreservat som är ännu ett värdefullt rekreationsområde i närheten av programområdet. Näsuddens naturreservat ligger på en halvö som är omgiven av Täljöviken och Svinningeviken åt väster och Tunafjärden åt nordost. Här finns det berg med fin utsikt, gammal barrskog, slätterängar som är öppna, beteshagar, lundartade miljöer och strandängar i gott skick. Reservatets omväxlande landskap gör att många olika livsformer trivs här som bland annat ädellövträd, orkidén Adam och Eva, gräshoppsångare, törnsångare och rosenfink liksom havsörn.

Programområdet angränsar till de gröna kilarna, som är en del av regionens större sammanhängande grönstruktur med många höga natur- och kulturmiljövärden. Kopplingarna till dessa kilar kan med fördel utvecklas genom nya natur- och kulturstigar och genom att förstärka naturvärdena.

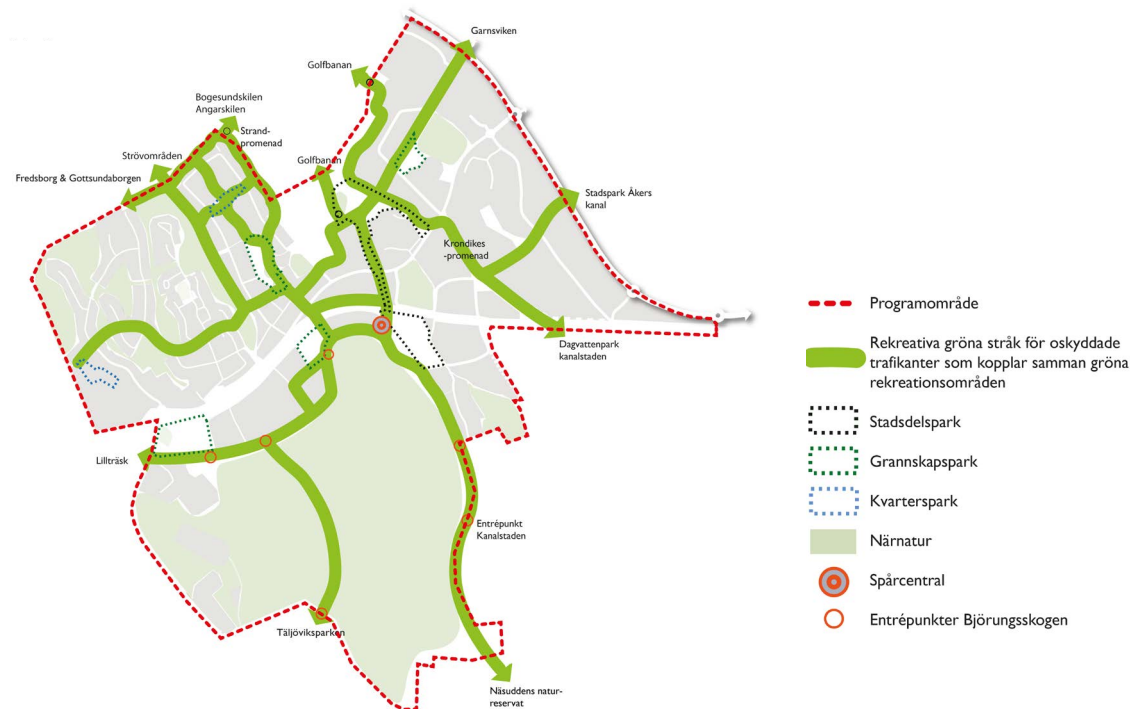
Gröna planteringsytor utefter gångväg vid Roslagens företagspark.

Utblick över åkermark söder om järnvägen. Delar av marken föreslås exploateras för bostäder.

En sammanhängande grön struktur behövs både i de stora landskapsstråken och inom de bebyggda områdena i Åkers Runö. Ett sammanhängande nät för gång och cykel i gröna miljöer underlättar för att komma ut till närmaste grönområde, såväl park som närnatur eller större rekreationsområde. Gröna stråk och kopplingar gör det lätt och tryggt att komma ut till dessa områden, i såväl rekreativt syfte som i samband med vardagsärenden.

ibland utgörs de gröna kopplingarna av breda skogskorridorer, ibland är kopplingarna avskurna eller består enbart av en väg med gatuträd mellan fastigheter. Grönstråken kan ha olika karaktär och bredden är avgörande för vilken typ av utformning och vilka funktioner de kan innehålla. Nedan beskrivs de vanligaste karaktärerna hämtade från Strategi för parker i Österåkers kommun, antagen av kommunfullmäktige 2021.

Figur 12. Gröna rekreativa kopplingar, parker och naturområden som föreslås inom Åkers Runö.

1. Gångstråk/passage 5 m.

Här rymms enbart en stig eller GCväg med omgivande diken. Fastigheternas karaktär dominerar helt upplevelsen längs stigen. Utan tydlig vägvisning eller utformning finns risken att dessa släpp kan upplevas privata. Konflikt kan uppstå med fastighetsägare.

2. Grönstråk/passage 10 m.

Här ryms en rad träd på ömse sidor om en stig eller väg. Passagen känns mer allmän men fastigheternas karaktär dominerar fortfarande upplevelsen.

3. Grönstråk 18 - 20 m.

Här ryms 1-2 rader träd eller smal skogsrida som avskärmning mot omgivande tomter. En bredd på 18-20 meter eller mer behövs för att det ska bli ett grönstråk och kännas som ett eget rum skilt från bebyggelse. Förutsatt att det finns växtlighet mellan stig/väg och tomter.

4. Grönstråk 50 m.

Här kan man passera i ett skogsområde och uppleva sig relativt ostörd av omgivande bebyggelse. I stråket kan bevaras natur och mindre berg.

5. Grön korridor >100 m.

Här kan man passera i ett skogsområde och uppleva sig ostörd av omgivande bebyggelse. Upplevelsen av en riktig skog.

Källa: Strategi för parker i Österåkers kommun som godkändes 2021 av kommunfullmäktige.

Österåkers Multiarena

Centralt inom programområdet finns en ny multiarena som öppnade för allmänheten 2022. Här finns det plats för en mängd olika idrotter såsom innebandy, basket, bordtennis, cheerleading, friidrott, gymnastik och trampolin. Det finns kafé, sociala ytor och mötesrum för aktiviteter dagar, kvällar och helger. Flera skolor använder hallen dagtid. Hallen används förutom för träningsaktiviteter även till tävlingar, idrottsevenemang och mässor.

Det stora antalet besökare och användare innebär att multiarenan är en av programrådets största målpunkter. En tydlig koppling mellan Åkers Runö station och multiarenan underlättar för besökare från andra delar av Åkersberga att resa med kollektivtrafik. Även närheten till det föreslagna regionala cykelstråket gör det smidigt att komma till och från hallen till fots eller med cykel. Multitarenan lockar besökare utanför programområdet både från andra delar av kommunen och regionen samt vid event kopplade till sverigemästerskap även från andra delar av landet.

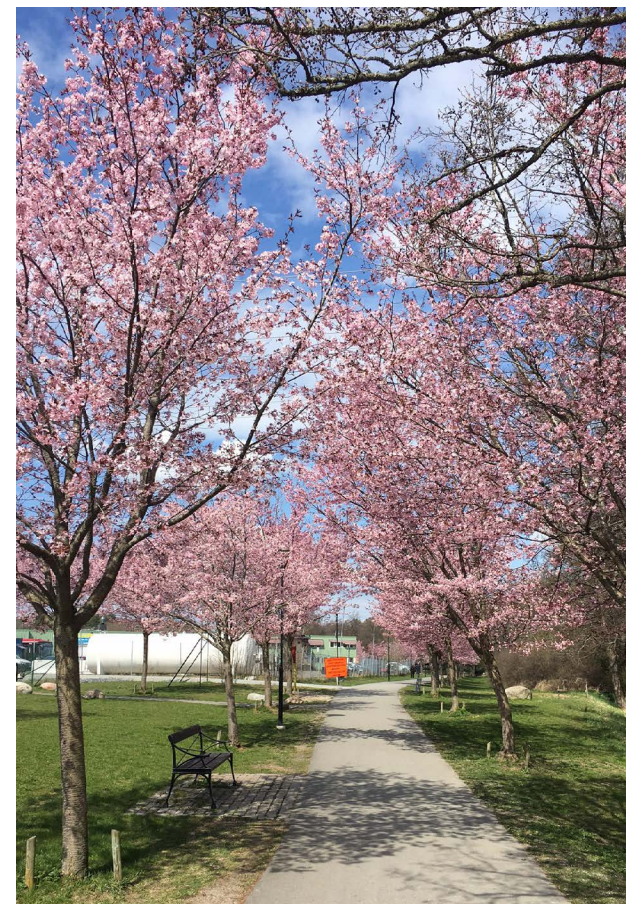
Ytor för idrott

Inom Åkers Runö finns det idag ett flertal idrotts- och rekreationsmöjligheter och ambitionen är att utveckla dessa ytterligare samt möjliggöra tillkomsten av nya. Detta stämmer väl överens med ambitionen i översiktsplanen. Fler invånare inom programområdet kommer att generera ett stort behov av ytterligare idrotts- och rekreationsytor. Åkers Runö ska erbjuda ett varierat utbud av idrottsytor och anläggningar, bland annat föreslås simhall strax söder om multihallen. Idrottsfunktioner ska även möjliggöras i parkerna.

Speciellt lämpliga parker för idrott är den större grannskapsparken vid Tåppans väg samt stadsdelsparken. Dessa parker lämpar sig extra väl för utrymmeskrävande idrott, så som fotboll. De föreslagna nya skolornas placering innebär att de får god tillgång till idrottsytor. Parkerna kan också erbjuda flexibla, öppna ytor för spontanidrott som kan användas för en rad olika bollsporter utomhus.

Kvarteret strax söder om multihallen kan med fördel förutom idrottsändamål även utvecklas med andra verksamheter eller funktioner för att bidra till ett flöde av människor över dagen. Glasade bottenvåningar med verksamheter längs med gatan skulle kunna skapa förutsättningar för ett mer synligt gaturum som bidrar till en upplevd närvaro under fler timmar på dygnet. Detta i sin tur bidrar till att upplevelsen av trygghet förstärks vilket är extra viktigt med tanke på byggnadens centrala placering utefter ett av huvudstråken i området. Ett stort antal människor kommer att passera det nya kvarteret för idrott och andra funktioner, vilket ger den en betydande roll för upplevelsen av gaturummet.

*Kommunens Översiktsplan 2040:
”I samband med bebyggelseutveckling av halvprivata grönområden, såsom golfbanor, idrottsplatser med mera, ska dessa så långt som möjligt göras tillgängliga för allmänheten.”*

Stadspark Åkers Kanal sträcker sig nordöst om programområdet.

Multiarenans entré mot Företagsallén.

Österåkers Golfklubb

Golfbanan är en tillgång för boende i området men även för invånare i andra delar av kommunen och värdefull för identiteten och infarten till Åkersbergas centrala delar. Inom anläggningen finns, förutom golfbana av hög kvalitet, padelbanor och på vintern används delar av golfbanan för längdskidåkning. Golfklubben har även en restaurang och konferenslokaler. I kommunens översiktsplan står att: *"Golfbanan ska få mer karaktär av "ätreunt-rekreativsområde".*

Redan idag är golfbanan en välbesökt målpunkt som har besökare från andra delar av kommunen och regionen. Golfbanan är tillgänglig även för dem som inte spelar golf och ska kunna nyttjas som ett strövområde med tydliga och säkra promenadvägar. Golfbanans vidsträckta vyer och siktlinjer utgör en vacker entré till Österåker. Åkerholmarna i anslutning till golfbanan bevaras och det för övrigt öppna böljande landskapet bibehålls.

Nya tydliga entrépunkter ska göra det lättare för besökare att ta sig in på golfbanan på vissa lämpliga platser samt att på ett säkert sätt ta sig till och från klubbhuset där restaurang finns. Tre entrépunkter föreslås - en i anslutning till Hagby Äng och kullens norra del, en i anslutning till föreslaget gång- och cykelstråk norr om föreslagen grundskola och en i anslutning till Pilängen. De nya entrépunkterna är placerade utifrån golfbanans utformning och grundstruktur och bidrar till en ökad orienterbarhet och säkerhet. Entrépunkterna finns illustrerade på karta 11.

Mellan golfbanan och de föreslagna bostäderna i områdena Pilängen och Hagby äng och kulle föreslås ett system med dammar som ska uppfylla flera olika funktioner. Bland annat ska dammarna fungera som fysiska hinder som leder besökarna till säkra gångvägar och entrépunkter. Dammarna är placerade och utformade med hänsyn till hållens utslagsplats och utgör både ett visuellt inslag och en väl gestaltad säkerhetsbarriär.

Utveckling av parker

För en god parktillgång är de centrala aspekterna närhet, kvalitet och tillgång, enligt kommunens strategi för parker. En parks kvalitet handlar om vilka funktioner och värden som parken har. Mångfunktionalitet är ett begrepp som ofta används för att belysa vikten av att en park behöver ha många olika funktioner. Samtidigt har mångfunktionaliteten sina gränser. Det finns funktioner som är svåra att kombinera på samma yta. Parker är platser för aktivitet, men också rofylldhet. De är platser som kan ha stora öppna ytor för sport, lek och social samvaro, men också för prydnad, lummighet och avskildhet. För att stärka parkernas identitet är även offentlig konst en viktig aspekt. För att uppnå nationella och lokala miljömål är det väsentligt att bevara och utveckla parkernas ekosystemtjänster. Parkerna kan bidra med reglerande ekologiska funktioner som omhändertagande av dagvatten, och naturliga eller skapade sänkor kan fungera som tillfälliga översvåmningsytor.

På följande sidor beskrivs vilka olika typer av parker som behöver utvecklas inom planprogrammet samt vilka kvaliteter och funktioner som bör tillskrivas respektive park. De olika parktyperna bör ha olika storlek och närhet till bostäder, arbetsplatser och skola, se faktaruta här intill. Parktyperna som presenteras närmare här är stadsdelspark, grannskapspark och kvarterspark.

Principer för Österåkers parker

Stadsdelspark

Storlek: 5–10 hektar, inom 800 meter från bostad eller arbetsplats/skola.

Vägledande karaktär: Lokal målpunkt, både vardagliga funktioner såsom lekplats och sittmöjligheter samt ett varierat utbud.

Grannskapspark

Storlek: 1–5 hektar inom 300 meter från bostad eller arbetsplats/skola.

Vägledande karaktär: Närhet. Fokus ska vara på de aktiviteter som behövs i vardagen (lekplats, bänkar, grön oas). Kan antingen vara intensivt skött med blomsterprakt och/eller prydnadsvärde eller extensivt skött som skogsduge eller öppen yta.

Kvarterspark

Storlek: 0,2–1 hektar. Max 300 m från bostad utan att passera gata >3000 fordon/dygn och max 30 km/tim.

Vägledande karaktär: Mindre park för boende och besökare. Lekmöjligheter.

Fickpark

Storlek: 0–0,2 hektar.

Vägledande karaktär: Småskaligt och estetiskt element i stads-/gatumiljön

Principerna ska ses som vägledande, i varje enskilt projekt behöver platsens förutsättning och behov styra exakt utformning.

Källa: Strategi för parker i Österåkers kommun som godkändes 2021 av kommunfullmäktige.

Grön- och blåstruktur med föreslagna parker

Karta 11. Grön- och blåstruktur med föreslagna parker och värdefulla naturområden som anses bevaras.

Stadsdelspark

Kommunens parkstrategi anger att: *"Målsättningen är att alla stadsdelar och utvecklingsområden ska ha en stadsdelspark inom 800 meter från bostaden."*

En ny stadsdelspark föreslås ingå i ett större grönt samband där både rekreation och ekologisk spridning står i fokus i en utveckling av Åkers Runö. Stadsdelsparken utformas med flera sammanhängande gröna stråk, korridorer, öppna ytor och offentliga rum. En del av stadsdelsparken ligger norr om spåren mellan Hagby äng och kulle, medan en del av stadsdelsparken ligger söder om spåren mellan stationen och Björnungsskogen.

Parken blir en viktig lokal mötesplats och får en samlande roll för hela programområdet. Den ska fungera som en grön länk mellan Hagby äng och kulle och Pilängen men även norr och söder om järnvägen.

Det är viktigt att stadsdelsparken utformas med fokus på trygghet då den är den sammanbindande länken mellan dessa områden. Grannskapsparkerna i områdena bildar tillsammans med stadsdelsparken ett nytt grönt attraktivt parksystem inom Åkers Runö. Detta blir ett starkt tillskott till rekreativsmöjligheterna i området.

Stadsdelsparken i Åkers Runö blir en generationsövergripande mötesplats för hela programområdet och dess utbud riktar sig till människor i olika åldrar och med olika intressen. Parkens centrala delar placeras strategiskt i anslutning till en förskola och en grundskola. Golfbanan intill ger parken kvalitéer i form av rymd och vidsträckt siktlinjer ut över landskapet. Dammarna intill Pilängen ger platsen vattenkontakt och en kajpromenad vilket ska ses som en resurs i gestaltningen av parken. Södra stadsdelsparken skapar en viktig länk mellan stationen och Björnungsskogen som frilufts- och rekreativsmöjlighet. I den här delen av stadsdelsparken möjliggörs en entré till skogen.

I stadsdelsparken möts flera viktiga gång- och cykelstråk som länkar samman närliggande bebyggelseområden. Det kommer att vara möjligt att gå från kajpromenaden i Pilängen längs stadsdelsparken, förbi den föreslagna grundskolan och upp till dammarna i Hagby äng och kulle (se figur 12 där gröna rekreativa kopplingar finns illustrerade). Via stadsdelsparken skapas också gena gång- och cykelstråk mellan exempelvis Åkers Runö station och bostadsområden norr om väg 276.

Parken angränsar till Husbykulle, Husby gravfält och torpet Egypten vilket bidrar till att dessa kulturhistoriskt värdefulla miljöer kan bevaras. Samtidigt bidrar dessa miljöer till parkens identitet och karaktär.

*Strategi för parker i Österåkers kommun:
"Kommunen ska erbjuda boende och
verksamma ett varierat utbud av grönområden av
god kvalité."*

Inspirationsbild, nya järnvägsparken i Åkersberga.

Parkmiljön ger en bebyggelsefri zon till dessa värdefulla kulturmiljöer. Husbykullen har ingen direkt koppling till gravarna, men den visuella kontakten till dessa i landskapet bedöms viktig att bevara för att platsens historiska användning och utveckling ska vara fortsatt läsbar.

Stadsdelsparken föreslås innehålla öppna flexibla gräsytor, en till två större lekplatser samt platser för rörelse, rast, kulturevenemang, ytor för idrott, vattenkontakt och avkoppling. Stadsdelsparken bör innehålla någon extra facilitet som gör den attraktiv och som saknas i Åkersbergas andra parker, exempelvis en plaskdamm för att svalka sig varma dagar.

Parken planeras med en rik artvariation av träd, buskar och perenner som ger fina årstidsväxlingar samt blomsterprakt. Parken kommer även att ha en viktig funktion för dagvatten- och skyfallshantering framför allt inom området söder om järnvägen.

Parken ges tydliga entréer, ska vara tillgänglighetsanpassad som minsta krav samt ska innehålla vind-, sol och regnskyddade sittplatser. Konst som lyfter fram Åkers Runös identitet bör ingå som en del av parkens utformning för att stärka platsens identitet. Parken bör vara väl belyst och innehålla någon typ av effektbelysning. Ett övergripande gestaltningsprogram bör tas fram tidigt som är vägledande i hur parken sedan byggs ut efterhand.

Grannskapspark i Hagby äng och kulle

Den planerade grannskapsparken blir Hagby äng och kullens hjärta och ska fungera som en mötesplats för alla som bor i det nya bostadsområdet. Parken ligger strategiskt placerad intill två planerade nya förskolor. Delaktighet, jämställdhet och trygghetsaspekten är andra ledord som ska finnas med och forma parken inom Hagby äng och kulle.

Centralt finns ett vidsträckt landskapsrum i form av en stor gräsyta med lätt skålad form med en sparad åkerholme i kanten. Det öppna rummet omges av mindre platser och rum för olika aktiviteter som tex. lek, rörelse och avkoppling. Parken gestaltas med stora träd, bryn och ängsytor som ramar in och erbjuder blomning från vår till höst. Parken ska vara tydligt avgränsad rumsligt till kvartersmark och omkringliggande gator med naturlika bryn.

Grannskapspark i Pilängen

Inom området Pilängen föreslås en centralt placerad grannskapspark intill den befintliga naturkullen. Parken blir områdets gemensamma mötesplats och platsen för rekreation i vardagen. I anslutning till parken finns en förskola och parken är utformad med olika lek-, sitt- och vistelseytor.

Nya grupper av planteringar, åkerholmar med ädellövträd och flerskiktade bryn ger svalka under varma sommandagar och visar årstidernas växlingar. De värdefulla brynmiljöerna i sydvästläge i parkens norra delar bidrar med naturkaraktär, spridningssamband och biodiversitet. Genom att delar av parken får en vildare karaktär med lågintensiv skötsel kan nya livsmiljöer för pollinatörer skapas.

I parken ska det också rymmas en flexibel öppen gräsyta med en skålad form, omgärdad av flacka lutningar, för att kunna fördröja kraftig nederbörd. Alla parker inom programområdet bör förses med belysning med trygghetsaspekten i fokus.

Västra delen av grannskapsparken i Hagby äng och kulle. Illustration från gestaltningsprogram för detaljplanen Hagby äng och kulle.

Grannskapsparker söder om järnvägen

Programförslaget innehåller två grannskapsparker söder om järnvägen. Dessa parker sammanfaller med utpekad mark för bland annat dagvatten och skyfall, se karta 11. Blåstrukturens potential till intressanta och populära utemiljöer för lek, vistelse och lärande tas tillvara i gestaltningen av parkerna. Parkerna söder om järnvägen ska ha stort fokus på ekosystemtjänster, och i synnerhet pollinering. Alla parker utformas utifrån kommunens lekplatspolicy och program och parkstrategi.

Kvartersparker och andra offentliga ytor

I kommunens strategi för parker i Österåkers kommun står det att:

”Österåkers parker erbjuder en mångfald av både kultur och natur. Parkerna inbjuder till rekreation, lek och avkoppling och är samtidigt gröna miljöer för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Parkerna är en viktig del av det offentliga rummet och många parker har tydliga kopplingar till kulturmiljön. Tillgång till parker och grönområden har stor betydelse för människans livskvalitet och parker är en viktig del i att skapa attraktiva stadsmiljöer.”

Inom programområdet ska det utöver redan beskrivna grannskapsparker och stadsdelsparken finnas ytterligare mindre parkytor så kallade kvartersparker och fickparker. Placering av dessa utreds i varje enskild detaljplan och kommunens Strategi för parker i Österåkers kommun ger även riktlinjer kring storlek och utformning till dessa.

Området kring Runö-Husbydiket utvecklas till ett grönt rekreativt parkstråk som förbinder planerade stråk i norr, längs dammen i Hagby äng och kulle och stråket utefter föreslagna dammar i Pilängen, genom den föreslagna stadsdelsparken mot cykelstråket och Kanalstaden, se figur 12.

Längs med Runö-Husbydiket föreslås att behovet och nyttan av en ny bilväg ska utredas vidare. En ny gång- och cykelväg blir en viktig koppling österut mot centrala Åkersberga. Den föreslagna bilvägen och gång- och cykelstråket behöver utredas vidare då området kring Runö-Husbydiket är en lågpunkt och risk för översvämning föreligger. En separat utredning kring skyfallspåverkan på Runö Husbydikets flöden och sekundära avrinningsvägar mot recipient har tagits fram och detta finns ytterligare beskrivet under rubrik Hantering av skyfall.

Kommunens Översiktsplan 2040:

”Den utpekade grönstrukturen med rekreationsområden, stråk och gröna entréer har möjlighet att skapa en långsiktigt hållbar tillgång till rekreativa områden.

Ambitionen i riktlinjerna är också att bevara och skydda områden med höga biologiska värden och betydelsefulla ekologiska spridningssamband.”

En mångfald av gröna miljöer

Gröna gårdar

Bostadsgårdar inom programområdet bör gestaltas så att de skapar trivsamma och gröna miljöer. Det bör finnas plats för lek, sociala möten och klimatanpassning. Växtarter som klarar både blöta och torka bidrar särskilt till ekosystemtjänsternas reglering av lokalklimat samt rening och reglering av dagvatten.

Träd, buskar och perenner bör innehålla en stor variation av arter för att gynna den biologiska mångfalden. I planteringarna väljs växter som gynnar pollinatörer. En andel av gårdarna bör placeras på mark och ej bjälklag för att skapa förutsättning av utveckling till stora gamla träd.

Gröna tak och väggar

Gröna tak används där det är möjligt eftersom de bidrar med ett flertal positiva effekter i stadsmiljön och fungerar som naturliga reningsverk för både vatten och luft. De hjälper till att fördröja mindre regn och tar hand om förorenat dagvatten och avlastar dagvattensystemen. Växtlighet på bebyggelse dämpar även buller och binder luftföroreningar vilket förbättrar luftkvaliteten kring byggnader. En grön takbädd isolerar byggnaden året runt vilket ger en jämnare inomhustemperatur då taket bidrar till en svalare temperatur om sommaren och ger isolering vintertid vilket sparar energi. Gröna tak och väggar tillför estetiska värden till stadsmiljön och erbjuder även människor som bor högre upp en grön utsikt.

Målområde 5. I Åkers Runö finns god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Nya ytor för idrott möjliggörs inom området och multiarenan blir en central målpunkt för idrott

- Multiarenan är integrerad i den nya strukturen med tydliga kopplingar till omkringliggande målpunkter för idrott, huvudstråk och övriga rekreationsytor.
- Nya ytor för idrott föreslås.
- En simhall möjliggörs inom området.
- Ytor för idrott möjliggörs i de större parkerna.

Söder om stationen skapas en central målpunkt för friluftsliv och Björnungsskogen utvecklas till ett friluftsområde som värnar de höga naturvärdena

- Söder om järnvägen anläggs en spårcentral för samling, aktiviteter och huvudentré till Björnungsskogen.
- Stigsystem och nya motionsspår inom skogen leder besökare runt och förbi skyddsvärda områden.

- Anlagda, tillgänglighetsanpassade rastplatser ger möjlighet till friluftsliv i vardagen och utflyktsmål för skolor och förskolor.
- Möjlighet till vinteraktiviteter finns.

Björnungsskogen, parker, promenadstråk och befintliga områden för sport och rekreation utvecklas och tillgängliggörs så de upplevs lätta att nå för rekreation i vardagen

- Det upplevs lätt att hitta och nå till Björnungsskogen i vardagen.
- Omkringliggande cykel- och promenadstråk, i form av gröna kopplingar, ska vara tilltalande och trygga.
- Golfbanan får mer karaktär av "åretrunt-rekreativområde" med exempelvis skidspårsentré även från programområdet.
- Nya entréer till golfbanan från bland annat Hagby äng och kulle samt från Pilängen anläggs.
- Entrépunkter till golfbanan placeras strategiskt med hänsyn till säkerhet och utslagshål och gör det lättare för besökare, även icke-golfare, att vandra i området och besöka dess faciliteter.

Värna och utveckla närmaturen som blir en naturlig del för barns möte med natur- och friluftsliv

- Närmaturen sköts utifrån ett högt rekreativvärde och pedagogiskt värde.
- Närmaturen förädlas utifrån sin naturliga växtmiljö.
- Närmaturen ska ha vackra randzoner och inbjudande entrémöjligheter.

Målområde 5. I Åkers Runö finns god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Stadsdelsparken blir en grön oas och en attraktiv målpunkt för hela Åkers Runö

- Nya träd anläggs tidigt för att bygga en grön stomme i parken.
- Parken utformas för att kunna erbjuda något för alla.
- Öppet landskap bevaras och gröna stråk kring Husbykullen utvecklas för att varsamt förhålla sig till den kulturhistoriskt intressanta miljön.
- Stor öppen yta anpassas för utrymmeskrävande aktiviteter, så som midsommarfirande, evenemang och gruppträning.
- Möjlighet för vinteraktiviteter till exempel skridskobana.
- Stadsdelsparken utgör en buffert och entré mot golfbanan.
- Stadsdelsparken bildar en trygg och sammanbindande länk genom området i anslutning till Åkers Runö station och mellan ny bebyggelse norr och söder om järnvägen.
- Stadsdelsparken är mångfunktionell och används förutom för möten och rekreation även för bland annat hantering av dagvatten.

- Stadsdelsparken berikas med någon typ av konstnärlig utsmyckning.

Grannskapsparker med fokus på funktioner som bidrar till ett rikare vardagsliv

- Möjliggör utomhusvistelse för de som bor i närliggande bostadsområden.
- Grannskapsparker ska bidra med miljöer för lek, rörelse, avkoppling och samvaro så som större lekplats, en öppen flexibel gräsyta och olika sittplatser.
- Ska utformas så att de riktar sig till alla åldrar och människor med olika intressen.
- Skogsdungar, öppna ytor med extensiv skötsel eller översvämningsytor för dagvatten och skyfall kan ingå och bli en tillgång i gestaltningen.
- Utformas med trygghetsbelysning och träd som blir stora på sikt.
- Grannskapsparker ska innehålla konst som stärker områdets identitet.

Kvartersparker och andra offentliga miljöer utformas för lek, umgänge och avkoppling

- Placering och antal kvartersparker och fickparker utreds i varje enskild detaljplan.
- Utformas som mindre parker med tydlig avgränsning mot omgivningen och iögonfallande entré, tex. prydnadsplanteringar och eller karaktärsfulla träd samt trygghetsbelysning.
- Kvartersparker nås till fots från så många bostäder som möjligt utan att behöva passera vältrafikerade vägar.
- Kvartersparker utformas för social samvaro och med barnen i fokus.

Genomförande

Etappindelning

Planprogrammet visar på en viljeinriktning avseende mark och vattenanvändning och ger förslag på utveckling. Dess riktlinjer ska ses som vägledande i framtida stadsutveckling.

Programområdet är stort och detaljplanläggning och genomförande kommer därför ske etappvis under en längre tidsperiod. Storleken på etapperna och i vilken ordning de genomförs beror bland annat på tekniska samband och prioritering utifrån en hållbar utveckling. Etapperna indikerar enbart en prioriteringsordning för kommande utveckling och är inte att likställa med detaljplanegränser. Enskilda områden inom respektive etapp kan komma att brytas ut och hanteras i enskilda detaljplaner. Utvecklingen inom respektive etapp innebär inte nödvändigtvis att befintlig bebyggelse inom etappen görs om. I karta 12 visas föreslagen etappindelning för den kommande utvecklingen.

På kort sikt är det främst de norra och centrala delarna av planprogrammet som är prioriterade utvecklingsområden. På längre sikt utvecklas områdena sydväst om Åkers Runö station och sedan de områden som i planprogrammet är utpekade som utredningsområden i de östra delarna av programområdet.

Fredsborg och Hagbyhöjden, beläget i de västra delarna av området, har ej förlagts inom någon etapp. Detta på grund av att pågående markanvändning fortsatt bedöms aktuell.

Dagvatten- och skyfallshantering, VA-utbyggnad, Mobilitet och Samhällsfastigheter är fyra frågor som har identifierats vara etappövergripande. Mobilitetsfrågan innefattar flera olika frågor vad gäller till exempel framkomlighet för buss-, cykel- och gångtrafik och mobilitetsåtgärder som till exempel mobilitetshus och bilpooler. En samordning över etappgränserna behöver därför ske för att säkerställa att dessa frågor kan hanteras på bästa sätt.

En annan förutsättning för att planområdet ska kunna byggas ut är att nya överföringsledningar för spillvatten byggs från västra Åkersberga till Margretelunds reningsverk.

För att intentionerna i planprogrammet ska kunna genomföras krävs samarbete med markägare, myndigheter, politiska beslut och investeringar av flera olika aktörer då kommunen inte har rådighet i alla frågor. Ordningen utgår från nuvarande förutsättningar och bedömningen kan komma att ändras vid ändrade omständigheter.

Etapp I

Etapp 1 omfattar ett område lokaliserat norr om Svinningevägen och väster om Husbykullen i anslutning till golfbanan och Hagbyhöjden.

I etappen ingår Hagby äng & kulle vilket är ett av de större pågående projekten i kommunen. I området planeras det i huvudsak för bostäder med möjlighet för lokaler och butiker i bottenvåning i strategiska lägen, två förskolor, naturmark samt park.

Utbyggnaden av Hagby äng och kulle, etapp 1 har påbörjats. Detaljplanen för Hagby äng och kulle, etapp 2 är under pågående planläggning.

Etappen möjliggör en förbättrad kapacitet för vatten och avlopp i området.

Etapp 2a

Etapp 2a är lokaliserad norr om Svinningevägen mellan Husbykullen och handelsområdet Pilstugetorget.

Området föreslås utvecklas i huvudsak för bostäder med möjlighet för lokaler och butiker i bottenvåning i strategiska lägen, två förskolor, park, naturmark samt dagvatten- och skyfallshantering.

Inom etappen pågår detaljplanläggning av Pilängen.

Genom etappen föreslås två viktiga huvudstråk varav det ena enbart är ett stråk för gång- och cykel. VA-utbyggnaden inom etapp 2a är en förutsättning för etapp 2b och 4b. Korsningen Svinningevägen/Näsvägen kommer behöva byggas om i samband med genomförandet av etappen.

Preliminär etappindelning

Etapp 2b

Etapp 2b är lokaliserad norr om Svinningevägen mellan etapperna 1 och 2a och omfattar bland annat Husbykullen.

Området föreslås utvecklas i huvudsak med grundskola, park och naturmark samt bevarande av kulturmiljövärden och befintliga bostäder på och omkring Husbykullen.

Ett huvudstråk för gång- och cykel föreslås inom etappen vilket avser koppla ihop Åkers Runö station med etapp 2a och Åkerstorp. Skolan byggs när elevunderlaget bedöms vara tillräckligt stort. Detta sker troligen när majoriteten av bostäderna inom etapp 1 och 2a står klara. Behovet av skola påverkas även av omkringliggande projekt i kommunen. Skolbehovet behöver därför kontinuerligt bevakas utifrån dessa beroenden.

Etapp 2c

Etapp 2c omfattar korsningen Svinningevägen/Näsvägen, Runö-Husbydiket samt delar av handelsområdet närmast Åkersberga centrum.

Området är kategoriserat som utredningsområde som på sikt föreslås förtätas och kompletteras med verksamheter, handel, kontor och service. Bostäder kan eventuellt vara aktuellt i lämpliga lägen längs med Näsvägen och Svinningevägen.

Inom etappen finns ett planuppdrag för Runö 7:491 och delar av Runö 7:108. I etappen ingår bland annat viktig infrastruktur. Runö-Husbydikets fortsatta funktion är avgörande för fungerande dagvatten- och skyfallshantering inom programområdet.

En gatuvision behöver tas fram för Näsvägens utveckling. Ett nytt regionalt cykelstråk föreslås mellan centrala Åkersberga och Arninge via Åkers Runö station vilket behöver utredas vidare.

Etapp 3a

Etapp 3a avser området närmast Åkers Runö station och avgränsas av Svinningevägen, Roslagsbanan och Näsvägen.

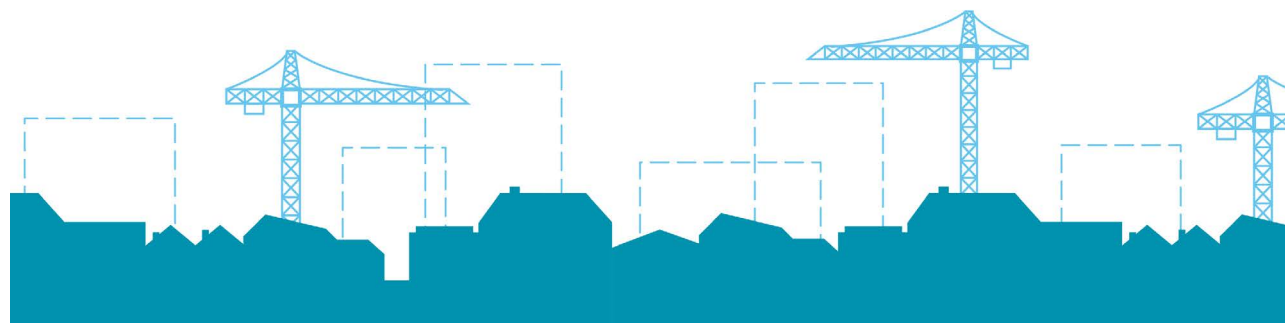
Området föreslås utvecklas med en funktionsblandning. Bostäder, kontor, utbildning, service och småskalig handel, yta/byggnad för idrott och ungefärlig yta för bytespunktsfunktion samt naturmark föreslås inom etappen.

Området är prioriterat utifrån dess närhet till Åkers Runö station samt dess betydelse för att bidra till ett hållbart resande. Här ansluter flera viktiga huvudstråk för olika trafikslag som behöver beaktas i vidare arbete. Bland annat föreslås ett regionalt cykelstråk mellan centrala Åkersberga och Arninge via Åkers Runö station.

Samordning med närliggande etapper måste därför ske vad gäller huvudstråk för buss, bil, gång och cykel samt mobilitetsåtgärder så som mobilitetshus.

En bytespunktsutredning som berör etapp 3a och 3b pågår. Syftet med utredningen är att fastställa busstationens framtida utbredning och funktion. Ytterligare planskilda järnvägsövergångar föreslås utredas tillsammans med Trafikförvaltningen. Behov av samhällsfastigheter som genereras av etappen behöver samordnas med andra etapper.

Vid framtida utveckling behöver befintligt ledningsnät för VA delvis flyttas och dimensioneras upp.

Etapp 3b

Etapp 3b omfattar området direkt söder om Åkers Runö station och avgränsas av Näsvägen i öst, Björnungsskogen i väst och Johannelunds gård i söder.

Området föreslås utvecklas med en funktionsblandning. Bostäder, kontor, utbildning, service, småskalig handel, natur, park, dagvatten- och skyfallsanläggning, ungefärlig yta för bytespunktsfunktion samt förskola föreslås inom etappen.

Området är prioriterat utifrån dess närhet till Åkers Runö station. En bytespunktsutredning som berör etapp 3a och 3b pågår. Syftet med utredningen är att fastställa busstationens framtida utbredning och funktion. Bytespunktsfunktioner kan eventuellt bli aktuella på södra sidan om spåret. Gränsdragningen mellan kvartersmark, park och dagvatten- och skyfallsåtgärder behöver utredas vidare.

Befintligt ledningsnät för VA behöver flyttas och dimensioneras upp. Ett nytt huvudstråk som avser koppla ihop Svinningevägen och Näsvägen söder om Roslagsbanan föreslås inom etapp 3b och 4a.

Etapp 4a

Etapp 4a är lokaliserad söder om Roslagsbanan och omfattar ett stort område sydväst om Åkers Runö station. Området inkluderar även stora delar av Björnungsskogen.

Områdets norra delar föreslås utvecklas i huvudsak med bostäder, skola, förskola, parker, dagvatten- och skyfallsanläggningar och natur. Björnungsskogen föreslås till största del bevaras.

Ett nytt huvudstråk som avser koppla ihop Svinningevägen och Näsvägen söder om Roslagsbanan föreslås inom etapp 3b och 4a. Ytterligare planskilda järnvägsövergångar föreslås vilket kräver överenskommelse med Trafikförvaltningen. Även ett nytt huvudstråk som kan förse södra sidan om Roslagsbanan med vatten och avlopp föreslås. Skola och förskola byggs när elevunderlaget bedöms vara tillräckligt stort.

Etapp 4b

Etapp 4b avser ett område intill väg 276 som avgränsas av golfbanan i norr, Svinningevägen i söder och Etapp 2a i väster.

Området behöver utredas vidare och faller inom kategorin utredningsområde som på sikt föreslås förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor, service med inslag av bostäder i lämpliga lägen.

Barriäreffekterna från väg 276 behöver studeras vidare. En ny passage över eller under väg 276 föreslås inom etappen vilket kräver överenskommelse med Trafikverket. Passagen avses sammankopplas med gång- och cykelhuvudstråket genom etapp 2a, 2b och 3a till Åkers Runö station. Vidare föreslås även ett huvudstråk för gång- och cykel i sydostlig riktning längs med Rallarvägen.

Etapp 5

Etapp 5 avser området väster om Rallarvägen och öster om Näsvägen med undantag från de ytor som ingår i Etapp 2c.

Området behöver utredas vidare och faller inom kategorin utredningsområde som på sikt föreslås förtätas och kompletteras för att innehålla verksamheter, handel, kontor, service med inslag av bostäder i lämpliga lägen.

Bland annat behöver ytor för dagvatten- och skyfallshantering och VA kapacitet utredas vidare. Innan planläggning påbörjas behöver även en gatuvision för Rallarvägen tas fram. Etapp 5 och etapp 6 bör utredas tillsammans.

Etapp 6

Etapp 6 avser området mellan väg 276 och Rallarvägen.

Området behöver utredas vidare och faller inom kategorin utredningsområde som på sikt föreslås förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor, service.

Bland annat behöver ytor för dagvatten- och skyfallshantering och VA kapacitet utredas vidare. Innan planläggning påbörjas behöver även en gatuvision för Rallarvägen tas fram. Etapp 5 och etapp 6 bör utredas tillsammans.

Kommunens Översiktsplan 2040:

”Hållbarhetsperspektivet beaktas i valet av utbyggnadsordning, det vill säga vilket område som ska utvecklas när. Prioriteringar görs till exempel utifrån behov av utbyggt VA, närheten till kollektivtrafik eller behov av arbetsplatser och service.”

Tidplan

Kommande detaljplaners genomförande och utbyggnadstakt är beroende av olika faktorer. Över en längre tidsperiod är dessa bland annat påverkade av marknadssituationen och konjunkturcykler. Förändringarna av Åkers Runö beräknas pågå runt 20–25 år.

Huvudmannaskap

Inom planprogrammet ska i enlighet med Plan- och bygglagen och Översiktsplanen 2040 frågan om huvudmannaskap för allmän plats provas i samband med detaljplanläggning. Med allmän plats avses gator, vägar, parker och andra områden som är avsedda för ett gemensamt behov, som är tillgängliga för allmänheten. Huvudregeln enligt PBL är att vägar och grönytor ska ha kommunalt huvudmannaskap. Österåkersvatten AB är huvudman för den allmänna VA-anläggningen avseende dricksvatten, spillvatten och dagvatten inom programområdet.

Genomförandeavtal

För mark som inte ägs av kommunen kommer exploateringsavtal tecknas för att reglera kostnader och ansvar. Exploateringsavtal utarbetas parallellt med detaljplaner och tecknas mellan kommunen, Österåkersvatten AB och exploitören i samband med att detaljplaner antas.

Kommunalt ägd mark som föreslås bli kvartersmark avses att säljas till en eller flera exploitörer för genomförande, med fördel genom markanvisningstävling. Försäljning sker enligt kommunens gällande riktlinjer för markanvisningar. I dessa fall ska markanvisningsavtal tecknas.

Markanvisningstävling är ett alternativ för att hitta exploitörer som delar kommunens värderingar och planprogrammets mål bland annat kopplat till gestaltning, exploateringsgrad och hållbart byggande. Den kommunalt ägda marken kan med fördel delas upp i flera olika tävlingsområden i syfte att uppnå en utveckling som präglas av variation bland annat skala, arkitektoniska uttryck och innehåll.

Exploateringskostnader

Infrastrukturåtgärder och åtgärder avseende allmänna anläggningar inom och i anslutning till programområdet medför investeringar för kommunen och Österåkersvatten AB. Kostnaderna för dessa investeringar fördelas mellan de exploateringsfastigheter som har nytta av respektive åtgärd samt kommunen och Österåkersvatten. Kostnaderna för kommunens anläggande av gator och övrig allmän platsmark inom planprogrammets detaljplaner ska fördelas mellan berörda fastigheter.

För de investeringar som också motiveras av kommande exploateringar inom intilliggande områden, ska kostnaderna fördelas med avseende på exploateringsmöjligheter och nytta. Ett principiellt underlag för kostnadsfördelningen kan ske med stöd av reglerna för gatukostnadsutredningar, enligt 6 kap. 24–27 § PBL (2010:900).

Beslut om utdebitering av kostnaderna per fastighet kan ske genom en formell gatukostnadsutredning eller genom exploateringsavtal. Principerna för fördelning av kostnader ska klargöras innan detaljplanläggning påbörjas.

I enlighet med Österåkers kommunens Riktlinjer för värdeåterföring i Sverigeförhandlingen ska exploitörer som tecknar plankostnadsavtal fram till och med 2035 erläggas en så kallad medfinansieringsersättning för

Roslagsbanans utbyggnad till T-centralen via Odenplan. Medfinansieringsersättningen och storleken på denna bestäms utifrån flera faktorer, exempelvis när i tid planläggning sker, närhet till Åkers Runö station, upplåtelseform med mera. Ersättningen kommer att regleras i varje enskilt fall och avtalas i exploateringsavtal/genomförandeavtal.

Tillkommande bebyggelse inom befintliga bebyggda områden ska erlægga anläggningsavgift enligt Österåkers kommuns gällande VA-taxa.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsrättsliga frågor avseende fastighetsbildning, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar och liknande hanteras i kommande detaljplaneprocesser.

Nedre Runö-Husby markavvattningsföretag finns inom programområdet och avses vara kvar då företagets syfte att leda bort vatten via Runö-Husbydiken kvarstår. En omprövning av företaget kan dock komma att bli aktuell på grund av de flödesbegränsningar som finns i tillståndet.

I samband med genomförande av detaljplaner kan det bli aktuellt att upphäva eller ändra befintliga rättigheter såsom mark upplåten för gemensamhetsanläggningar och servitut. I dagsläget finns det exempelvis mark upplåten till gemensamhetsanläggningar som i programmet anges som allmänna platser med kommunalt huvudmannaskap. I dessa fall behöver en omprövning av gemensamhetsanläggningen ske.

Mark som enligt kommande detaljplaner avses bli gata, park eller natur, det vill säga allmän platsmark, kommer att övergå till en kommunal fastighet för avsett ändamål genom fastighetsreglering.

Hållbart byggande

Enligt Österåkers miljö- och klimatprogram 2030 ska kommunens totala växthusgasutsläpp minska till nettonoll år 2045. Byggnadssektorn har en viktig roll att spela då den står för en stor andel av utsläppen. Branschen kan bidra till minskade utsläpp bland annat genom medvetna och återbrukade materialval, en effektiv masshantering och effektivisering av transporter. Enligt Översiktsplan för Österåkers kommun 2040 ska kommunen skapa goda förutsättningar för en kretsloppsanpassad resurshantering i samhällsplaneringen och arbeta proaktivt för att underlätta olika aktörers samverkan för ett mer hållbart byggande.

På kommunalägda fastigheter ska kommunen arbeta för mer hållbar resursanvändning genom att minska avfallsmängderna, öka återvinning och återanvändning samt bidra till god tillgänglighet till återvinningstjänster. Exploatörer ska följa kommunens och regionens riktlinjer och vägledningar för hållbart byggande som är aktuella vid genomförandet, till exempel Strategi för hantering av massor i Stockholms län (2023).

Under planprogrammets utbyggnadstid bör alla exploatörer eftersträva att hantering och transport av massor sker med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt. Detta kan till exempel göras genom samordning av transporter mellan byggaktörer genom upprättande av lokal logistikcentral. Kommunen uppmuntrar fastighetsägare att samverka gällande uppställningsplatser och mellanlagring av material.

Utgångspunkten i programmet, med gällande regelverk, är att när kommunen bygger ska energiprestandan vara bättre än kraven i BBR. Ett generellt grundkrav bör vara att uppfylla Sweden Green Building Councils krav på miljöbyggnad silver. Det ska också vara möjligt att bygga nollenergi-alternativt plusenergihus eller klassificera enligt andra standarder så som Svanen, Bream eller motsvarande.

När det är privata markägare som bygger kan motsvarande krav inte ställas, men kommunen ser positivt på att även privata markägare bygger energieffektivt. Vid markanvisningar kan krav på exploatör specificeras i avtal. Val av byggnadsmaterial bör i största möjliga mån väljas utifrån minskad resursförbrukning och exploatörer bör eftersträva byggande med en hög grad av återbrukat material.

Under planprogrammets långa genomförandetid kommer bygg- och miljöteknik att utvecklas. Ambitionen ska vara att öppna upp för ny miljöteknik och ha kompetens för att bedöma och besluta om nya miljövänliga och climateffektiva lösningar som tar kommunen mot målet om nettonollutsläpp 2045. Det är viktigt att ständigt följa med i utvecklingen och anpassa kraven efter den senaste forskningen för en fortsatt minskad påverkan på klimatet.

Del 3 - Hållbarhet och konsekvenser

Hållbarhetsbedömning

Syftet med en hållbarhetsbedömning

En hållbar utveckling är ett av kommunens främsta mål och därmed också en inriktning för planprogrammet. En hållbarhetsbedömning syftar till att ge en översikt över programmets betydelse för olika aspekter av hållbarhet och hur programmet möter utvalda hållbarhetsmål. Då ett planprogram inte styr utvecklingen i detalj är det viktigt att belysa vilka möjligheter och risker som programförslaget medför för en hållbar utveckling. Kommunen saknar i vissa fall också rådighet över mark eller vägar, vilket kan försvåra genomförandet av programmet i sak eller i tid. Hållbarhetsbedömningen är därför ett underlag för kommande detaljplanering, bygglov, trafikplanering etcetera så att det skapas förutsättningar för att minska risker och ta tillvara på möjligheter.

Det är omöjligt att tillgodose alla intressen och hållbarhetsaspekter i planeringen, då samhällsplaneringen alltid hanterar en mängd målkonflikter. En utveckling som tillgodoser alla hållbarhetsaspekter lika mycket är inte heller möjlig. De olika aspekterna kan ofta stödja varandra men motverkar också ofta varandra. Hållbarhetsbedömningen belyser därför också vilka avvägningar som gjorts i planprogrammet mellan olika hållbarhetsaspekter.

Hållbarhetsbedömningen följer en metodik som grundas på aktuell kunskap kring villkor för hållbarhet (EkoGuide av Ekologigruppen AB, 2017). De hållbarhetsaspekter som analyserats framgår i här intill.

Social	Ekologisk	Ekonomisk
• Identitet • Möten, trygghet och engagemang • Hälsa och säkerhet • Rekreation	• Grönstruktur för ekosystemtjänster • Blåstruktur för ekosystemtjänster • Kretsloppssystem och miljöteknik • Hållbart resande	• Lokal ekonomi • Sociala tillgångar • Långsiktig resursförvaltning • Investeringsvilja och projektekonomi

Figur 13. Hållbarhetsaspekter som utvärderats i planprogrammets hållbarhetsbedömning.

Programmets viktigaste hållbarhetsaspekter

Programförslaget medför sammantaget möjligheter att utveckla och förstärka hållbarheten i programområdet och i Åkersberga på ett betydande sätt. Förslagets viktigaste positiva konsekvenser är knutna till de möjligheter som ges att utveckla en funktionsblandad stadsdel i det regionalt betydande läget kring Åkers Runö station. Det innebär att ett stort antal nya bostäder och verksamheter kan etableras i ett stationsnära läge och att tågstationen kan utvecklas till en attraktiv mötesplats, en effektiv bytespunkt och en nod för lokal service. Förslaget innebär också möjlighet att knyta samman flera befintliga stadsdelar med nya, att utveckla rörligheten för människor i västra Åkersberga, samt möjligheten att utveckla attraktiva mötesplatser. En genomtänkt grönstruktur ger god tillgång till lokala grönytor och parker. Grönstrukturen erbjuder kopplingar till friluftsområdet Björnungsskogen och till den regionala grönstrukturens kilar. Detta väntas underlätta för både boende i området och andra delar av kommunen att få en aktiv och meningsfull fritid med närhet till parker och grönområden. Ytor finns också reserverade för viktiga ekosystemtjänster som skyfallshantering, vattenrening och biologisk mångfald.

Topografin och andra förutsättningar, så som värdefulla natur- och kulturvärden, begränsar dock möjligheterna till att skapa en starkt sammanhållen bebyggelse och gatunät, vilket medför risk för att bebyggelsen kan upplevas fragmenterad. Risken består i att viktiga stråk kan upplevas måttligt trygga under mörka delar av dygnet och att det blir mindre attraktivt för människor att röra sig till fots och cykel mellan områdets delar. Det kan i sin tur motverka socialt utbyte mellan olika delar i programområdet och kan också begränsa utvecklingen av handel och service.

Den storskaliga handelsplatsen Pilstugetorget riskerar att inverka negativt på möjligheten att skapa lokalt stadsliv då områdets utbud innebär hög konkurrens mot andra lokala verksamheter och är utformat på ett sätt som skapar mycket biltrafik.

Programmet för Åkers Runö ger **möjligheter**:

1. att bygga bostäder och verksamheter nära en station med regional tågtrafik, där möjligheter till hållbara transporter, möten mellan människor, goda lägen för verksamheter med mera kan tas tillvara.
2. att vidareutveckla Åkersbergas och kommunens identitet med varierad småskalig stadsmässig bebyggelse, verksamheter, sportaktiviteter, parker och friluftsområden.
3. att binda ihop stadsdelarna i västra Åkersberga och utveckla en infrastruktur som underlättar att gå, cykla och åka kollektivt, samt utveckla en effektiv bytespunkt för lokaltrafik.
4. att utveckla attraktiva mötesplatser för invånare och besökare vid stationen och andra centrala platser samt i parker och grönområden.
5. att utveckla tillgången till parker, grönområden och idrottsanläggningar vilket kan stärka folkhälsa och skapa nya mötesplatser.
6. att utveckla attraktiva lägen för olika typer av verksamheter vilket ger ökat utbud av lokal service som handel, kontor, förskolor, skolor, och kollektivtrafik.
7. att stärka underlaget för lokal service och publika verksamheter genom att öka andelen invånare lokalt och stärka genomströmningen av besökare.
8. att ta vara på områdets viktigaste ekosystemtjänster, främst skyfallshantering och dagvattenrening, samt att dämpa extrema temperaturer och ta hänsyn till biologisk mångfald och kulturmiljöer.

Möjligheterna kommer främst att tas tillvara inom ramen för de kommande detaljplanerna. Vissa möjligheter måste dock bevakas i ett större perspektiv och över en längre tidsperiod. Det gäller främst möjligheterna till rörelse och hållbara transporter, men också möjligheterna att nyttja ekosystemtjänsterna hållbart och skapa en sammanhållen grönstruktur. Behovet av sådana strategier beskrivs i den genomförandestrategi som utvecklas till programmet.

Programmet för Åkers Runö rymmer tre huvudsakliga **risker** som behöver hanteras i samverkan mellan kommande detaljplaneprojekt.

1. Risk för delvis uppbrutet och otryggt gatunät:

Topografin och andra förutsättningar, så som värdefulla natur- och kulturvärden, begränsar möjligheterna till att skapa en starkt sammanhållen bebyggelse och gatunät, vilket medför risk för att bebyggelsen kan upplevas fragmenterad. Det finns en risk att viktiga stråk genom och mellan programmets olika bebyggelseområden kan upplevas som otrygga i vissa delar. Delar av de viktigaste gatorna omges av grönytor, parker eller dagöppna verksamheter. Flera sträckor kommer att sakna kantande bebyggelse med entréer och fönster mot gatan och det kan bli långt mellan kvällsöppna verksamheter. Detta riskerar att bidra till upplevd otrygghet under mörka delar av dygnet, vilket kan begränsa människors rörlighet mellan programmets olika delar och begränsa det sociala utbytet. Många verksamheter är beroende av människor som rör sig i gaturummet, så det finns också en risk att det blir svårare att skapa attraktiva lägen för etablering av verksamheter.

Risken behöver hanteras i ett arbete som omfattar hela programområdet där möjligheterna till attraktiva rörelser till fots och cykel följs upp och goda lägen för verksamheter bevakas. Programmet föreslår därför att en vision eller strategi utarbetas för programmets viktigaste gator, där möjligheterna att skapa trygghet och attraktivitet längs olika delsträckor beskrivs. Det går till exempel att arbeta med gestaltning och belysning av de grönområden och parker som stråken passerar och föreslå hur gatans sektioner ser ut liksom fasadernas möten med gatan. Där verksamhetsområden utvecklas och förändras, kan till exempel fasader mot gata anpassas och parkeringsplatser mot gata undvikas. Det är också viktigt att de nya samband som pekas ut som viktiga i programmet prioriteras inom kommande planer eller infrastrukturprojekt, men också hanteras inom kommande detaljplaner. Särskilt goda lägen för publika verksamheter bör uppmärksammas inom kommunens strategiska arbete. Dessa lägen kan då uppmärksammas inom detaljplaner och infrastrukturprojekt så att gaturum och platser utformas med god attraktivitet och utrymme för verksamhetslokaler reserveras.

2. Dominerande handelsplats: Det finns en risk att handelsplatsen Pilstugetorget, oaktat planprogrammets föreslagna utveckling, fortsatt konkurrerar med ny verksamhetsetablering inom planprogrammets område och även genererar mycket biltrafik. Handelsområdet har ett attraktivt läge, främst för biltrafik, och kommer med programmets föreslagna utveckling att bli mer attraktivt också för gång- och cykeltrafik. Gällande detaljplaner och det attraktiva läget innebär fortsatt risk för utveckling av storskalig handel och en dominans över andra handelsetableringar i programområdet.

Planprogrammet föreslår att integrera handelsområdena i stadsväven för en ökad tillgänglighet för gång- och cykel för att områdets service ska bli tillgänglig för hela programområdet och västra Åkersberga.

Programmet föreslår också att man gynnar en utveckling där utbudet av service kompletteras mot ett mer blandat innehåll och även kompletteras med bostäder där det är lämpligt. En sådan utveckling kräver en fortsatt och utvecklad dialog med markägare i området för att utforska möjligheterna i ett mer funktionsblandat område som är mer integrerat i stadsväven och mer tillgängligt för gång och cykel.

3. Lokala mobilitetslösningar: I alla stadsutvecklingsprojekt är det en stor utmaning att förverkliga lösningar för lokal hållbar mobilitet som cykelpooler, hyrcyklar, bilpooler, lokala mobilitetshubbar, lokala busslinjer etcetera. Kommunen har själv begränsade möjligheter att anordna dessa lösningar utan måste samarbeta med fastighetsbolag, bostadsrättsföreningar, mobilitetsföretag samt regionens transportförvaltning. En del mobilitetslösningar måste inarbetas inom enskilda bebyggelseprojekt, medan andra är arrangemang som omfattar hela tätorten. Framgångsrika lösningar för hållbar mobilitet är en förutsättning för att kunna genomföra programmet på ett hållbart sätt, men också för att säkerställa effektiva transporter till och inom programområdet.

Kommunen arbetar kontinuerligt med hållbar mobilitet, bland annat inom ramen för en ny mobilitetsplan och den pågående utredningen av Åkers Runö station som bytespunkt. Kommunen kommer att behöva ge tydliga riktlinjer för hur utrymme i gata och parkering ska fördelas mellan olika trafikslag, riktlinjer som kan tillämpas inom kommande detaljplaner. Det krävs också tydliga förslag till mikromobilitet som kan förhandlas med fastighetsbolag, bostadsrättsföreningar och större verksamheter när bebyggelseprojekt genomförs.

Mållkonflikter och avvägningar

Avvägningar mellan olika hållbarhetsaspekter, och hänsyn till befintliga förutsättningar, är alltid nödvändigt. Inom programmet har följande avvägningar gjorts med planprogrammets och kommunens mål i sikte.

- Skolor och grönytor i centrala lägen har vägts mot tät sammanhållen stadsdel. Här har placering av skolor i centrala lägen prioriterats. En central placering ger flera goda sociala effekter med skolan som mötesplats och möjliggör effektiva ärendekedjor med hållbara transportmedel.
- Nya bostäder och verksamheter har vägts mot behovet av grönstruktur för ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Programförslaget föreslår att naturmark och grönytor tas i anspråk men integrerar en grönstruktur som tar god hänsyn till de viktigaste ekosystemtjänsterna och ger plats för stadsdelspark och idrott.
- Kommunens identitet med småskalig stadsmässig bebyggelse har vägts mot ett intensivare utnyttjande av det stationsnära läget. Bebyggelseskalan har begränsats till tre till fem våningar för att knyta an till Åkersbergas identitet, i linje med kommunens översiktsplan. Bevarande av de mest värdefulla natur- och kulturmiljöerna i närhet av stationen, till exempel Husby kulle, torpet Egypten och flera gravfält, har också prioriterats framför en exploatering med mer intensivt markutnyttjande.
- Utveckling i stationsnära läge har vägts mot att låta det storskaliga historiska landskapet vara opåverkat av ny bebyggelse. Att utveckla det stationsnära läget med bostäder och lokaler för verksamheter har prioriterats. De mest värdefulla kulturhistoriska objekten bevaras, men delar av det historiska landskapet bebyggs vilket kan medföra att historiska objekt blir svårare att förstå och uppleva.

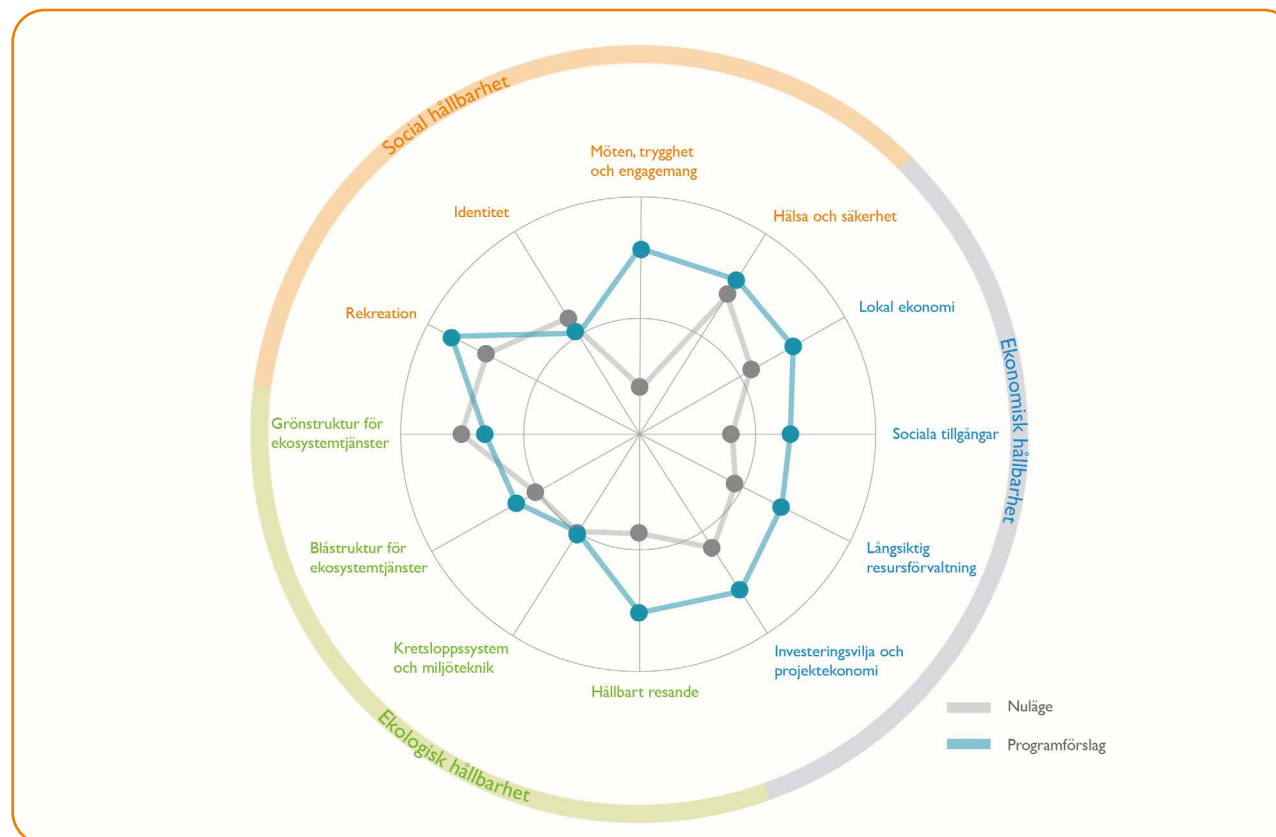
- Utveckling i stationsnära läge har vägts mot och anpassats till risker för hälsa och säkerhet. Med fler människor som bor nära väg och järnväg ökar riskerna för olyckor, luftföroreningar och buller i likhet med andra småstadsmiljöer. Programförslaget har tagit hänsyn till riskerna och anpassats för att minimera påverkan av olika riskfaktorer. Risker kommer också att analyseras vidare i arbetet med kommande detaljplaner.

Hållbarhetsbedömning med Värderosen

Värderosen, numera ”eko-guide”, är ett verktyg för utvärdering av hållbarheten i olika stadsutvecklingsprojekt som utvecklats av Ekologigruppen AB och Arken arkitekter AB. Rosen bygger på 12 indikatorer, som sammanfattar ett stort antal delfaktorer, alla utvalda för att de tillsammans ger en bra samlad bild av hållbarheten i bebyggelseprojekt. Bilden bygger på bedömningar och inte på mätningar eller beräkningar. Ytterkanten av rosen representerar bästa tänkbara hållbarhet i denna del av världen, mittencirkeln hälften av detta och centrum är sämsta tänkbara hållbarhet. Platsens fördelar och nackdelar för en utveckling ger utslag på förslaget hållbarhet. Enligt utvärderingen kan programförslaget medföra en betydande utveckling av programområdets hållbarhet.

Ekologisk hållbarhet

Den ekologiska hållbarheten har bedömts utifrån indikatorerna om grönstruktur och blåstruktur för ekosystemtjänster, kretsloppssystem och miljöteknik samt hållbart resande. Hållbarheten gynnas främst av hur möjligheterna för hållbara transporter tas tillvara genom närheten till stationen med spår- och busstrafik, liksom ett utvecklat och tryggt nät för gång- och cykel. Förutsättningarna för hållbara och effektiva transporter väntas bli goda.

Figur 14. Värderosen visar en samlad bedömning av planprogrammets konsekvenser utifrån olika hållbarhetsindikatorer.

Tillgången till lokal service och aktiviteter utvecklas och minskar behovet av mer långväga transporter. Björnungsskogen får en tydligare status som grönområde, vilket tydligare säkerställer tillgången till flera viktiga ekosystemtjänster. Programmet föreslår också en sammanhängande grönstruktur, där viktiga ekologiska samband tas tillvara. Det innebär också att lokala gröna samband kopplas till den regionala grönstrukturen och viktiga ekosystemtjänster kan tas tillvara nära bebyggelsen.

Förslaget möjligheter till tät och sammanhållen stadsmässig bebyggelse begränsas av befintliga förutsättningar så som topografi, befintliga verksamheters lägen, markägoförhållanden, etcetera, liksom behovet av skolor i centrala lägen ”mitt i byn”. Trots ett välplanerat nät av gator och gång- och cykelvägar, riskerar förslaget att upplevas som otryggt i vissa delar och kan därför upplevas som fragmenterat och uppdelat. Därmed främjas inte rörelser till fots och cykel mellan de olika stadsdelarna fullt ut. Detta riskerar att begränsa utvecklingen av hållbar

mobilitet, tillgängligheten till station och service under dygnets alla timmar, samt att det utvecklas attraktiva lägen för verksamheter (då dessa gynnas av att många människor rör sig i gaturummet). Skolor i centrala lägen gynnar dock hållbara transporter genom att underlätta attraktiva ärendekedjor.

Förslaget rymmer i linje med översiktsplanen begränsningar av våningshöjden till 3-5 våningar. Detta bidrar till en lägre exploateringsgrad, som hade kunnat vara högre om fler kvarter hade fler våningar. Flera centrala lägen har också prioriterats för annan markanvändning än stadskvarter, vilket ger det stationsnära området som helhet ett relativt lågt exploateringsstal jämfört med liknande regionalt betydande stationer. Detta begränsar sammantaget möjligheterna att utveckla ett innehållsrikt stadsdelscentrum med ett brett innehåll av verksamheter och riskerar att begränsa bytespunktens och kollektivtrafikens attraktivitet.

Social hållbarhet

Den sociala hållbarheten har bedömts utifrån indikatorerna ”rekreation”, ”identitet”, ”möten trygghet och engagemang” samt ”hälsa och säkerhet”. Den sociala hållbarheten gynnas av utvecklingen av flera mötesplatser med hög potential, liksom av att en större andel av områdets invånare väntas välja att röra sig till fots och cykel och därmed uppehålla sig mer på allmänna platser än om valet varit personbil. Möjligheten att röra sig tryggt i västra Åkersberga väntas öka. Förslaget ger förutsättningar för en relativt jämlik och jämställd tillgång till samhällets platser för möten, service, aktiviteter och andra och möjligheter, bland annat för att enkla transportmedel som promenad, cykel och kollektivtrafik prioriteras. Barnperspektivet bedöms vara väl beaktat i förslaget. Strukturen öppnar tillgången till såväl större friluftsområden som Björnungsskogen som olika parker. Detta ökar möjligheten för människor i olika åldrar och skeden i livet och med olika behov, förutsättningar och önskemål att få komma ut.

Den goda tillgången till grönytor och idrottsanläggningar, liksom den höga andel av invånarna som väntas röra sig till fots och cykel, väntas ge goda effekter på folkhälsan. Förslaget ger också möjligheter att utveckla Åkersbergas identitet genom att knyta samman en utspridd bebyggelse till en mer samlad, småskalig bebyggelse med mycket grönska. Åkersberga får också tydligare entréer.

Förslagets möjligheter begränsas främst av platsens förutsättningar. Planprogrammets prioriteringar gör att det är svårt att fullt ut knyta samman programområdets delar på ett effektivt sätt med ett för promenad och cykel attraktivt gaturum. Utbytet mellan stadsdelarna kan försvåras av detta, vilket i sin tur kan begränsa de olika mötesplatsernas potential att locka besökare från hela programområdet och hela Åkersberga, samt det sociala utbytet mellan områdets olika delar. Stationsområdet som mötesplats begränsas också av den relativt låga täthet som programmet medger. Kommunens historiska identitet påverkas av att delar av det historiska landskapet bebyggs och försvåras möjligheterna att se sammanhanget för de kulturmiljöer som bevaras. Programmet stödjer kommunens mål för bostadsförsörjning, men de flesta bostäder i området kommer att bli nyproducerade. Nationella erfarenheter visar att boendekostnaderna i nyproducerade områden tenderar att bli höga. Höga boendekostnader kan avgränsa urvalet av befolkningsgrupper som flyttar in, vilket kan begränsa möjliga flyttkedjor under livets alla skeden.

Ekonomisk hållbarhet

Den ekonomiska hållbarheten har bedömts utifrån indikatorerna ”lokal ekonomi”, ”sociala tillgångar”, ”långsiktig resursförvaltning” samt ”investeringsvilja och projektekonomi”. Den ekonomiska hållbarheten utvecklas genom att förslaget medger en struktur som är attraktiv att investera i för bostadsutveckling. Fler invånare bedöms kunna ge skatteintäkter som kan bidra positivt till kommunens verksamheter.

Strukturen medger också flera stråk och platser som är attraktiva för verksamheter med service, handel och kontor, där tillgången till stationen och befintlig infrastruktur är viktiga faktorer. Ett ökat invånarantal och en ökad genomströmning av besökare från andra stadsdelar bidrar med underlag för utveckling av service, handel med mera. Strukturen ger också rimliga möjligheter att utveckla och underhålla samhällets infrastruktur på ett rationellt sätt och utnyttjar naturliga ekosystemtjänster för viktiga behov

som bland annat dagvattenrening. De föreslagna skolorna och förskolorna har centrala lägen, nära stationen, vilket gör dem mindre känsliga för demografiska variationer och större möjligheter till en jämn beläggning. Förslaget rymmer flera stora investeringar i anläggningar och infrastruktur, men med en effektiv markanvändning och relativt hög befolkningstäthet för skatteintäkter, bedöms programområdet kunna utvecklas med en hög grad av hållbar samhällsekonomi.

Förslagets möjligheter begränsas främst av att det är svårt att fullt ut knyta samman programområdets delar på ett effektivt sätt med ett för promenad och cykel attraktivt gatunät. Detta kan göra att antalet människor som rör sig till fots och cykel längs huvudstråken blir begränsat i förhållande till invånarantalet, vilket gör stråken något mindre attraktiva för etablering av verksamheter än de teoretiskt skulle kunnat bli. De befintliga storskaliga handelsområdena, främst Pilstugetorget, gör att mer småskalig handel i övriga delar av programområdet får stor konkurrens. Det finns också risk för att denna handel fortsatt påverkar utbudet i Åkersberga centrum. Förslaget innebär också ekonomiska utmaningar då det kräver påtagliga investeringar i klimatanpassningsåtgärder (främst åtgärder mot skyfall).

Barnperspektiv utifrån hållbarhetsbedömningen

Barns perspektiv av förslagets hållbarhet beskrivs utifrån bedömningen enligt Värderosen. Programmets utformning bedöms ta god hänsyn till barnperspektivet.

Barns säkerhet

Prioritering av gång och cykel bidrar till en trygg trafikmiljö, inte minst för barn och unga. Möjligheten att nå skolor och förskolor till fots är positiv, där säkra övergångar vid trafikerade gator kan anordnas.

Strukturen kommer att präglas av gator med dedikerade gång- och cykelbanor vilket medger hög säkerhet, men gatunätet innehåller förstås också många korsningar där barn måste korsa bilarnas körfält.

Barns trygghet

Barn väntas kunna röra sig längs trygga stråk inom programområdet. Åkers Runö station utvecklas som ett stationssamhälle och en levande mötesplats med stark identitet vilket kan bidra till att barn och unga känner sig trygga med att använda kollektivtrafiken. Flera viktiga aktiviteter och målpunkter kan nås på ett tryggt sätt även utan föräldrar som skjutsar.

Barns rörlighet

Barn kommer att kunna röra sig förhållandevis tryggt och säkert mellan hemmet och olika målpunkter. Förslaget är inte planerat för större bilfria områden än enstaka eller grupper av kvarter, där barn kan röra sig utan vuxnas sällskap. Mindre sådana områden kan eventuellt medges och utvecklas inom enstaka detalplaner.

Barns tillgång till lek och närnatur

En väl genomtänkt grönstruktur medger att barn kan ha god tillgång till närnatur med lek nära bostaden och på nära håll tillgång till lekplats. Planförslaget innebär också ett sammanhängande gång- och cykelnät som gör det möjligt att ta sig till parker och närnatur. Samtliga förskolor och skolor planeras med gårdar som har utrymme för lek och rörelse och med närnatur på nära håll för utflykter och aktiviteter. Boverkets rekommenderade storlek för friytor ska enligt programmet eftersträvas.

Barns tillgång till aktiviteter

Programmet ger utrymme för en del idrottsytor med till exempel bollspel, lekplatser, utegym och motionsspår. I området finns redan en befintlig multiarena med ett stort urval av föreningsdrivna aktiviteter och en simhall planeras i närheten av denna.

Barns tillgång till samhället

Programförslaget ger utrymme för en väl utvecklad kollektivtrafik med trygga hållplatser, likväl som trygga vägar för gång och cykel. Detta ger goda möjligheter för barn och ungdomar att ta del av samhällets service och aktiviteter. Programförslaget är också utformat för att en stor andel av service, aktiviteter och målpunkter kan uppnås i den lokala stadsdelen.

Barns boendesituation

Programmet ger riktlinjer för ett blandat utbud av boendeformer och boendestorlekar, vari ryms bostäder för olika typer av familjesituationer. Eftersom merparten av bostäderna i programområdet kommer att vara nyproducerade, antas dessa erbjuda relativt höga boendekostnader, i linje med de flesta nyproduktioner i Sverige. Det finns därför en risk för att bostadsutbudet inom programområdet inte kommer att kunna erbjuda bostäder för olika målgrupper i livets alla skeden, vilket kan innebära att barn kan bli trångbodda eller kan behöva flytta eller bo i mindre passande bostäder när vårdnadshavarnas livssituation ändras.

HållbarhetskONSEKVENSER I FÖRHÅLLANDE TILL MILJÖ- OCH KLIMATMÅL OCH SOCIALA MÅL

Programmet för Åkers Runö har arbetat mot mål som har präglats av olika strategiska dokument för kommunens utveckling. De överordnade dokumenten som styr kommunens hållbara utveckling är de olika delarna i kommunens hållbarhetsprogram. Där ingår idag Miljö- och klimatprogram 2030 (ekologisk hållbarhet) och Trygghet och hälsa genom livet - program för social hållbarhet och folkhälsa 2030 (social hållbarhet).

Mål i programmet Trygghet och hälsa genom livet

Kommunen antog 2024 ett program för social hållbarhet och folkhälsa, kallat "Trygghet och hälsa genom livet". Programförslaget för Åkers Runö har på ett tydligt sätt tagit hänsyn till möjligheterna att med fysisk planering kunna främja de olika målområdena.

Kommunens övergripande sociala mål	Så bidrar planprogrammet
1. Ett Österåker för demokrati och delaktighet	Förslaget ger förutsättningar för en relativt jämlik och jämställd tillgång till samhällets platser för möten, service, aktiviteter och andra och möjligheter, bland annat för att enkla transportmedel som promenad, cykel och kollektivtrafik prioriteras.
2. Ett Österåker för livslångt lärande	Områdets skolor, förskolor och idrottsytor är placerade i centrala lägen med god koppling till kollektivtrafik, vilket gör det lätt för elever och anställda att nå skolan och ta sig hem. Den centrala placeringen stärker möjligheterna att rekrytera personal med god kompetens.
3. Ett Österåker för goda livsmiljöer	Ett väl sammanhållet gatunät och grönstruktur, där det är tryggt att röra sig, lätt att orientera sig och nära till målpunkter, är en god förutsättning för att utveckla upplevd trivsel och trygghet. Viktiga mötesplatser och offentliga mötesplatser är planerade för att vara tillgängliga, trygga och attraktiva. En väl genomtänkt grönstruktur ger invånare och besökare god tillgång till grönområden och olika kulturmiljöer. Idrottsanläggningar ges utrymme i programmet. Tillgången till attraktiva bostäder och boendemiljöer utvecklas.
4. Mål för arbete och sysselsättning	Programförslaget är utformat för att skapa attraktiva lägen för verksamheter med arbetsplatser längs viktiga stråk och vid utpekade platser, inte minst i kollektivtrafiknära lägen.
5. Ett Österåker för goda levnadsvanor och meningsfull fritid	Programmet är utformat för att göra gång- och cykeltrafik till attraktiva sätt att röra sig mellan målpunkter, vilket väntas gynna människors hälsa. Strukturen gör det också enkelt att nå och delta i gemensamma aktiviteter i samhället. Förslaget ger också goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv genom att tillgängliggöra rekreativa miljöer och ge utrymme för fler idrottsfunktioner med mera, vilket bidrar till målet.

Figur 15. Kommunens sociala mål och hur planprogrammet bidrar till dessa.

Mål i Miljö- och klimatprogrammet

”Miljö- och klimatprogram 2030” antogs av kommunfullmäktige 2022 och är styrande för Österåker kommuns miljöarbete. Programförslaget bedöms vara väl avvägt vad gäller möjligheterna att bidra till att de fem målen i miljö- och klimatprogrammet uppfylls. Här bredvid bedöms förslagens påverkan på de viktigaste delmålen.

Större grönytor och dammar på golfbanan bidrar till ekosystemtjänster genom bland annat dagvattenrening och skyfallshantering

Kommunens övergripande miljömål	Så bidrar planprogrammet
1. Begränsad klimatpåverkan 	Programmets struktur väntas gynna hållbara resval som kollektivtrafik, cykel och promenader, vilket kommer att begränsa trafikens klimatutsläpp. Bostäder kommer att byggas i kollektivtrafikhållbara lägen med god tillgång till service, med litet behov av transporter.
2. Ett rikt växt- och djurliv 	De mest betydelsefulla naturområdena för biologisk mångfald säkerställs inom programmet. Naturmark och grönytor kommer att bebyggas, men en genomtänkt grönstruktur stöttar viktiga spridningssamband.
3. God bebyggd miljö 	Programförslagens struktur med sammanhållen bebyggelse och gatunät, med integrerad grönstruktur, bedöms ge invånare och besökare en god tillgång till stadens innehåll av service, aktiviteter, grönstruktur och kollektivtrafik, med möjligheter till ett gott och hälsosamt liv. Tillgången till attraktiva bostäder och boendemiljöer utvecklas. Läget kring den regionala spårstationen tas väl tillvara liksom närheten till natur- och kulturlandskap. Programmet planeras med väl integrerade ekosystemtjänster som bidrar till en hälsosam och säker miljö.
4. Rent vatten 	Programförslaget är utformat för att ge utrymme för de lösningar för dagvattenhantering som krävs för att inte försämra möjligheterna att uppnå god ekologisk status i programområdets recipient (Trälhavet). All ny bebyggelse kommer att kopplas till kommunens nya reningsverk med hög reningseffekt.
5. Cirkulär ekonomi 	Förslaget är utformat med en i huvudsak sammanhållen bebyggelse och till stor del sammanhållet gatunät, vilket möjliggör goda lösningar för avfallshantering och återbruk. Möjligheterna att utveckla effektiva nät för avlopp blir goda. Genom programmet ges möjligheter att planera för och samordna en hållbar masshantering över ett större område över tid.

Figur 16. Kommunens miljö- och klimatmål och hur planprogrammet bidrar till dessa.

Referenser och underlag

Nedan följer en förteckning, i alfabetisk ordning, över de referenser och underlag som har använts under arbetet med planprogrammet:

- Dagvattenstrategi för Österåkers kommun, del av VA-plan (2019), Österåkers kommun.
- Ekologiska samband i Åkersberga med omnejd (2021), Ekologigruppen.
- Fysisk strukturbild (arbetsmaterial 2025), Spacescape
- Fördjupad artinventering av fåglar, planområde Åkers Runö, Österåkers kommun, Revirkartering och artskyddsutredning av prioriterade fågelarter (2020), Ekologigruppen.
- Fördjupad översiktsplan för Täljöviken (2006), Österåkers kommun.
- Förstudierapport för Åkers Runö (2020), Österåkers kommun.
- Gör plats för barn och unga! (2015), Boverket.
- Kulturmiljöanalys Åkers Runö (2022), Sweco
- Landskapanalys Åkers Runö (2023), Sweco.
- Miljö- och klimatprogram 2030 (2022), Österåkers kommun
- Mobilitetsplan för Åkers Runö – underlag till planprogram. Del 1. Nulägesbeskrivning och förutsättningar (2021), Österåkers kommun.
- Mobilitetsplan steg 2 (2024), Sweco
- Naturvärdesinventering planområde Åkers Runö (2020), Ekologigruppen.
- Plan för utbyggnad av nya förskolor och skolor (2020), Österåkers kommun Utbildningsförvaltningen.
- Lokaliseringsutredning för jordbruksmark inom Åkers Runö planprogram (2025), Österåker kommun
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF5 2050 (2018), Tillväxt- och regionplane-förvaltningen på Stockholms läns landsting.
- Sammanställning tidig dialog Åkers Runö (2020), Österåkers kommun.
- Skyfallsutredning Åkersberga Runö-Husbydiken (2023), DHI
- Strategi för parker i Österåkers kommun (2021), Österåkers kommun.
- Trygghet och hälsa genom livet – program för social hållbarhet och folkhälsa (2024), Österåkers kommun
- Täljö-Gottsunda Trafikutredning underlag till planprogram(2020), Trivector.
- Framtidens transporter 2040 - för en enklare vardag (2018), Österåkers kommun.
- Stad, skärgård och landsbygd - översiktsplan för Österåker kommun 2040 (2018), Österåkers kommun.
- Översiktlig dagvattenutredning Åkers Runö planprogram (2021), Sweco

Planprogram för Åkers Runö
Österåkers kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Dnr KS 2020/0040